

Parada Sahtecilik Suçu (TCK m. 197)

Counterfeiting as a Criminal Offense (Turkish Criminal Code Art. 197)

Serkan MERAKLI*

Öz

Parada sahtecilik suçu TCK m. 197'de kamu güvenine karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Kanunkoyucu bu suçu kamu güvenine karşı işlenen suçlar altında düzenleyerek suçla korunan hukuki değer in kişilerin mülkiyet hakkı değil, toplumun tedavüldeki paralara duyduğu güven olduğunu kabul etmiştir. 5237 sayılı TCK'daki suç tipi, 765 sayılı TCK'daki parada sahtecilik suçundan farklı unsurlara sahiptir. Bu farklılıktan hareketle bu suç tipinde özellikle maddi ve manevi unsur bakımından ve nitelikli haller bakımından birtakım değişikliklerin yapılması ihtiyacı bulunmaktadır. Çalışmada hem Türk hem de Alman öğreti ve içtihatlarından faydalanılarak mevcut suç tipinde yapılması gereken değişikliklere ilişkin önerilere, mevcut düzenlemenin yorumlanmasına ve uygulamadaki sorunlu noktaların çözümüne ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Güvenine Karşı Suçlar, Sahtecilik, Para, Tedavül, Aldatma Kabiliyeti

Abstract

Counterfeiting offense is set forth in the section of offenses against public trust. By regarding the crime as a part of Crimes Against Public Trust, the Legislative has perceived that the legal value protected by the crime is not an individual's property right, but the trust of the society in the currency in circulation. This type of offense in the Turkish Criminal Code No. 5237 differs from the counterfeiting set forth in the previous Turkish Criminal Code No. 765. As a result of this difference, there are changes to be made on this type of crime, especially in relation to objective and subjective elements and qualified situations. The study includes suggestions for the changes concerned, interpretation of current regulation and assessments regarding the solutions for the problematic points in the implementation from the view of both Turkish and German doctrines and case laws.

Keywords: Crimes Against Public Trust, Counterfeiting, Currency, Circulation, Ability to Deceive

GİRİŞ

Parada sahtecilik suçu TCK İkinci Kitap'ta Özel Hükümler içerisinde Toplum Karşı Suçlar isimli Üçüncü Kısımda Kamu Güvenine Karşı Suçlar başlıklı Dördüncü Bölüm'de düzenlenmiştir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, E-Mail: serkan.merakli@deu.edu.tr

Kanunkoyucunun bu tercihi özellikle parada sahtecilik suçunun koruduğu hukukî değer ile suçun mağdurunun belirlenmesinde ve buna bağlı olarak zincirleme suç hükümlerinin hangi durumlarda uygulanabileceğinin tespitinde belirleyici olacaktır. 5237 sayılı TCK m. 197'deki düzenleme 765 sayılı TCK m. 316 vd. hükümlerinde düzenlenen suç tipinden bazı yönlerden ayrılmaktadır. 5237 sayılı TCK'da, 765 sayılı TCK'da öngörülen bazı nitelikli hallere yer verilmemiş olması, suçun unsurlarının kaleme alınışında bazı eksiklikler bulunması ve manevî unsur bakımından da sorumluluğu oldukça genişleten bir düzenleme yapılmış olması önemli sorunlara yol açmaktadır.

Bu sorunlar ve eksiklikler temelinde parada sahtecilik suçunun ele alınması hem öğreti hem de uygulama bakımından önem arz etmektedir. Çalışmada bu hususlar temelinde ilk olarak parada sahtecilik suçunun benzer suçlardan farkı ele alınacak; bunun ardından 765 sayılı TCK dönemindeki düzenlemenin 5237 sayılı Kanun dönemindeki düzenlemeye göre taşıdığı farklılıklara değinilecek olup daha sonra suçla korunan hukukî değer ve suçun unsurları ele alınacaktır. Bunun ardından ise kusurluluk, suçun özel görünüş şekilleri ve etkin pişmanlık hükümleri ile cezanın belirlenmesi, yaptırım hükümleri ve suçun muhakemesine ilişkin açıklamalara yer verilecektir.

I. BENZER SUÇLARDAN FARKI

Hem banknotlar hem de madenî paraları basıp tedavüle koyan kurum ve devlet, bu paranın bir kamusal ödeme aracı olduğunu ve belirli bir değeri temsil ettiğini; ayrıca bu konuda bir ispat değeri taşıdığını bizzat paranın üzerinde yer alan bilgilerle ve imzalarla beyan etmektedir. Bu bakımdan esasen paralar da belge kavramı kapsamında değerlendirilebilir¹. Çünkü belgenin sahip olduğu düşünceyi açıklama fonksiyonu, ispat fonksiyonu ve garanti fonksiyonu esasen parada da bulunmaktadır². Özellikle garanti fonksiyonunu temin bakımından banknotlar üzerinde o parayı basan ve tedavüle sokan merkez bankası başkan ve başkan yardımcısının imzalarının bulunduğu söylenebilir.

Bu açıklamalardan hareketle şayet TCK m. 197'de parada sahtecilik suç tipi düzenlenmemiş olsaydı parada sahtecilik eylemlerinin resmî belgede sahtecilik suç tipi kapsamında değerlendirilmesi mümkün olurdu. Fakat parada yapılan sahtecilik eylemleri konusunda kanunkoyucu özel norm koyma ihtiyacı duymuş ve parada sahtecilik adı altında unsurları ve yaptırımı resmî belgede sahtecilik suçundan farklı olan ayrı bir suç tipine yer vermiştir.

Öte yandan özellikle “tedavüle koyma” eylemi bakımından dolandırıcılık suçu ile karşılaştırma yapmak mümkündür. Çünkü sahte olarak tedavüle koyma (TCK m. 197/1) ve sahteliğini bilmeden kabul ettiği parayı bu niteliğini bilerek tedavüle koyma (TCK m. 197/3) eylemlerinde aslında failin

1 **Rudolphi** Hans – Joachim/ **Stein** Ulrich, Systematischer Kommentar zum StGB, Band III, 8. Auflage, Köln 2012, § 146 kn. (kenar no) 1; **Erb** Volker, Münchener Kommentar zum StGB, 3. Auflage, München 2017, § 146 kn. 2; **Puppe** Ingeborg/ **Schumann** Kay, Strafgesetzbuch Nomos Kommentar, 5. Auflage, Baden Baden 2017, Vor § 146 kn. 7.

2 Bu hususta bkz. **Özbek** Veli Özer/ **Doğan** Koray/ **Bacaksız** Pınar, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2019, s. 829 vd.; **Tezcan** Durmuş/ **Erdem** Mustafa Ruhan/ **Önok** R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 18. Baskı, Ankara 2020, s. 1037 vd.; **Koca** Mahmut/ **Üzülmüş** İlhan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 6. Baskı, Ankara 2019, s. 714 vd.; **Yokuş** **Sevük** Handan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 432 vd.;

“hileli” bir davranışta bulunması da söz konusudur. Sahte parayı tedavüle koyması özünde karşısındaki muhatabı aldatmaya yönelik bir içeriğe de sahip olmaktadır. Ancak parada sahtecilik suçunda bu hile sonucunda “mağdurun ya da bir başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına yarar sağlama” unsurunun ayrıca aranmadığı belirtilmelidir. Bu farklılık parada sahtecilik suçunun, dolandırıcılık suçundan ayrı bir içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. Parada sahtecilikte haksızlığı belirleyen hususlardan bir tanesi sahte paranın konu olduğu işlemin muhatabının zarara uğrayıp uğramadığı ya da failin yarar sağlayıp sağlamadığı değildir. Diğer taraftan, parada sahtecilik suçunda “tedavüle koyma” eylemi bir yönüyle hileli davranış niteliği taşımasının yanı sıra, bu eylemin aldatıcı nitelik ya da diğer bir deyişle iğfal kabiliyeti taşıyıp taşımadığı da tıpkı dolandırıcılık suçunda olduğu gibi³ önem taşımaktadır. Bu da her iki suçun ortak özelliği olarak ortaya çıkmaktadır. Son olarak her iki suçun koruduğu hukuki değerler birbirinden farklıdır. Gerçekten, dolandırıcılık suçu malvarlığına karşı işlenen suçlar içerisinde düzenlenmişken, parada sahtecilik suçu kamu güvenine karşı işlenen suçlar içerisinde düzenlenmiştir. Bunun sebebi, parada sahtecilik suçunun dolandırıcılık suçundan farklı olarak bir kişiyi ya da az sayıda kişiyi değil, toplumdaki belirsiz sayıda kişiyi aldatmaya elverişli olmasıdır⁴. Bir kez tedavüle konulan sahte paranın sayısız hukuki işleme konu olup el değiştirmesi söz konusu olmaktadır.

II. 765 SAYILI TCK İLE 5237 SAYILI TCK’NİN KIYASLANMASI

765 sayılı Kanun’da yer almasına karşın 5237 sayılı Kanun’da yer verilmeyen bazı hükümler şu şekilde sayılabilir:

- 765 sayılı TCK m. 316 ve devamında paranın taklit ya da taşıyıcı edilmesi unsuruna yer verilmekteyken 5237 sayılı TCK “sahte para üretmek” unsuruna yer vermiştir. Bu hususla ilgili olarak aşağıda eylem başlığı altında yapılan açıklamalara bakılmalıdır.
- 765 sayılı TCK m. 316/ 1 – (4)’teki tedavüle koymak maksadıyla sahte parayı satın almak veya her ne suretle olursa olsun alma eylemine 5237 sayılı TCK’da yer verilmediği görülmektedir. Bunun yerine TCK m. 197/ 1’de sahte parayı muhafaza etmek; TCK m. 197/ 2’de ise sahte parayı bilerek kabul etmek eylemleri sayılmıştır. Bunun sebebinin, muhafaza etmek unsuruna madde metninde yer verilmesi olduğu düşünülebilir. Ancak muhafaza etmek eylemi, satın almak ya da almak eyleminden daha farklı bir nitelik taşır. 765 sayılı TCK burada “tedavüle koymak” maksadıyla satın almak veya almak eylemlerine yer vermek suretiyle cezalandırılabilirliğin sınırlarını daha daraltmıştı⁵.

3 Dolandırıcılık suçunda hileli davranışın aldatıcı bir nitelik taşımasının gerektiği hem öğreti hem de Yargıtay tarafından kabul edilmektedir. Bkz. **Özbek/ Doğan/ Bacaksız**, Özel Hükümler, s. 713 – 714; **Centel Nur/ Zafer Hamide/ Çakmut Özlem**, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, C: I, 3. Bası, İstanbul 2016, s. 475 – 476; **Koca/ Üzülmöz**, Özel Hükümler, s. 695; **Tekin Engin**, Parada Sahtecilik Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019, s. 54 – 55. Aksi görüş için bkz. **Tezcan/ Erdem/ Önok**, s. 871 – 872. Yargıtay’ın görüşü için bkz. YCGK, T. 12.03.2019, E. 2017/15-37, K. 2019/198 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 04.05.2020)

4 **Erem Faruk**, Türk Ceza Hukuku, C. II, Hususi Hükümler, 2. Baskı, Ankara 1965, s. 579 – 580; **Toroslu Nevzat**, Ceza Hukuku Özel Kısım, 8. Baskı, Ankara 2015, s. 207.

5 Bkz. ve krşl. **Yıldız Ali Kemal**, Parada Sahtecilik Suçu, Özel Ceza Hukuku, C. VI, Kamu Güvenine, Kamu Barışına, Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020; s.12.

- 765 sayılı TCK m. 316/ 1 – (3)'teki tavassutta bulunmak yani aracılık etmek eylemine 5237 sayılı Kanun'da yer verilmediği görülmektedir. Bunun kanunkoyucunun izlediği suç politikasının bir ürünü olduğu söylenebilir. Özünde yardım etme niteliği taşıyan aracılık etme eyleminin doğrudan suçun bir unsuru olarak düzenlenmesi ve buna bağlı olarak failin doğrudan fail olarak cezalandırılması düşüncesinden kanunkoyucunun vazgeçtiği göze çarpmaktadır⁶.
- 765 sayılı TCK m. 317'ye yer verilmediği görülmektedir. Bundan ötürü paranın değerini düşüren sahtecilikler konusunda ne yapılacağı konusunda muğlaklık bulunmaktadır. Kanunkoyucu bunu suç olmaktan çıkarmış mıdır yoksa değeri yükselten sahtecilik ile aynı cezaya mı tâbi tutmuştur? 765 sayılı TCK'da gerçek bir paranın değerini azaltan sahtecilik eylemini daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak düzenleyen m. 317'ye benzer bir hüküm 5237 sayılı TCK'ya dahil edilmemiştir. Bu tür bir hükme yer verilmemiş olmasının bir eksiklik olduğu söylenebilir.
- 765 sayılı TCK'daki sahteliğin kolay anlaşılabilir olduğu durumlarda öngörülen indirim sebebine 5237 sayılı TCK'da yer verilmemiştir. Bu husus 5237 sayılı TCK döneminde sadece cezanın belirlenmesi aşamasında etki doğuracaktır.
- 765 sayılı TCK m.319'da “*Yukarıki maddelerde yazılı olan fiiller Devletin, veya yabancı bir Devletin parasının kıymetten düşmesini mucip olmuş veya dahilde veya yabancı memleketlerde Devletin veya parası taklit edilen yabancı Devletin itibarını tehlikeye düşürmüş ise hükmolunacak cezaya asıl cezanın altıda birinden yarısına kadar zammolunur.*” düzenlemesi yer almamaktaydı. Paranın değerinin düşmesine yol açmak ya da devletin veya yabancı devletin itibarının tehlikeye düşmesine yol açmak neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hali 5237 sayılı TCK'da düzenlenmemiştir⁷.

III. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ YARAR

Parada sahtecilik suçu TCK İkinci Kitap'ta Özel Hükümler içerisinde Toplum Karşı Suçlar isimli Üçüncü Kısımda Kamu Güvenine Karşı Suçlar başlıklı Dördüncü Bölüm'de düzenlenmiştir. Kanunkoyucunun suçla korumak istediği hukuki yararın ne olduğu sistematik yorumla belirlenebilir. Bu bölüm altında işlenen suçlarla korunmak istenen hukuki yararın “kamu güveni” olduğu öğretilde hemen hemen tüm görüşler tarafından kabul edilmektedir⁸. Bu bakımdan bu

6 Bkz. ve krşl. Yıldız, 12.

7 Bunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hali oluşturduğu hakkında bkz. Erman Sahir, Sahtekârlık Suçları Ticari Ceza Hukuku C. III, 5. Baskı, İstanbul 1987, s. 103; Erman Sahir/ Özek Çetin, Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar (TCK m. 316 – 368), İstanbul 1996, s. 91; Yıldız, 12. Ayrıca Erman ve Erman/ Özek, devletin ya da yabancı bir devletin itibarını tehlikeye düşürme unsurunun objektif bir ağırlaştırma sebebi olduğunu ifade etmektedirler. Bkz. Erman, s. 103 – 104; Erman/ Özek, s. 91 – 92.

8 Satzger Helmut/ Schluckebier Wilhelm/ Widmaier Gunter – Wittig Petra, StGB Kommentar, 2. Auflage, Köln 2014, § 146 kn. 1; Gözübüyük Abdullah Pulat, “Kalpazanlık Cürümleri”, Adalet Dergisi, Y. 61, S. 4, Nisan 1970, s. 218 – 220; Erem, s. 579; Hafizoğulları/ Özen, s. 137; Bayraktar Köksal, “Kamu Nizamı, Kamunun İtimadı ve Kamunun Selameti Aleyhine Cürümler”, Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında TCK'nın 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu (22 – 26 Mart 1976), Sermet Matbaası, İstanbul 1977, s. 601; Özbek/ Doğan/ Bacaksız, Özel Hükümler, s. 840; Tezcan/ Erdem/ Önok, s. 1036; Koca/ Üzülmöz, Özel Hükümler, s. 714; Yıldız, s. 12 – 13; Yokuş Sevil, s. 442; Özen Mustafa, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, 4. Baskı, Ankara 2019, s. 679. Ayrıca bkz. ve krşl. Artuk Mehmet Emin/ Gökçen

suçla, sahte para aracılığıyla aldatılan ilgilinin şahsi malvarlığı menfaati korunmamaktadır⁹. Çünkü ilgilinin menfaatinden çok piyasaya büyük miktarlarda sahte para salınımı olması halinde, toplumda paranın geçerliliğine duyulan güvenin ağır bir şekilde zedelenmesi sonucu ekonomik hayatın zarar görmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır¹⁰.

Öte yandan, para sahtecilik suçunun, belgede sahtecilik suçlarının özel bir türü olduğu söylenmelidir¹¹. Nitekim bu nedenle TCK'da aynı bölüm altında düzenlenmişlerdir. Bu yönüyle de bu suçla korunan hukuki değer, para dolaşımının ve TCK m. 198'de yer verilen paraya eşit sayılan değerlerin dolaşımının toplum nazarındaki güvenliği ve güvenilirliğidir¹². Devletin para basma ve tedavüle sokma tekelindeki toplumun genel menfaati aslında bir failin piyasaya sahte para sürmesiyle ya da kullanmasıyla fiilen ciddi oranda zedelenmemektedir. Örneğin Almanya'da piyasadaki sahte paranın ortalama % 0.001 oranında olduğu kabul edilmektedir¹³. Dolayısıyla bu oranın devletin para basma ve tedavüle sokma tekelini hissedilir derecede zedelemesi mümkün gözükmemektedir. Fakat buna rağmen kanunkoyucunun bu eylemlere ceza hukuku araçlarıyla müdahale ediyor olması ceza hukuku korumasının öne çekildiği durumlardan birine örnek teşkil etmektedir¹⁴. Bu nedenle de bu suçun kümülatif suç niteliğinde olduğu söylenmektedir¹⁵. Kümülatif suçların özelliği, bu suçların tek bir kez işlenmiş olmasının, suçla korunan hukuki değere zarar vermeye müsait olmaması; ancak pek çok kez işlendiği takdirde hukuki değere zarar verebilecek olmasıdır¹⁶. Kümülatif suçları kabul

Ahmet/ **Alşahin** M. Emin/ **Çakır** Kerim, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 18. Baskı, Ankara 2019, s. 708; **Gökçen** Ahmet, Belgede Sahtecilik Suçları (TCK m. 204 – 212), 5. Baskı, Ankara 2018, s. 137.

- 9 **Systematischer Kommentar – Stein**, Vor § 146 kn. 3; **Fischer** Thomas, Strafesetzbuch, 61. Auflage, München 2014, Vor § 146 kn. 2; **Münchener Kommentar-Erb**, Vor § 146 kn. 2; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 1.
- 10 Bkz. ve krşl. **Hafizoğulları** Zeki/ **Özen** Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplama Karşı Suçlar, 3. Baskı, Ankara 2017, s. 137, 143; **Toroslu**, s. 208.
- 11 **Systematischer Kommentar – Stein**, Vor § 146 kn. 5; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 2; **Rengier** Rudolf, Strafrecht Besonderer Teil II, 21. Auflage, München 2020, § 39 kn. 2; **Wessels** Johannes/ **Hettinger** Michael, Strafrecht Besonderer Teil I, 40. Auflage, Heidelberg 2016, kn. 923; v. **Heintschel-Heinegg** Bernd – **Weidemann** Matthias, Beck'scher Online-Kommentar zum StGB, 46. Edition, München 2020, § 146 kn. 2.
- 12 Alman Ceza Kanunu bakımından da bu düşünce geçerlidir. Bkz. **Schönke** Adolf/ **Schröder** Horst – **Sternberg – Lieben** Detlev, Strafesetzbuch Kommentar, 30. Auflage, München 2019, § 146 kn. 1; **Lackner** Karl/ **Kühl** Kristian/ **Heger** Martin, Strafesetzbuch Kommentar, 29. Auflage, München 2018, § 146 kn. 1; **Systematischer Kommentar – Stein**, Vor § 146 kn. 2; **Fischer**, § 146 kn. 2; **Ruß** Wolfgang, StGB Leipziger Kommentar, Band VI, 12. Auflage, Berlin 2010, Vor § 146 kn. 6; **Kindhäuser** Urs, Strafesetzbuch Lehr – und Praxiskommentar, 5. Auflage, Baden Baden 2013, Vor §§ 146 – 150 kn. 1; **Wessels/ Hettinger**, kn. 920; **Rengier**, § 39 kn. 1; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 2; **Leipold** Klaus/ **Tsambikakis** Michael/ **Zöllner** Mark A. – **Brehmeier-Metz** Doris, Strafesetzbuch AnwaltKommentar, 1. Auflage, Bonn 2011, Vor § 146 kn. 2.
- 13 **Fischer**, Vor § 146 kn. 2.
- 14 **Fischer**, § 146 kn. 2; **Münchener Kommentar-Erb**, Vor § 146 kn. 6 – 7. Bu konudaki araştırmaların yanı sıra Alman Federal Emniyet Müdürlüğü'nün istatistiklerine göre oldukça düşük suçluluk oranına sahip bir suç olduğu görülmektedir. Bkz. **Münchener Kommentar-Erb**, Vor § 146 kn. 11. Bu suçun işlenmesi bakımından sahte olarak üretilen ya da piyasaya sürülen paranın sahteliğinin çok kolay anlaşılması çok büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle de çoğu zaman örgütlü suçluluk kapsamında işlenmesi söz konusu olmaktadır. Bu hususta bkz. **Münchener Kommentar-Erb**, Vor § 146 kn. 12. Ayrıca Alman Federal Bankası'nın 2010 yılında yayınladığı raporda, 2009 yılında işlenen para sahtecilik suçlarının % 50'sinin 50 Euro banknotları ile işlendiği belirtilmiştir. Bkz. **AnwaltKommentar – Brehmeier-Metz**, Vor § 146 kn. 3.
- 15 **Münchener Kommentar-Erb**, Vor § 146 kn. 7; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 1.
- 16 **Wohlers** Wolfgang, Deliktstypen des Präventionsstrafrechts – zur Dogmatik "moderner" Gefährdungsdelikte, Berlin 2000, s. 143.

eden görüşlere göre, bu suçlar ne zarar suçudur ne de tehlike suçudur¹⁷. Çünkü piyasada dolaşımda bulunan paraların toplam değeri göz önüne alındığında oldukça önemsiz ve etkisiz nitelikteki sahte paranın piyasaya sürülmüş ya da kullanılmış olması toplumun genelinin geçerli olan para birimine duyduğu güveni zedelemeye yeterli olmaz. Aynı şekilde bir tehlike suçu da değildir; çünkü bu eylem tedavülde olan paranın geçerliliği bakımından herhangi bir tehlike de yaratmamaktadır. Ancak bu eylemler yaptırımsız bırakılırsa bu durumda çok sık işlenmesine kapı aralanmış olunacaktır. Bu nedenle örneğin çevrenin kasten kirletilmesi de kümülatif suçlara örnek olarak verilmektedir¹⁸. Bu görüş çoğu yazar tarafından kabul görmemektedir¹⁹. Fakat parada sahtecilik suçunun kendine özgü bir yöne sahip olduğunu vurgulaması bakımından önem arz etmektedir.

Bu suçla korunan hukuki değer kamu güveni ve ona bağlı olarak da para ve paraya eşit sayılan değerlerin güvenliği ve güvenilirliği olduğu için bu suçla korunan hukuki değerler devletten bağımsızdır. Çünkü bu suçla, bizzat paranın bir değer taşıyıcısı olarak temsil ettiği değeri taşımaya elverişliliği korumanın merkezindedir. Bu nedenle de kamu güveni olarak özetlenen “para ve paraya eşit sayılan değerlerin güvenliği ve güvenilirliği” suçla korunan hukuki değer olarak kabul edilmelidir. Devlet sadece toplumda değer taşıyıcısı ya da değer sembolize eden bir araç olan parayı basma yetki ve monopolüne sahiptir. Bu bakımdan suçla korunan hukuki değer devlete ait bir hukuki değer olmanın çok ötesindedir²⁰.

IV. SUÇUN UNSURLARI

A. Tipe Uygunluk

1. Maddi Unsurlar

a. Suçun Konusu

aa. Genel Olarak

Suçun konusu, suç tipinde yer alan hareketin, üzerinde gerçekleştiği obje (TCK m. 197 anlamında para) ya da süjedir (örneğin TCK m. 81 bakımından insan)²¹. Suçla korunan hukukî değer kavramı

17 Wohlers, s. 143.

18 Bkz. Kuhlen Lothar, “Umweltstrafrecht — auf der Suche nach einer neuen Dogmatik”, ZStW 105 (1993), s. 715 – 716; Wohlers, s. 143.

19 Bkz. Roxin Claus, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I,4. Auflage, München 2006, § 2 kn. 81 vd.; Zieschang Frank, Die Gefährdungsdelikte, Berlin 1998, s. 241 vd.

20 Bu hususta bkz. ve krşl. Münchener Kommentar-Erb, Vor § 146 kn. 2; Systematischer Kommentar – Stein, Vor § 146 kn. 3; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 1. Ayrıca krşl. Köksal Bayraktar, Kamu Güvenine Karşı Suçların Genel Özellikleri, Özel Ceza Hukuku, C. VI, Kamu Güvenine, Kamu Barışına, Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 2.

21 Dönmezer Sulhi/ Erman Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, C. I, 12. Bası, İstanbul 1997, s. 333; Öztürk Bahri/ Erdem Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 20. Baskı, Ankara 2020, s. 203; Özgenç İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara 2019, s. 219; Ünver Yener, Ceza Hukukuyula Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Ankara 2003, s. 125; Özbek Veli Özer/ Doğan Koray/ Bacaksız Pınar, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2020, s. 213; Koca Mahmut/ Üzülmöz İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, Ankara 2019, s. 116; Hakeri Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2019,

ise suçun konusundan farklı bir kavramdır. Suçla korunan hukukî değer, kanunkoyucuyu bir eylemi suç olarak düzenlemeye iten soyut bir değeri ifade eder²².

Parada sahtecilik suçunda da suçla korunmak istenen hukukî değer kamu güveni iken, suçun konusu “*memlekette ya da yabancı ülkelerde kanunen tedavülde bulunan para*”dır. Aşağıda suçun konusu çeşitli yönleriyle ele alınacaktır.

bb. Para

aaa. Para Kavramı

TCK m. 197’ye göre bu suçun konusunu “*memlekette ya da yabancı ülkelerde kanunen tedavülde bulunan para*” oluşturmaktadır. Para kavramı, devlet ya da devletin yetkili kıldığı bir makam (örneğin Merkez Bankası) tarafından onaylanan ve genel kabul zorunluluğuna bakılmaksızın ödeme aracı olarak tedavüle konulan değer taşıyıcısıdır²³. Paranın herkes tarafından ödeme vasıtası olarak kabul görmesinin zorunlu olmadığı Alman öğretisi ve Alman Federal Yüksek Mahkemesi tarafından kabul edilmektedir²⁴. Ancak Türk öğretisinde ise devlet tarafından tedavüle konulan paranın, herkes tarafından bir ödeme vasıtası olarak kabulünün kanuni bir zorunluluk olması şartı aranmaktadır²⁵. Kanımızca bu tür genel bir zorunluluk aranmasa da devlet tarafından tedavüle konulan para, para vasfını yitirmez. Örneğin toplumda söz konusu para yerine ekonomik açıdan avantajlı başka para birimlerinin tercih edilmesi ve devletin bastığı paranın kullanılmasından imtina edilmesi devletin bastığı paranın para vasfını etkilemez. Bu nedenle Alman öğretisi ve uygulamasındaki yaklaşımın daha doğru olduğu söylenebilir.

Para, tek bir devlet yerine devletlerarası ya da devletler üstü kurumların yetkili kıldığı bir makam tarafından da onaylanmış olabilir. Örnek olarak Avrupa Birliği Merkez Bankası tarafından tedavüle konan Euro para birimi verilebilir²⁶.

Burada Güney Afrika tarafından basılan ve oldukça popüler olan Krugerrand altın sikkelere de değinmekte fayda vardır. Güney Afrika tarafından basılan ve piyasaya sürülen Krugerrand altın sikkeler temsil ettiği maddî değeri değil sadece kaç ayar altın olduğunu göstermektedir. Bu da Krugerrand’ın, parada bulunması gereken ödeme aracı olma ve bu sayede piyasada dolaşım imkanı

s. 140; Zafer Hamide, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1 – 75, 6. Baskı, İstanbul 2016, s. 162 – 163.

22 Dönmezer/ Erman, s. 333; Öztürk/ Erdem, s. 203; Özgenç, s. 220; Ünver, s. 125 dnp. 393; Özbek/ Doğan/ Bacaksız, Genel Hükümler, s. 213 – 214; Koca/ Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 116 – 117; Zafer, s. 163.

23 Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 2; Lackner/ Köhl/ Heger, § 146 kn. 2; Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 4; Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 1; Fischer, § 146 kn. 2; Wessels/ Hettinger, kn. 922; Münchener Kommentar – Erb, § 146 kn. 1; LPK – Kindhäuser, Vor § 146 – 150 kn. 2; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 6; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 3; AnwaltKommentar – Brehmeier-Metz, § 146 kn. 2.

24 Alman Federal Yüksek Mahkemesi kararı için bkz. BGH 12, 344; 19, 357; 23, 231; 32, 198.

25 Bkz. Erman Sahir, “Para, İtibarı Amme Kâğıtları, Kıymetli Damgalar ve Amme Nakliyat İşletmeleri Biletlerinin Taklidi Suçu”, AÜHFHD, 1951, C. 8, S. 1, 257; Tekin, s. 95.

26 Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 1.

bulma özelliklerine sahip olmadığını gösterdiği için Krugerrand sikkeleri para kavramının tanımı kapsamında değerlendirilmemekte; sadece bir yatırım aracı olarak kabul edilmektedir²⁷. Bu noktada Krugerrand gibi üzerinde temsil ettiği değer belirtilmeyen bir sikke her ne kadar piyasada karşılık bulup ödeme aracı olarak kabul görüp kullanılsa dahi bu sikke bir para olarak kabul edilemez²⁸. Çünkü sadece madenî bir değere sahiptir. Nominal olarak ifade ettiği bir değer bulunmamaktadır.

Paranın hangi ham maddeden yapıldığı önem taşımaz. Gerçekten metal ya da kağıt para ya da plastik gibi diğer başka maddelerden üretilmiş para arasında geçerlilik bakımından bir fark bulunmaz²⁹. Yeter ki, yukarıda sayılan paranın taşınması gereken özellikleri taşımakta olsun. Ayrıca, tedavüle konulma kararı alınan bir para henüz tedavüle konulmadan önce sahte olarak üretilmiş ise ya da TCK m. 197'deki diğer seçimlik hareketlerden bir tanesi gerçekleşmiş ise yine de suçun konusunu oluşturan paranın mevcut olduğu kabul edilmelidir. Örneğin 01.01.2002 tarihinde tedavüle konan Euro para birimi, bu tarihten önce; fakat 03.05.1998 tarihinde 974/ 98 sayılı Avrupa Birliği Yönetmeliği ile tedavüle koyma kararı alındıktan sonra sahte olarak üretilmişse parada sahtecilik suçunun konusu oluşmuştur³⁰. Parada sahtecilik suçu ile korunan hukuki değer karşısında paranın mutlaka tedavüle olması gerekmemekte; emisyon ilanının yapılmış olunması yeterlidir. Çünkü amaçsal yorum yapıldığında görülmektedir ki, emisyon ilanı ile birlikte toplumun korunmaya değer güveni ortaya çıkmaktadır³¹.

Tedavülden kaldırılan bir para artık parada sahtecilik suçunun konusunu oluşturamaz. Ancak tedavülden kaldırılan paranın bankalara değişim için halen sunulabilir olduğu haller bunun istisnasını oluşturmaktadır³². Örneğin 01.01.2010 tarihinde Yeni Türk Lirası dolaşımdan kaldırılıp Türk Lirası para birimine geçilmiştir; fakat 31 Aralık 2019 tarihine kadar T.C. Merkez Bankası ve T.C. Ziraat Bankası şubeleri tarafından YTL banknotlarının TL banknotları ile değiştirilebilmesine izin

27 **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 2; **Leipziger Kommentar – Ruß**, § 146 kn. 4; **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 2; **Fischer**, § 146 kn. 4; **Wessels/ Hettinger**, kn. 922; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 3. Alman Federal Yüksek Mahkemesi de Krugerrand'ı para olarak kabul etmediğinden sahte para üretmek eylemine konu olamayacağını hükme bağlamaktadır. Bkz BGH Urt. v. 08.12.1983, Az.: 1 StR-(2) 274/83 (<https://research.wolterskluwer-online.de/document/ea7c344-e4fa-3e4c-b22e-0b5335622ec9>, erişim tarihi: 26.06.2020)

28 **Fischer**, § 146 kn. 4.

29 **Münchener Kommentar – Erb**, § 146 kn. 1; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 2; **Fischer**, § 146 kn. 2; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 7; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 3; **AnwaltKommentar – Brehmeier-Metz**, § 146 kn. 2; **Aslan M. Yasin**, “*Türk Ceza Kanunu’ndaki Düzenlemeler Kapsamında Geniş Anlamda Sahtecilik Suçları*”, Ankara Barosu Dergisi, 2015/ 2, s. 154.

30 **Lackner/ Kühn/ Heger**, § 146 kn. 2; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 2; **Fischer**, § 146 kn. 2; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 3. Fischer’in burada ayrıca Euro’nun tedavüle girmesinin ardından piyasaya sürmek amacıyla 01.01.2002 tarihinden önce Euro’nun sahte olarak üretilmesinin parada sahtecilik suçunu oluşturacağını savunduğu belirtilmelidir. Bkz. **Fischer**, § 146 kn. 3. Ancak TCK m. 197’de amaç şeklinde beliren bir özel kasta yer verilmediği için bu tür bir amacın gerçekleşmiş olması gerekmemektedir.

31 **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 2; **Leipziger Kommentar – Ruß**, § 146 kn. 4b; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 7. Ayrıca bkz. **Vogel Joachim**, “*Strafrechtlicher Schutz des Euro vor Geldfälschung – Europäischer Rechtsrahmen und Anpassungsbedarf im deutschen Recht*”, ZRP 2002, s. 9.

32 **Fischer**, § 146 kn. 4; **Lackner/ Kühn/ Heger**, § 146 kn. 2; **Leipziger Kommentar – Ruß**, § 146 kn. 5; **Münchener Kommentar – Erb**, § 146 kn. 8; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 8; **AnwaltKommentar – Brehmeier-Metz**, § 146 kn. 3; **Erem**, s. 586.

verilmiştir³³. Dolayısıyla YTL banknotları her ne kadar 01.01.2010 tarihinde dolaşımdan kalkmış olsa da 31.12.2019 tarihine kadar parada sahtecilik suçunun konusunu oluşturmaya devam etmiştir. Benzer bir durum Euro para birimine geçen ülkelerin Euro'ya geçtikten sonra dolaşımdan kalkan kendi ulusal para birimleri bakımından da geçerlidir. Ayrıca, resmî olarak tedavülden kaldırılmamış olsa dahi halk arasında kabul görmemeye başlayan madenî paralar parada sahtecilik suçunun konusunu oluşturmaya devam ederler³⁴.

Öte yandan devlet otoritesi ile tedavüle sürülmemiş olan bir ödeme aracı piyasada ödeme aracı olarak kabul görüyor olsa dahi parada sahtecilik suçunun konusunu oluşturmaz³⁵. Örneğin bitcoin gibi kripto para olarak anılan ödeme araçları da parada sahtecilik suçunun konusunu oluşturmaz³⁶. Kripto paralar bir devlet otoritesi ile piyasaya sürülmeyp sadece kullanıcılar arasında yaratılan sanal bir değerdir³⁷. Dolayısıyla devlet otoritesinin, dolaşıma sunduğu para karşılığında devlet hazinesinde bulundurduğu ya da en azından bulundurması gereken karşılıklara kripto paralar sahip değillerdir. Bu yönleriyle de kripto paralar aslında sadece varsayımsal bir değer ifade etmektedir ve bu nedenle de kimi görüşler tarafından para olarak dahi kabul edilmemektedir. Bununla bağlantılı olarak şu da eklenmelidir ki, her ne kadar devlet otoritesi ile tedavüle sürülmüş olsa dahi fiziken basılmamış sadece veri olarak piyasaya sürülen para da bu suçun konusunu oluşturmaz. Veri olarak üretilip piyasaya sürülen para üzerinde yapılan sahtecilikler uygun düştüğü ölçüde TCK m. 243 vd.da yer alan bilişim suçlarını oluşturabilir³⁸.

bbb. Paranın Belge Özelliği

Paranın belgesel içeriğine dair yeterli bilgilerin dışında kalan hususlarda yapılan sahtecilikler parada sahtecilik olarak nitelenemez³⁹. Örneğin, paranın daha yüksek koleksiyon değerine sahip olmasını sağlayan; ancak nominal değerini değiştirmeyen ya da basım tarihinde veya seri numaralarında yapılan değişiklikler parada sahtecilik değil; belgede sahtecilik suçunu oluşturacaktır⁴⁰. Bu durum,

33 <https://www.dunya.com/finans/haberler/ytl-banknotlarin-zaman-asimi-suresi-bu-yil-bitiyor-haberi-436203#:~:text=YTL'ler%2031%20Aral%C4%B1k%202019,ve%20Ziraat%20Bankas%C4%B1%20C5%9Fubelerinden%20de%C4%9Fi%C5%9Ftirilebilecek.&text=T%C3%BCrk%20Liras%C4%B1ndan%206%20s%C4%B1f%C4%B1r%20at%C4%B1lmas%C4%B1n,s%C3%BCresi%20bu%20y%C4%B1l%20sona%20erecek.,erişim tarihi: 02.06.2020.>

34 Lackner/ Kühll/ Heger, § 146 kn. 2; Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 2; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 3.

35 Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 3.

36 Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 2; Yıldız, s. 16; Tekin, s. 96.

37 Bu hususta ayrıntılı olarak bkz. Dülger Murat Volkan/ Özkan Onur, "Kripto Para Suçları: Kripto Para Birimlerinin Hukuki Boyutu ve Türk Ceza Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi", in: Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk'a Armağan, (Editör: Prof. Dr. Mahmut Koca), Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 965 vd.; Yüksel Bozkurt Armağan Ebru, "Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları'na Hukuki Bir Bakış", İÜHFİM, C. LXXIII, S. 2, 2015, s. 186 vd.

38 Yıldız, s. 16.

39 Lackner/ Kühll/ Heger, § 146 kn. 4.

40 Fischer, § 146 kn. 8; Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 11; Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann, § 146 kn. 9; Münchener Kommentar – Erb, § 146 kn. 2; Otto Harro, Grundkurs Strafrecht Die einzelnen Delikte, 7. Auflage, Berlin 2005, § 75 kn. 7; Erman/ Özek, s. 78; Yıldız, s. 18.

parada sahteciliğin belgede sahteciliğin özel bir türünü oluşturduğu düşüncesi ile de örtüşür bir nitelik taşımaktadır.

ccc. Sahte Para

Parada sahtecilik suçunun konusunu oluşturan para sahte olarak üretilen paradır. Parada sahtecilik suçunun tüm varyasyonları bir sahte paranın bulunmasını gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla parada sahtecilik suçunun konusunu aslında para değil; orijinal para izlenimi oluşturan “sahte para” oluşturmaktadır. Bu bakımdan tıpkı belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi parada sahtecilik suçunda da orijinal para izlenimi yaratan bir paranın varlığı gerekmektedir⁴¹. Burada gerçek – gerçek olmayan para ya da orijinal-sahte para şeklinde bir ayırım yapılabilir. Gerçek ya da diğer bir ifadeyle orijinal para, para basma tekelinin taşıyıcısı olan devletin bastığı ya da onun yetkilendirdiği kurum aracılığıyla basılan kanuni ödeme aracını ifade eder. Gerçek olmayan ya da diğer bir ifadeyle sahte para ise aslında para basma tekelinin sahibi olan devletin basmadığı; ancak mevcut görünümü ile öyleymiş gibi bir izlenim yaratan parayı ifade eder⁴². Bu noktada örneğin her ne kadar T.C. Merkez Bankası Türkiye Cumhuriyeti’nde devlet adına para basma yetkisine sahip olsa da, T.C. Merkez Bankası içerisinde, kanunda bu konuda yetkilendirilen makamdan habersiz olarak para basılması durumunda basılan para, sahte para niteliği taşır. Nitekim Almanya’da “Karlsruhe Bozuk Para Skandalı (*Karlsruher Münzskandal*)” olarak anılan olayda Alman Federal Yüksek Mahkemesi, her ne kadar kanunen yetkili kurum tarafından para basılmış olsa da yetkili makamların verdiği bir talimat olmaksızın onlardan habersiz olarak para basılması nedeniyle üretilen paranın sahte olarak kabul edilmesi gerektiğine hükmetmiştir⁴³. Burada her ne kadar şekli açıdan yetkili kurumun bastığı bir para varmış gibi gözükse de yetkili kurumun bu paranın basılması ile düşünsel ya da manevî açıdan herhangi bir bağının bulunmadığı durumlarda sahte paranın söz konusu olacağı kabul edilmektedir⁴⁴.

Bu açıklamaların ardından, taklit para kavramına da değinmekte fayda vardır. Taklit para, gerçek ya da diğer bir deyişle orijinal paradan üretilmeyip baştan itibaren taklit olarak üretilen paradır⁴⁵. Bu yönüyle taklit para her zaman sahte para niteliği taşır. Ancak gerçek ya da diğer bir deyişle orijinal bir paranın üzerinde çeşitli oynamalar yapılmışsa bu her zaman sahte para niteliği taşımaz. Sahte para niteliği taşıması için gerçek paranın üzerindeki oynamaların onun değerini artırmış olması gerekir⁴⁶. Ancak Türk Hukuku’nda paranın değerini düşüren sahteciliklere ilişkin TCK’da bir düzenleme bulunmamakta ve değeri düşüren sahteciliklerin de bu suçu oluşturup oluşturmadığına dair bir

41 **Münchener Kommentar – Erb**, § 146 kn. 10. Ayrıca bkz. ve krşl. **Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann**, § 146 kn. 3.

42 **Lackner/ Kühl/ Heger**, § 146 kn. 3; **Münchener Kommentar – Erb**, § 146 kn. 10; **Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann**, § 146 kn. 3; **Rengier**, § 39 kn. 2.

43 Bkz. BGH 27, 255 (NJW 1977, s. 2364). Aynı yönde bkz. **Münchener Kommentar – Erb**, § 146 kn. 12; **Leipziger Kommentar – Ruß**, § 146 kn. 10; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 5; **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 6; **Fischer**, § 146 kn. 6; **Lackner/ Kühl/ Heger**, § 146 kn. 4; **Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann**, § 146 kn. 3; **Otto**, § 75 kn. 6; **Rengier**, § 39 kn. 2; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 6.1; **Vogel**, s. 9.

44 **Steinmetz Bernd**, Der Echtheitsbegriff im Tatbestand der Urkundenfälschung (§ 267 StGB), Berlin 1991, s. 258.

45 **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 5.

46 **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 5.

tartışma görülmemektedir. Bu nedenle tağyir edilmiş, yani üzerinde değişiklik yapılarak sahteciliğe konu olmuş gerçek bir paranın da sahte para olduğunun Türk Hukuku'nda edildiği söylenebilir. Ancak gerçek bir paranın değerini düşüren sahteciliklerin tıpkı 765 sayılı TCK'da olduğ u gibi daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmesi kanımızca daha yerinde olurdu.

cc. Paraya Eşit Sayılan Değerler

Kanunkoyucu parada sahtecilik suçunun konusunu sadece para ile sınırlı tutmamıştır. Gerçekten, “*Paraya eşit sayılan değerler*” başlığını taşıyan TCK m. 198'e göre, “*Devlet tarafından ihraç edilip de hamiline yazılı bonolar, hisse senetleri, tahviller ve kuponlar, yetkili kurumlar tarafından çıkarılmış olup da kanunen tedavül eden senetler, tahviller ve evrak ile milli ziynet altınları, para hükmündedir*”. Bu düzenlemede görüldüğü üzere, devletin ihraç ettiği diğer başka değerlerin de TCK m. 197'nin konusunu oluşturması sağlanmış tır. Bunun sebebi, TCK m. 198'de sayılan değerlerin de esasen tıpkı parada olduğ u gibi devlet otoritesi tarafından ihraç ediliyor olması ve bu değerlerde yapılacak sahtelik eylemlerinin de parada sahtecilik ile aynı hukuki değeri ihlal edecek olmasıdır. Dolayısıyla TCK m. 198'de yer verilen paraya eşit sayılan değerlerin dolaşımının güvenliği ve güvenilirliği de tıpkı para bakımından olduğ u gibi ekonomik hayatın sağlıklı ilerlemesi bakımından korunma ihtiyacı göstermektedir.

b. Fail – Mağdur

Bu suç fail ve mağdur bakımından özellik göstermemektedir. Herkes suçun faili olabilir. Öte yandan, devletin para basımında görevlendirdiği kamu görevlilerinin görevleriyle bağlantılı olarak bu suçu işledikleri durumlarda suçun haksızlık içeriği artacağı için bu durum bir nitelikli hal olarak düzenlenebilirdi. Çünkü darphane görevlilerine ya da T.C. Merkez Bankası yetkililerine tevdi edilen bu tür bir görev, kamunun onlara duyduğu büyük bir güveni temsil etmektedir. Ayrıca, söz konusu görevliler, devletin kendilerine tahsis ettikleri teknik imkanlardan faydalanmak suretiyle bu suçu daha kolay şekilde işleyebilirler. Bu nedenlerle resmî para basım sürecinde görevli ve yetkili olan kamu görevlilerinin bu suçu işlemeleri halinde cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren bir nitelikli halin düzenlenmesi düşünülebilir.

Bu suç kişilere karşı işlenen bir suç olmadığı için somut olayda sahte parayı kabul eden kişi bu suçun mağduru değildir. Bu suçla ilgilinin şahsi malvarlığının korunmadığı, yukarıda suçla korunan hukukî değer başlığı altında ifade edilmişti⁴⁷. Buradan hareketle suçun mağdurunun toplum olduğ u söylenmelidir.

Öte yandan, bu suç bakımından T.C. Merkez Bankası veya T.C. Hazinesi'nin suçtan zarar gören olarak kabul edilmesi de mümkün değildir. Yargıtay da bu görüştedir⁴⁸.

47 **Systematischer Kommentar – Stein**, Vor § 146 kn. 3; **Fischer** Thomas, Strafgesetzbuch, 61. Auflage, München 2014, Vor § 146 kn. 2; **Münchener Kommentar-Erb**, Vor § 146 kn. 2; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 1.

48 “*Parada sahtecilik suçunda; sanığın bir banka şubesinden aldığı nı savunduğ u, ancak nereden temin edildiği tam olarak*

c. Eylem

aa. Hareket

aaa. Genel Olarak

TCK m. 197/ 1’de yer verilen parada sahtecilik suçu da seçimlik hareketli bir suç tipidir. TCK m. 197/ 2 ve 3’teki hareketlerin ise seçimlik hareketli olarak düzenlenmediği söylenmelidir. Suçun oluşması için, suç tipinde belirtilen birden fazla hareketten sadece bir tanesinin gerçekleştirilmesinin yeterli olduğu suçlara seçimlik hareketli suçlar denir⁴⁹. Suç tipinde birden fazla hareketin bu suçu oluşturacağı düzenlenmiş olup “veya” ibaresi ile bu hareketler birbirinden ayrılmıştır. Bu bakımdan TCK m. 197/ 1’de sayılan hareketlerden birden fazlasını gerçekleştiren fail tek bir suç işlemiş sayılacaktır. Örneğin sahte olarak ürettiği parayı bir yerden başka bir yere nakleden ve daha sonra da bu sahte parayı tedavüle koyan fail tek bir parada sahtecilik suçunu işlemiş olur.

Ayrıca, TCK m. 197/ 1, 2 ve 3’te yer alan hareketlerin her biri serbest hareketli suç olarak düzenlenmiştir. Serbest hareketli suçlar, suç tipinde tanımlanan neticeye yol açmaya elverişli olan herhangi bir hareketle işlenebilen suçlardır⁵⁰. TCK m. 197’de yer alan suçların hangi hareketle işlenebileceği özel olarak belirtilmediği için her bir fıkradaki suçun serbest hareketli suç niteliği taşıdığı görülmektedir.

bbb. Sahte Olarak Üretmek (TCK m. 197/ 1)

aaaa. Düzenlemek (Taklit Etmek) ya da Değiştirmek (Tağyir Etmek)

Parada sahtecilik suçunda her bir hareket değerlendirilirken belgede sahtecilik suçu bakımından kabul edilen kriterlerden faydalanılabilir⁵¹. Bu noktada TCK m. 204’te yer verilen hareketlerden “*Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren*” unsurundan sadece “düzenleme”nin TCK m. 197’de yer aldığı düşünülebilir. Bu durumda gerçek

anlaşılmayan sahte Amerikan Dolarının başka bir banka şubesine verilerek piyasaya sürülmesi şeklinde işlendiği iddia olunan parada sahtecilik suçundan doğrudan zarar görmeyen ve bu suçu takip etme görevi de bulunmayan hazinenin, kamu davasına katılma hak ve yetkisi olmadığından, yerel mahkemece verilen müdahale kararı hükmü temyiz etme hakkı vermeyecektir. Parada sahtecilik suçunda yasal birlikişi konumunda olan Merkez Bankasının da, suçtan zarar gördüğünden bahisle davaya katılan olarak kabulüne olanak bulunmamaktadır. Aksinin kabulü, suçtan zarar görenle birlikişiliğinin aynı tarafta toplanması sonucunu doğurur ki, bu durumun da adil yargılanma ilkesine aykırılık teşkil edeceği kuşkusuzdur. Temyiz isteminin reddine karar verilmelidir.” YCGK, T. 21.02.2012, E. 2011/8-279, K. 2012/ 55 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 07.06.2020)

49 **Dönmezer/ Erman**, s. 373; **Önder** Ayhan, Ceza Hukuku Dersleri, İstanbul 1992, s. 178; **İçel** Kayıhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, İstanbul 2014, s. 255; **Öztürk/ Erdem**, s. 212; **Demirbaş** Timur Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2019, s. 230; **Özgenç**, s. 185; **Özbek/ Doğan/ Bacaksız**, Genel Hükümler, s. 225; **Koca/ Üzülmöz**, Genel Hükümler, s. 122; **Zafer**, s. 200; **Hakeri**, s. 160; **Akbulut** Berrin, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Ankara 2019, s. 275; **Özen** Mustafa, Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri, 4. Baskı, Ankara 2019, s. 233.

50 **İçel**, s. 256; **Öztürk/ Erdem**, s. 212; **Demirbaş**, s. 228; **Özgenç**, s. 184; **Özbek/ Doğan/ Bacaksız**, Genel Hükümler, s. 227; **Koca/ Üzülmöz**, Genel Hükümler, s. 121; **Hakeri**, s. 160; **Zafer**, s. 199; **Akbulut**, s. 275; **Özen**, Genel Hükümler, s. 247.

51 **Fischer**, § 146 kn. 6; **Wessels/ Hettinger**, kn. 923.

bir para üzerinde sahtecilik gerçekleştirerek onun değerinin artırılması durumunda bunun “sahte olarak üretme” hareketi kapsamında kalıp kalmayacağı tartışılabilir. Resmî belgede sahtecilik suçunu düzenleyen TCK m. 204’te “düzenleme” (taklit) ve “değiştirme” (tağyir) hareketlerine ayrı ayrı yer verilmiş olmasına karşın TCK m. 197’deki parada sahtecilik suçunda sadece “sahte olarak üretmek” hareketinin yer alıyor olması dikkat çekici bir farklılıktır. “Sahte olarak üretmek” kapsamına “değiştirme” hareketinin de dahil olup olmadığı kanun metninden tam olarak anlaşılammamaktadır. Burada kanunilik ve ona bağlı olarak belirlilik ilkesine dayalı bir yorum yapılması gerekmektedir⁵². Bu bakımdan, var olan gerçek bir para üzerinde yapılan sahtecilik faaliyeti ile aslında sahte bir para üretilmiş olacağı ve bu nedenle de “sahte para üretmek” unsurunun “gerçek bir parayı taklit ya da tağyir etmek” unsurlarının her ikisini de içerdiği düşüncesine⁵³ katılmak mümkün değildir. Dolayısıyla TCK m. 197’deki “sahte olarak üretmek” ibaresi “taklit ya da tağyir etmek” anlamını içerir şekilde anlaşılabilir. Sahte olarak üretme hareketi yerine “gerçek bir parayı taklit etme veya değiştirme” hareketlerine madde metninde yer verilmiş olsaydı bu düzenleme belirlilik ilkesine uygun düşerdi. Nitekim Alman Ceza Kanunu § 146’da düzenlenen parada sahtecilik suç tipinde hem taklit hem de değiştirme (tağyir) etme ibaresine ayrı ayrı yer verilmektedir. Mevcut haliyle TCK m. 197/ 1’deki “sahte para üretmek” unsuru sadece gerçek bir paranın taklit edilmesini bünyesinde barındırmaktadır⁵⁴.

Bu sebepten ötürü gerçek bir para üzerinde yapılan değiştirme (tağyir) hareketi TCK m. 197/ 1 kapsamında kalmadığı için parada sahtecilik oluşturmayacak; fakat TCK m. 204’e dayalı olarak belgede sahtecilik suçunun unsurlarına vücut verebilecektir⁵⁵. Belgede sahtecilik suçunun gerçekleşmesi durumunda failin TCK m. 212 gereği TCK m. 157 vd.da yer alan dolandırıcılık suçundan da ayrıca cezalandırılması söz konusu olabilir⁵⁶.

bbbb. Aldatma Kabiliyeti

Paranın sahte olarak üretildiğinden söz edebilmek için aldatma kabiliyeti de bulunmalıdır⁵⁷. Nitekim Yargıtay da sahte olarak üretilen paranın aldatma kabiliyetinin bulunmasını aramakta ve bunun tespiti için de sahte olarak üretildiği iddia edilen paraların T.C. Merkez Bankası’na gönderilmesi gerektiğini karara bağlamaktadır⁵⁸. Parada sahtecilik suçundaki aldatma kabiliyeti bakımından

52 Yıldız, s. 18.

53 Sahte olarak üretme unsurunun “taklit ve tağyir etme” unsurlarının her ikisini de içerdiği görüşü için bkz. Tekin, s. 69. Ancak kanunilik ilkesi karşısında bu görüşe katılmak mümkün değildir.

54 Yıldız, s. 17 – 18.

55 Yıldız, s. 18.

56 Para üzerinde yapılan değiştirme hareketinin cezalandırılmaması durumunda koşulları oluşmuşsa dolandırıcılık suçundan dolayı failin cezalandırılabilceğini savunan görüş için bkz. Yıldız, s. 18.

57 Fischer, § 146 kn. 6; Erem, s. 589; Hafizoğulları/ Özen, s. 139; Tekin, s. 69; Yurtcan Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları, 4. Baskı, Ankara 2019, s. 11.

58 Bkz. “Suça konu sahte paraların CMK’nun 73/1. madde ve fıkrası uyarınca bunların asıllarını tedavüle çıkaran T.C. Merkez Bankası Başkanlığının merkez veya taşra birimlerine gönderilerek, aldatma yeteneğine sahip olup-olmadıkları ve sahteliklerinin kolayca anlaşılıp-anlaşılamayacağı konusunda görüş alınması gerektiği gözetilmeden, Kriminal Polis Laboratuvarının düzenlediği raporlarla yetinilerek eksik soruşturmayla hüküm kurulması, isabetsizdir.” Yarg. 8. CD., T.

belgede sahtecilik suçundakine benzer bir değerlendirme yapılmalıdır⁵⁹. Burada aranması gereken sahte paranın genel görünümü itibarıyla tedavül tehlikesidir⁶⁰. Burada sahte olarak üretilen paranın gerçek paraya çok benziyor olması ve bu sayede günlük yaşamda sahte olduğunun kolaylıkla fark edilemeyecek nitelik taşıması gerekmektedir. Parada sahtecilik suçunun ortaya çıkması bakımından adeta “mükemmel” şekilde üretilen sahte bir paranın olması gerekmemektedir. Diğer bir deyişle parada sahteciliğin oluşması bakımından paranın sahtelik özelliğinin yüksek bir nitelik taşıması aranmamalıdır⁶¹. Nitekim uygulamada oldukça başarısız nitelik taşıyan sahte paraların dahi amacına ulaştığı ve piyasada kullanılabilirdiği görülmektedir⁶². Sahte olarak üretilen paranın sıradan bir muhatabı objektif olarak aldatmaya yetecek bir nitelik taşıması gerekli ve yeterlidir⁶³. Örneğin, sadece bir uzman tarafından ya da sadece bir veznedar tarafından anlaşılabilir bir sahtecilik söz konusu olduğunda da sahte paranın varlığından söz edilmelidir⁶⁴.

Doğrudan göze çarpan bir sahtelik söz konusuysa TCK m. 197'deki suç tipinin oluştuğu söylenemez. Alman Federal Yüksek Mahkemesi de bu yönde karar vermektedir⁶⁵. Günlük hayat içerisinde her para kabul eden kişinin kabul ettiği paranın sahte olup olmadığını incelemesi ve denetlemesi çok makul olmadığından parada sahtecilik suçunun oluşabilmesi için doğrudan göze çarpan bir sahtelik olup olmadığı araştırılmalıdır. Çünkü paranın hukuken tedavül etmesindeki korunmaya değer inancın parayı kabul eden kişinin bunu her zaman kontrol etme yükümlülüğü ile daraltılması

7.6.2007, E. 2006/5038, K. 2007/4520 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.05.2020). “İddianamede sanıktan ele geçen sahte altınların Osmanlı Reşat altını olduğunun belirtilmesi karşısında, söz konusu altınların Milli Ziynet altını olup olmadıklarının Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğünden alınacak rapor ile saptanarak, suçta konu altınların Milli Ziynet altını olup, sahte ve aldatma kabiliyetini haiz olduklarının tespiti halinde sanığın eyleminin bir bütün halinde 5237 sayılı TCK'nun 198. maddesi yollamasıyla 197/1. madde ve fıkrasında tanımlanan sahtecilik suçunu oluşturacağı gözetilmeden, yazılı biçimde eksik soruşturma ile mahkumiyet hükmü kurulması...” Yarg. 8. CD., T.12.09.2011, E. 2009/20187, K. 2011/ 9260 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.05.2020).

59 Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 6; Fischer, § 146 kn. 6; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 9.

60 Otto, § 75 kn. 5; Wessels/ Hettinger, kn. 926; Kindhäuser Urs, Strafrecht Besonderer Teil I, 6. Auflage, Baden Baden 2014, § 61 kn. 6; Rengier, § 39 kn. 4. Ayrıca bkz. ve krşl. Erman, Sahtekârlık, s. 85.

61 Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 6; Fischer, § 146 kn. 6; Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 5b; Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 5; Lackner/ Kühl/ Heger, § 146 kn. 4; Wessels/ Hettinger, kn. 926; Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann, § 146 kn. 4; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 9; Rengier, § 39 kn. 4; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 6; AnwaltKommentar – Brehmeier-Metz, § 146 kn. 5; Exner Thomas/ Remmers Elisabeth, “Viktimodogmatik durch die Hintertür der Heimtücke i.S.d. § 211 StGB?”, ZIS 2011, Band 1, s. 18; Erman/ Özek, s. 70 – 71.

62 Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 6.

63 Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 6; Fischer, § 146 kn. 6; Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 5; Wessels/ Hettinger, kn. 926; Otto, § 75 kn. 4; Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann, § 146 kn. 4; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 9; Rengier, § 39 kn. 4; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 6; AnwaltKommentar – Brehmeier-Metz, § 146 kn. 5; Exner/ Remmers, s. 18; Erman/ Özek, s. 70 – 71.

64 “...suça konu paralar ile ilgili 21.03.2002 tarihli TCMB Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü Sahte Banknot ve Etketif İnceleme Komisyonu'ndan rapor alınmış ve raporda; incelemeye konu, AB 19474851 R ve AB 19479795 R seri nolu paraların sahte olduğu, aldatma kabiliyetinin olduğu, yapılarındaki özen, yapılarındaki derecesi nedeniyle sahte olduğunun ilk bakışta kolaylıkla anlaşılamayacağı, para destesi ve paketi içerisinde yer alması durumunda sahte olduğunun anlaşılmasının mümkün olmadığı, uzmanlarca veya veznedar gibi para işinin bir parçası olan insanlarca sahte olduğunun anlaşılabilirliği rapor edilmiş...” YCGK, T. 17.2.2009, E. 2008/8-272, K. 2009/25 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.05.2020).

65 BGH, 07.02.1995 – 1 StR 681/94 (NJW 1995, s. 1844 – 1845).

yerinde olmayacaktır⁶⁶. Kaldı ki, para üzerinde denetim olanağının bulunmadığı durumlar da söz konusu olabilir. Örneğin, yarı karanlık ya da loş bir restoran ya da gece klubünde paranın kontrol edilme imkanının bulunmaması; her an baskın yapılabileceği endişesi ile alış-veriş yapılan uyuşturucu madde satılan yerlerde paranın kontrol edilme imkanının bulunmaması; seri işlem yapan iş yerlerindeki zaman baskısı nedeniyle paranın kontrol imkanının bulunmaması gibi durumlarda yüzeysel bir inceleme ile dahi paranın sahte olduğu anlaşılabilir olsa dahi TCK m. 197'deki suç tipi oluşacaktır⁶⁷. Çünkü her ne kadar yüzeysel bir inceleme ile paranın sahteliği anlaşılabilir olsa da somut olaydaki ortamın buna imkan tanıyan olması artık paranın tedavül edebilmesini sağlamaktadır.

Ayrıca para sahtecilik suçunun oluşabilmesi için sahte olarak üretilen paranın bir insanı aldatmaya elverişli olması gerekir. Dolayısıyla objektif olarak bir insanı aldatmaya elverişli olmayan; fakat bir otomatta kullanıldığında otomat tarafından sahteliği anlaşılmayan bir madeni para söz konusu olduğunda da para sahtecilik suçu oluşmuş kabul edilmektedir⁶⁸.

Aşırı büyük ya da aşırı küçük şekilde üretilen banknotlar sahte para niteliğini haiz değildirler⁶⁹. Aynı şekilde sıradan bir vatandaşın hiçbir denetleme yapmasa dahi doğrudan gözüne çarpan sahtecilikler de sahte paraya vücut vermeyecektir⁷⁰. Örneğin, üzerinde “sahtedir”, “örnektir”, “geçersizdir”, “taklittir”, “eğlence amaçlı üretilmiştir” gibi damgalar bulunan paralar⁷¹; banknot tabakası (baskı sayfası) içerisinde kesilmeden yer alan paralar⁷²; kullanıldığı malzemeden dolayı gerçek olmadığı kolaylıkla anlaşılan paralar⁷³; her iki tarafı da aynı yüze sahip olan paralar⁷⁴ sahte para niteliğini haiz olmaz.

Son olarak madeni bir paranın altın suyuna batırılarak altınmış gibi daha yüksek değerinde piyasaya sürülmesi para sahtecilik değil, dolandırıcılık suçunu oluşturur⁷⁵.

cccc. Tedavülde Olmayan Bir Paranın Sahte Olarak Üretilmesi

Tartışmalı olsa da piyasada tedavülde bulunmayan örneğin 30 TL tutarındaki bir banknot paranın sahte olarak üretilmesi yine de para sahtecilik suçunu oluşturabilir⁷⁶. Önemli olan paranın genel

66 **Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann**, § 146 kn. 4.

67 **Fischer**, § 146 kn. 6; **AnwaltKommentar – Brehmeier-Metz**, § 146 kn. 5.

68 **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 5; **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 5c; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 6.1.

69 **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 5c.

70 **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 5c.

71 **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 5c.

72 BGH 5 StR 568/9317 (NSStZ 1994, s. 124). Ayrıca bkz. **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 5c; **Rengier**, § 39 kn. 5; **Kindhäuser, BT**, § 61 kn. 6; **LPK – Kindhäuser**, § 146 kn. 2; **Puppe Ingeborg**, “Die neue Rechtsprechung zu den Fälschungsdelikten”, JZ, 1997, 52. Jahrgang, C. 10, s. 497. Ancak bu durumda her ne kadar TCK m. 197 oluşmamış olsa da TCK m. 200'deki Para ve Kıymetli Damgaları Yapmaya Yarayan Araçlar ile ilgili suç oluşmuş olacaktır. Alman Hukuku'nda da bu durumda Alman Ceza Kanunu § 149/ 1 – no: 2 oluşacaktır. (**Kindhäuser, BT**, § 61 kn. 6 dpn. 11; **LPK – Kindhäuser**, § 146 kn. 2)

73 **Leipziger Kommentar – Ruß**, § 146 kn. 6.

74 **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 5c; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 5.

75 **Erem**, s. 589.

76 **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 5; **Fischer**, § 146 kn. 7; **Münchener Kommentar-Erb**, § 146 kn. 16;

itibariyle renk ve görünümünün gerçek bir para varmış algısı oluşturmaya elverişli olup olmadığıdır. Alman Federal Yüksek Mahkemesi bunu yabancı para birimleri ve kıymetli evraklar bakımından kabul etmektedir⁷⁷. Örneğin 30 TL gibi piyasada tedavülde bulunmayan bir banknotun üretilmesinin parada sahtecilik suçunu oluşturabilmesi için tek başına kullanılmayıp büyük bir destenin içerisine sokuşturulması ya da yukarıda değinildiği gibi zaman baskısı altında çalışan yerlerde kullanılması ve böylelikle denetim imkanının bulunmamasından faydalanılması veya karanlık mekanlarda ödeme yaparken kullanılması ya da örneğin 60 TL olarak üretilen sahte paranın ilk bakışta renk ve biçimi itibariyle 50 TL gibi gözükmesi gerekir⁷⁸. Aksi takdirde piyasada bulunmayan bir banknotun sahte olarak üretilmesi sahteliği çok kolay ve yüzeysel bir inceleme ile fark edileceğinden bu suçu oluşturmayacaktır.

Fantezi para olarak isimlendirilen, gerçekte var olmayan bir ülkenin adına basılan paraların bu suçu oluşturmayacağı hakim görüş tarafından kabul edilmektedir⁷⁹. Benzer bir şekilde sahte olarak tarihi eser niteliğinde olduğunu öne sürdüğü bir sikke üreten failin eylemi de tedavülde bulunmayan bir parayı ürettiği için parada sahtecilik değil; dolandırıcılık suçunu oluşturur⁸⁰.

dddd. Paranın Nominal Değerinin Artırılması veya Azaltılması

TCK m.197'deki suç tanımındaki eksikliklerden bir tanesi de gerçek bir parada sahtecilik yapılmak suretiyle paranın değerinin azaltıldığı durumların bu suçu oluşturup oluşturmayacağının belirtilmemesidir. Gerçek bir paranın nominal değerini azaltan sahteciliklerin bu suçu oluşturmadığına Alman Ceza Kanunu § 146'da açıkça yer verilmiştir. Ancak kanımızca 765 sayılı TCK m. 317'de olduğu gibi gerçek bir paranın nominal değerini düşüren nitelikteki değişiklikler daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmelidir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere kanunilik ilkesi gereğince nasıl ki belgede sahtecilik suçunu düzenleyen TCK m. 204'te "*Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren*" şeklinde hem düzenleme (taklit) hem de değiştirme (tağyir) sayılmıştır; belgede sahtecilik suçunun bir türevi olan parada sahtecilik suçunda da her iki unsur ayrı ayrı suç tipinde yer almalıdır. Aksi takdirde kanunilik ilkesine aykırı bir cezalandırma yapılmış olur. Bu da cezanın meşruiyetini ortadan kaldırır. Bu bakımdan kanunkoyucu madde metnindeki bu eksikliği gidermek amacıyla TCK m. 197'ye "*sahte bir parayı başkalarını aldatacak şekilde değiştirme*" eylemine de yer vermelidir⁸¹. Nitekim 765 sayılı TCK m. 316'da taklit ve tağyir etmek eylemleri ayrı ayrı düzenlemekteydi. Mevcut düzenlemede 5237 sayılı TCK m. 197/ 1'de "*gerçek bir*

Lackner/ Kühnl/ Heger, § 146 kn. 4; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 11.

77 Bkz. BGH 30, 71 (JR 1981, s. 427). Ayrıca bkz. Fischer, § 146 kn. 7; Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 6; Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 6; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 11; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 6.

78 Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 5c.

79 Otto, § 75 kn. 5; Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 5; Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann, § 146 kn. 3; Aksi görüş için bkz. Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 16; Rengier, § 39 kn. 5.

80 Erem, s. 586, 589; Yurtcan, s. 10.

81 Yıldız, s. 17-18.

paranın üzerinde değişiklik yapılması (tağyir edilmesi)” unsuruna yer verilmediği için gerçek bir para üzerinde değişiklik yapılması durumunda bunun paranın değerini artırması ya da azaltması önem taşımayacak ve her iki eylem de parada sahtecilik suçundan dolayı cezalandırılmayacaktır.

eeee. “Sistemnot” Adı Verilen Banknotların Üretilmesi

Alman Hukukunda “sistemnot” olarak isimlendirilen, ülkemizde ise ilgili Yönetmelik’te “yüzeyinde eksiklik bulunan banknot” olarak isimlendirilen banknotlar da parada sahtecilik suçu bakımından incelenmeye değerlidir. Çünkü uygulamada ilgili Yönetmelik’teki hükümler kötüye kullanılarak sahte para üretme eylemi işlenebilmektedir. İlgili Yönetmelik⁸² m. 1’e göre, “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası banknotu olduğunun saptanması koşulu ile gerçek veya tüzel kişilerce ibraz edilen;

a) Yazıları okunmayacak şekilde kirlenmiş, yıkanmış, boyanmış, yanmış, yırtılmış veya sair sebeplerle eskiyip yıpranmış, değeri belirlenebilen tam banknotlar, yazılı değerleri üzerinden başabaş olarak,

b) Tek parçadan ibaret olmak kaydıyla yüzeyindeki eksiklik % 50 den az olan banknotlar yukarıdaki gibi yazılı değeri üzerinden başabaş olarak,

c) Tek parçadan ibaret olmak kaydıyla yüzeyindeki eksiklik % 50 olan banknot parçaları ise yazılı değerinin yarısı üzerinden, yenileriyle değiştirilir.”

Bu düzenlemeden hareketle, örneğin failler ellerindeki iki 200 TL değerindeki banknotun her birinin yüzde 51’ini kesip Merkez Bankası’na sunmakta ve Merkez Bankası’ndan 2 adet 200 TL değerinde banknot almaktadır. Merkez Bankası’na sundukları 2 banknotun ellerinde kalan yüzde 49’luk kısımlarını ise birleştirip piyasada kullanılmaktadırlar. Bu banknotun boyutu gerçek banknotun yüzde 98’i oranında olduğu için çok dikkat çekmeyebilmektedir. İşte böylelikle failler hem Merkez Bankası’ndan her biri 200 TL tutarında olan iki adet banknot almış olmaktadır hem de piyasaya bir 200 TL tutarında banknot daha sürmektedirler. Dolayısıyla iki banknottan üç banknot üretmiş olmaktadır. İşte piyasaya sürülen bu paraya banknot yerine Almanya’da “sistemnot” denilmektedir⁸³.

Bu şekilde yukarıdaki usule göre birden fazla gerçek banknotun kesilerek yeniden bir araya getirilmesi yoluyla üretilen paraların TCK m. 197’deki sahte para üretmek eylemini oluşturacağı söylenmelidir⁸⁴. Çünkü yukarıda da ifade edildiği üzere TCK m. 197’deki sahte para üretmek eyleminin oluşup oluşmadığı incelenirken başvurulması gereken temel kriter, ortaya çıkan paranın tedavül etme tehlikesinin bulunup bulunmadığı olmalıdır⁸⁵. Sistemnot şeklinde üretilen bir paranın ilk bakışta

82 Eskimiş, Yıpranmış Veya Kısmen Fiziki Parça Kaybına Uğramış Banknotların Değiştirilmesi Hakkında 14 Ocak 1970 Tarihli Ve 1211 Sayılı Kanun’un 37 nci Maddesi Gereğince Maliye Bakanlığı Ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Arasında Müştereken Kararlaştırılan Esaslarla İlgili Yönetmelik (12.11.1979 tarih ve 16807 sayılı Resmi Gazete)

83 Bkz. <http://www.urbs.de/archiv/geld/change.htm?geld188.htm>, erişim tarihi:26.06.2020.

84 Fischer, § 146 kn. 7, Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 5; Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 7; Wessels/ Hettinger, kn. 926; Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 13; Kindhäuser, BT, § 61 kn. 6; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 1; Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann, § 146 kn. 8; Rengier, § 39 kn. 5; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 6.1.

85 Otto, § 75 kn. 5; Wessels/ Hettinger, kn. 926; Kindhäuser Urs, Strafrecht Besonderer Teil I, 6. Auflage, Baden Baden

bu özelliği göze çarpmıyorsa artık tedavül etme tehlikesinin bulunduğu kabul edilmeli ve failin bu eylemi suç teşkil etmelidir. Nitekim bu paraların her ne kadar gerçek paraların parçalarından bir araya getirildiği öne sürülse dahi artık ortaya çıkan birleştirilmiş banknotun T.C. Merkez Bankası'nın ya da yabancı bir para cinsi söz konusu ise onu basan kurumun iradesinden kaynaklanmadığı söylenmelidir⁸⁶. Dolayısıyla bu eylemler sahte para üretme eylemini oluşturur. Örneğin, Alman Federal Yüksek Mahkemesi dokuz banknotu bu şekilde kesip parçalarından yeni bir banknot üretme eyleminin “sahte para üretme” eylemine uyduğuna hükmetmiştir⁸⁷.

ccc. Ülkeye Sokmak (TCK m. 197/ I)

Ülkeye sokmak eylemi, neticesi harekete bitişik bir eylemdir. Sahte olarak üretilmiş olan paranın ülkeye sokulduğu anda suç tamamlanır⁸⁸. Ülkeye sokmak eylemine suç tipinde yer verilmesi aslında suçun sınırlarını oldukça genişletmektedir. Çünkü sahte olarak üretilmiş paranın ülkeye sokulması eylemi, bu paranın tedavüle konulmasının hazırlık aşamasını teşkil etmektedir⁸⁹. Dolayısıyla cezalandırılabilirliğin öne çekildiği bir eylem söz konusu olmaktadır. Özellikle “bulundurma”nın da suç tipinde yer alıyor olmasından ötürü “ülkeye sokma” eyleminin ayrıca düzenlenmesinin gerekliliği tartışılabilir. Nitekim Alman Ceza Kanunu § 146'da düzenlenen parada sahtecilik suçunda da ayrıca ülkeye sokmak eylemine yer verilmediği görülmektedir. Ülkeye sokmak eylemine suç tipinde yer verilmesinin sebebi, bu eylemin haksızlık içeriğinin “bulundurma” eyleminin haksızlık içeriğine göre daha farklı bir niteliğe sahip olduğu düşüncesi olabilir. Çünkü yurtdışından ülkeye sokulan sahte paraların üretim aşaması yurtiçindeki önlemlerden bağımsız bir şekilde gerçekleştirildiğinden hem daha kolay gerçekleştirilmiş olabilir; hem de ülkeye sokulan sahte paralar, piyasaya başka failer aracılığıyla sürülebilir. Dolayısıyla ülkeye sokma eylemi, yurtdışında denetimden bağımsız kolay şekilde üretilen bir sahte paranın yurt içinde tedavüle konulması eylemini kolaylaştırması yönüyle kendine özgü bir haksızlık içeriğine sahiptir. Gerçekten, ülkeye sokulan sahte paralar yurtiçinde tedavüle sokulmamış olsalar dahi bu suç oluşacaktır. Bu sayede kanunkoyucu kamu güvenine karşı işlenen suçlarda bir zincirin halkalarını oluşturan her hareketin cezalandırılabilmesinin önünü açarak bu suçlarla daha etkin bir mücadeleyi amaçlamaktadır⁹⁰. Ancak kanunkoyucunun bu müdahalesinin ölçülü olabilmesi için, aşağıda manevî unsur altındaki açıklamalarda değinileceği üzere, failin bu paraları tedavüle koyma amacıyla hareket etmiş olmasının aranması gerekirdi.

ddd. Nakletmek (TCK m. 197/ I)

765 sayılı TCK'da yer almayan bu unsura 5237 sayılı TCK'da yer verilmiştir. Nakletmek eylemi, ülkeye sokmak eylemine benzer bir yöne sahiptir. Gerçekten, ülkeye sokmak eylemi yurtdışından

2014, § 61 kn. 6; Rengier, § 39 kn. 4.

86 Leipzig Kommentar – Ruß, § 146 kn. 7.

87 BGH, 17.03.1970 – 1 StR 491/69 (BGHSt 23, 229).

88 Erman, Sahtekârlık, s. 128; Erman/ Özek, s. 120; Gözübüyük, s. 228.

89 Erman, Sahtekârlık, s. 128; Erman/ Özek, s. 120; Gözübüyük, s. 227 – 228; Tekin, s. 77.

90 Erman, Sahtekârlık, s. 127 – 128; Erman/ Özek, s. 120.

ülkeye sahte paranın sokulması anlamına gelirken; nakletmek eylemi ülke içerisinde sahte paraların bir yerden başka bir yere götürülmesi anlamını taşıyabileceği gibi sahte parayı yurtdışına çıkarmak anlamına (ihraç etmek) da gelebilir. Nakletmek eyleminin oluşabilmesi için mutlaka uzun bir mesafeye nakilden söz etmek gerekmez. Pekala çok kısa mesafeler arasında da nakletmek eylemi gerçekleştirilebilir. Aynı şekilde sahte paralar nakletmenin amaçlandığı yer veya kişi dışında bir başka yer ya da kişiye ulaşmış olsa dahi nakletme eyleminin gerçekleştiği söylenebilir⁹¹.

Nakletmek, aslında diğer seçimlik hareketlerden olan muhafaza etmek ile çoğu zaman kesişmektedir. Diğer bir deyişle nakletmenin gerçekleştiği her olayda esasen failin bu sahte paraları muhafaza ettiği de söylenebilir. Dolayısıyla bu unsura ayrıca yer verilmesinin gerekliliği tartışılabilir⁹². Fakat kanunkoyucu nakletmek eyleminin de muhafaza etmekten daha farklı bir haksızlık içeriğine sahip olduğunu düşünmüş olmalı ki bunu ayrıca seçimlik hareket olarak madde metnine eklemiştir. Örneğin, Türkiye’den transit geçişlerde sahte paranın taşınması söz konusu ise, bu durumda fail hem ülkeye sokmak, hem nakletmek, hem de muhafaza etmek eylemlerini gerçekleştirmiş sayılacaktır. Bu eylemlerin her biri seçimlik olarak düzenlendiğinden tek bir suçun oluştuğu kabul edilecektir.

eee. Muhafaza Etmek (TCK m. 197/ 1)

Muhafaza etmek, failin sahte parayı **fiilen** kendi tasarruf yetkisi içerisinde tutmasıdır. Burada kanunkoyucu zilyetliğinde bulundurmaktan bahsetmemiştir. Dolayısıyla başkası adı ve hesabına sahte parayı bulunduran; yani medeni hukuk anlamında zilyet değil, zilyet yardımcısı sıfatını haiz kişiler de muhafaza etme eylemini gerçekleştirebilir⁹³. Dolayısıyla sahte para ile fail arasındaki ilişkinin hukuki bir temelini bulunması gerekli olmayıp pekâla sahte para ile arasında sadece fiili bir ilişki bulunan fail de bu suçu işlemiş sayılır⁹⁴.

Muhafaza etmek eylemi kesintisiz suç niteliğindedir. Bu nedenle çok uzun süre boyunca sahte para muhafaza edilmesi tek suç oluşturur. Öte yandan muhafaza etmek kesintisiz suç niteliği taşıdığından icra hareketlerinin, failin sahte parayı muhafaza etme eylemini dış dünyaya yansıttığının kabul edilebileceği kadar sürmesi gerekir. Örneğin, sahte parayı bilerek kabul eden fail derhal yakalandığı takdirde artık TCK m. 197/ 1’deki muhafaza etmek eyleminden değil TCK m. 197/ 2’deki sahte parayı bilerek kabul etmek eyleminden sorumlu olacaktır⁹⁵.

91 Tekin, s. 79.

92 Nitekim nakletmek unsuruna suç metninde yer vermeyen Alman Ceza Kanunu § 146 karşısında nakletmek eylemi “elde etmek/ ele geçirmek” eylemi kapsamında değerlendirilmektedir. Bkz. **Wessels/ Hettinger**, kn. 929.

93 **Erman**, Sahtekârlık, s. 129; **Erman/ Özek**, s. 122.

94 **Kindhäuser**, BT, § 61 kn. 10; **LPK – Kindhäuser**, § 146 kn. 8; **Erman**, Sahtekârlık, s. 129; **Erman/ Özek**, s. 122.

95 765 sayılı TCK döneminde bu tür ani şekilde gerçekleşen hallerinin de muhafaza etmek kapsamında değerlendirileceğini savunan görüş için bkz. **Erman**, Sahtekârlık, s. 130; **Erman/ Özek**, s. 122-123. Ancak kanımızca suçun ani şekilde gerçekleşip failin derhal yakalandığı hallerde muhafaza etmek eyleminin gerçekleştiği söylenemez. Zira, muhafaza etmek eyleminden söz edebilmek için sahte para üzerindeki tasarruf yetkisinin makul bir süre devam etmesi gerekir. Bu yönüyle ani hareketli “kabul etmek”ten ayrılmaktadır.

Muhafaza etmek eyleminin bir zilyetlik suçu (=Besitzdelikt) olduğu söylenmelidir. Zilyetlik suçlarında failin esasen icrai ya da ihmali bir davranışından ziyade içerisinde yer aldığı vaziyet cezalandırılmaktadır. Diğer bir deyişle bir durumun **iradi** olarak korunması ya da muhafaza edilmesi cezalandırılmaktadır⁹⁶. Bu yönüyle de sadece (dış dünyaya yansıyan) hareketlerin cezalandırılabileceğine dair temel ceza hukuku ilkesi ile ne ölçüde örtüştüğü sorunu ortaya çıkmaktadır⁹⁷. Bu noktadan hareketle yer yer eleştirildiği ve kimi görüşler tarafından Anayasaya aykırı olduğunun savunulduğu görülmektedir. Kanunkoyucunun muhafaza etmek eylemine yer vermesindeki sebebin, ilgili konunun ya da malın fail tarafından edinildiğinin ispatlanma zorluğu ve bununla da bağlantılı olarak edinme anının tespitinden itibaren zamanaşımının hesaplanması zorluğunun aşılması olduğu ifade edilmektedir⁹⁸. Bu tartışmalı konumu sebebiyle kanunkoyucunun muhafaza etme eylemlerine nadiren yer verdiği görülmektedir. Sahte paranın bu özelliğinin bilinerek kabul edilmesi zaten TCK m. 197/ 2'de ayrı bir suç olarak kabul edilmişken ayrıca muhafaza etme eylemine de yer verilmiş olması eleştirilebilir. Fakat kanunkoyucu burada kabul etme hareketinin ispatlanmasındaki olası güçlükleri aşmak için ve ayrıca kabul etmekten ibaret olmayan, kabul etmeyi aşan davranışların daha ağır cezalandırılması için muhafaza etmek eylemine yer vermeyi tercih etmiş olabilir. Ancak bir zilyetlik suçunun cezalandırılabilmesi için mutlaka manevi unsur ile olan bağlantısının kurulabilir ve ispatlanabilir olması gerekmektedir. Aksi takdirde kusur ilkesi ihlal edilmiş olur⁹⁹. Uygulamada zilyetlik suçları söz konusu olduğunda manevî unsur incelemesinin maalesef geri planda kaldığı görülmektedir.

Son olarak söylenmelidir ki, Alman Ceza Kanunu'nda sahte paranın muhafaza edilmesi eylemine yer verilmemiş olup elde etmek eylemi (=sich verschaffen) düzenlenmiştir. Dolayısıyla Alman kanunkoyucusunun hareket teorisi bakımından tartışmalı bir nitelik taşıyan zilyetlik suçu niteliğindeki muhafaza etmek eyleminin uygulamasını oldukça sınırlandırmak için parada sahtecilik suçunun kapsamına bu hareketi almadığı söylenmelidir.

fff. Tedavüle Koymak (TCK m. 197/ 1)

aaaa. Genel Olarak

Tedavüle koymak eylemi parada sahtecilik suçunun asıl görünüş şeklidir. Çünkü üretilen sahte paralar tedavüle konulduğu takdirde somut bir zarar oluşturmaya elverişlidir. Ancak kanunkoyucu bu suçla mücadelede cezalandırılabilirliği öne çekmiş ve tedavüle koymadan önceki kimi hareketleri de yukarıda ele alındığı üzere suç saymıştır¹⁰⁰.

96 **Fischer**, Vor § 13 kn. 4.

97 **Kühl** Kristian, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, München 2008, § 2 kn. 11; **Schröder** Friedrich-Christian, "Besitz als Straftat", ZIS 2007, Band 11, s. 444 vd.

98 **Schröder**, s. 448.

99 **Kühl**, § 2 kn. 11; **Schröder**, s. 449.

100 **Erman**, Sahtekârlık, s. 130; **Erman/ Özek**, s. 123 – 124.

bbbb. Geniş Anlamda – Dar Anlamda Tedavüle Koymak Ayrımı

Tedavüle koymak eylemi kanunkoyucu tarafından geniş anlamda kullanılmış olup sahte paranın bir bedel karşılığı olarak harcanmasını ya da diğer bir deyişle sarf edilmesini de bünyesinde barındırmaktadır. Harcamak (sarf etmek), failin maddi ya da manevi bir menfaat karşılığında sahte olarak üretilmiş olan bir parayı bir başkasına vermesi anlamını taşır. Dar anlamda tedavüle koyma eyleminde ise failin herhangi bir maddi ya da manevi menfaat sağlamaksızın sahte parayı piyasaya sürmesi ya da sunması söz konusudur¹⁰¹. Bu açıklamalardan hareketle TCK m. 197/ 1’de sayılan tedavüle koymak ifadesi geniş anlamda kullanılmıştır. Dolayısıyla her iki durumda da tedavüle koymak eyleminin gerçekleştiği kabul edilmelidir. Burada genişletici yorum yapılarak böyle bir sonuca ulaşılmakta olup bu kesinlikle kıyas yapıldığı anlamına gelmemektedir. Çünkü bu yorumun kıyas olarak nitelenebilmesi için kanunda sayılmayan unsurların suç tipine dahil ediliyor olunması gerekir. Halbuki, burada genişletici yorum yapılarak tedavüle koymak kavramının anlamının sınırları geniş çizilmektedir. Bunun sebebi de şudur, sahte parayı bir karşılık olarak kullanan ya da bir karşılık olarak kullanmaksızın piyasaya süren yani sunan fail bu davranışıyla artık sahte paranın sirkülasyonunu sağlamaktadır¹⁰². Bu bakımdan ister bir karşılık olarak harcamış olsun ister bir karşılığı olmaksızın dar anlamda tedavüle koymuş olsun artık sahte para dolaşıma girmiş olmakta ve bu paranın bulunabilmesi zorlaşmaktadır. Kaldı ki, 765 sayılı TCK döneminde de kanunda “tedavüle koymak” unsuru sayılmakta ve öğretide bu unsur geniş anlamda kabul edilmekteydi¹⁰³.

cccc. Sahte Paranın Bir Başkasının Egemenlik Alanına Sokulması Bakımından Yakın Bir Tehlike İçerme Koşulu

Tedavüle koymanın oluşabilmesi için sahte paranın bir başkasının egemenlik yani tasarruf alanına sokulması ve bu sahte paranın o kişi tarafından kullanılmaya devam etme imkanının bulunması gerekmektedir¹⁰⁴. Örneğin sahte paranın ortalık bir yere bırakılması ya da atılması, bunun bir başkası tarafından bulunup kullanılması tehlikesini doğuracak nitelikte ise tedavüle koyma olarak nitelenmelidir¹⁰⁵. Burada bir başkasının bu parayı alıp kullanma tehlikesinin bulunup bulunmadığı bir kriter olarak kabul edilmektedir¹⁰⁶. Bu tür bir kriter kanunda yer verilmemiş olsa dahi amaçsal

101 Erman, Sahtekârlık, s. 131; Erman/ Özek, s. 124; Gözübüyük, s. 235; Tekin, s. 80.

102 Tekin, s. 80.

103 Bkz. Erman, Sahtekârlık, s. 131; Erman/ Özek, s. 124; Gözübüyük, s. 235.

104 Erman, Sahtekârlık, s. 132; Erman/ Özek, s. 126; Fischer, § 146 kn. 17; Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 21; Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 11; Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 13; Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 38; Lackner/ Kühl/ Heger, § 146 kn. 7; Wessels/ Hettinger, kn. 930 – 931; Kindhäuser, BT, § 61 kn. 17; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 22.

105 Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 21; Lackner/ Kühl/ Heger, § 146 kn. 7; Wessels/ Hettinger, kn. 930; Kindhäuser, BT, § 61 kn. 18; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 18; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 22 – 23; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 13.1; Prittowitz Cornelius, “Grenzen der am Rechtsgüterschutz orientierten Konkretisierung der Geldfälschungsdelikte”, NSTz 1989, s. 10. Burada tedavüle koymanın gerçekleştiğinin söylenebilmesi için mutlaka bir başkasının bu parayı bulup alması gerektiğini; aksi takdirde tedavüle koyma eylemin teşebbüs aşamasında kalacağını savunan görüş için bkz. Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 38.

106 Fischer, § 146 kn. 17; Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 21; Lackner/ Kühl/ Heger, § 146 kn. 7; Kindhäuser, BT, § 61 kn. 18; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 18; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn.

yorum yapılarak bu kritere başvurulmasının yerinde olacağı kanaatindeyiz. Çünkü sahte bir parayı ortalık yere bırakan failin eylemi, bu sahte parayı bir başkasına doğrudan veren failin eylemi ile aynı etkiye sahiptir. Her ikisinde de sahte para üçüncü kişilerin kullanımına girmeye hazırdır. Burada önemli olan, sahte paranın hiçbir önlem alınmaksızın kullanıma sunulmuş olup olmadığıdır. Bu, somut bir kişiye sahte paranın verilmesi suretiyle olabileceği gibi, bu paranın henüz belirli olmayan bir kişinin kullanımına bırakılması ya da sunulması şeklinde de dış dünyaya yansiyabilir. Her iki hareket de suçun getiriliş amacına uygun bir işleniş sergiler. Yeter ki, ortalık bir yere bırakılan para bakımından, henüz belirli olmayan bir kişinin bu paraya ulaşması konusunda yakın bir tehlike söz konusu olsun. Bu hususta önem taşıyan nokta, paranın artık hiçbir engele maruz kalmadan tedavüle girmesinin önünde bir engel bulunmuyor olmasıdır.

Tedavüle koymak eylemi, mutlaka belirli miktarda sahte paranın piyasaya sürülmesi gerektiği anlamına gelmez. Tek bir sahte banknotun bir başkasının egemenlik alanına sokulması durumunda dahi tedavüle koymak eylemi gerçekleşmiş olur. Bu konuda otomat örneğine değinmekte fayda vardır. Bir otomata sahte para atan ve karşılığında bir ürün almak isteyen fail, ister otomattan ürünü almış olsun; ister otomat arızalandığı için kullandığı sahte para otomatın içinde kalmış ve istediği ürünü alamamış olsun bunun önemi yoktur¹⁰⁷. Fail, otomata sahte parayı attığı an (sahte para alt hazneden geri çıkmadığı sürece) artık o sahte parayı tedavüle koymuş sayılır¹⁰⁸.

Ayrıca, sahte paranın bir bankaya ya da döviz bürosuna götürülüp bozdurulması ya da bankada kullanılması¹⁰⁹; bir restoranın bahşiş kutusuna atılması; birine hediye olarak verilmesi¹¹⁰; bir bağış kutusuna bağış olarak atılması ya da düğünde takı olarak takılması tedavüle koymak eylemine örnek olarak sayılabilir. Öte yandan bu suçu işleyen şeriklerin kendi aralarında sahte para değişimi ya da alıp vermeleri hareketleri tek başına tedavüle koyma olarak değerlendirilmez¹¹¹. Failin, bir banka kasasına sahte parayı koyması da tedavüle koymak olarak nitelenemez; çünkü failin iradesi olmadan banka kasasının açılması mümkün değildir¹¹². Failin, bankadan kendisine kredi verilmesi için

22 – 23; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 13.1.

107 Otomata attığı sahte paranın otomat bozuk olduğu için ya da başka bir sebeple otomatın altındaki hazneden kendisine iade edilmiş olması halinde ise failin TCK m. 35 gereği elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icra hareketlerine başlamış olmasına karşın elinde olmayan sebeplerle neticeyi gerçekleştirmediği bir hal söz konusu olur. Bu durumda teşebbüsten sorumlu tutulması gerekir (**Leipziger Kommentar – Ruß**, § 146 kn. 13; **Münchener Kommentar-Erb**, § 146 kn. 38; **Erman**, Sahtekârlık, s. 132; **Erman/ Özek**, s. 125). Fakat muhakeme hukuku bakımından bunun ispatının da oldukça zor olacağı göz önünde tutulmalıdır. Öte yandan bu failin, eyleminin sahte parayı bilerek kabul etme ya da üretme, nakletme, muhafaza etme eylemlerine uyan kısmından cezalandırılması mümkün olduğu unutulmamalıdır.

108 BGH, NJW 1952, 312; **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 11; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 21; **Fischer**, § 146 kn. 17; **Münchener Kommentar-Erb**, § 146 kn. 38; **Lackner/ Kühll/ Heger**, § 146 kn. 7; **Wessels/ Hettinger**, kn. 930; **Kindhäuser**, BT, § 61 kn. 18; **LPK – Kindhäuser**, § 146 kn. 18; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 23; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 13.1.

109 **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 11; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 21; **Fischer**, § 146 kn. 17; **Leipziger Kommentar – Ruß**, § 146 kn. 13; **Münchener Kommentar-Erb**, § 146 kn. 38; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 23; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 13.1.

110 **Fischer**, § 146 kn. 17; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 21; **Münchener Kommentar-Erb**, § 146 kn. 38.

111 **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 11; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 21; **Fischer**, § 146 kn. 18; **Münchener Kommentar-Erb**, § 146 kn. 38; **Lackner/ Kühll/ Heger**, § 146 kn. 7; **Wessels/ Hettinger**, kn. 931; **LPK – Kindhäuser**, § 146 kn. 17; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 13.1.

112 **Leipziger Kommentar – Ruß**, § 146 kn. 13.

çantada getirdiği sahte paraları banka memuruna gösterip bu çantayı beraberinde geri götürmesi ya da insanlara kendini zengin göstermek için yanında taşıdığı sahte paraları insanlara gösterip beraberinde geri götürmesi eylemi de tedavüle koymak olarak değerlendirilemez¹¹³.

Bir sahte paranın emanet olarak tutulması için bir başkasına verilmesi de emanet alan kişinin bu parayı kullanma tehlikesini içermesinden ötürü tedavüle koyma olarak kabul edilmelidir¹¹⁴. Ancak örgütlü suçluluğun bulunduğu durumlarda gizli soruşturmacı olarak görevlendirilen kişiye sahte paranın verilmesi tedavüle koyma niteliğinde değildir¹¹⁵; çünkü bu durumda para tedavüle girmiş olmamakta; gizli görevli tarafından delil olarak muhafaza edilerek soruşturma ya da kovuşturma dosyasına girmektedir¹¹⁶. Diğer bir deyişle suçla korunan hukuki değer olan kamu güveninin zarar görme ihtimali ortaya çıkmamaktadır¹¹⁷. Burada failin elinde olmayan sebeplerle netice gerçekleşmediği için eylem teşebbüs aşamasında kalmış kabul edilmelidir¹¹⁸.

dddd. Sahte Paranın “Gerçekmiş Gibi” Tedavüle Konulması Unsuru

Her ne kadar madde metninde açık bir şekilde bu konuda bir ifade bulunmuyor gibi gözükse de TCK m. 197/ 1'deki “*Kanunen tedavülede parayı sahte olarak...tedavüle koyan kişi*”den bahsedilmesi ile anlatılmak istenen sahte bir paranın “gerçekmiş gibi” tedavüle konulmasıdır. Çünkü sahte bir paranın sahte olduğunun açık olduğu hallerde tedavüle konulması mümkün değildir. Tedavüle koyma eyleminin oluşabilmesi için parada sahtecilik suçunun temel unsuru olan aldatma kabiliyetinin mutlaka göz önünde tutulması gerekmektedir. Buna göre, tedavüle koyma eyleminin oluşabilmesi için paranın sahtelik özelliğinin, tasarruf alanına girdiği kişi tarafından bilinmiyor olması gerekir¹¹⁹. Şayet tedavüle konulan paranın sahte olduğunu bilen bir kişi bu paranın tasarruf alanına girmesine izin vermişse burada tedavüle koymaktan ziyade 765 sayılı TCK'nın yürürlükte bulunduğu dönemde m. 316/ 1-(3)'te yer alan “aracılık (tavassut) eylemi”¹²⁰ oluşur. Ancak 5237 sayılı TCK'da aracılık eylemi düzenlenmediği için bu tür bir eylemin oluştuğu hallerde kanunda bir boşluk bulunmaktadır. Gerçekten yukarıda da belirtildiği üzere bu suçu işleyen şeriklerin kendi aralarında sahte para değişimi ya da alıp vermeleri hareketleri tek başına tedavüle koyma olarak değerlendirilmez¹²¹.

113 Schönke/Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 21; Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 13; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 24; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 13.1.

114 Schönke/Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 21; Fischer, § 146 kn. 17; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 13.1.

115 Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 38; Schönke/Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 21; Wessels/ Hettinger, kn. 930; Kindhäuser, BT, § 61 kn. 19; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 23; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 24; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 13.1.

116 Wessels/ Hettinger, kn. 930.

117 Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 38; Schönke/Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 21.

118 Wessels/ Hettinger, kn. 930; Kindhäuser, BT, § 61 kn. 19; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 23; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 24.

119 Erman, Sahtekârlık, s. 133; Erman/ Özek, s. 126.

120 Erman ve Erman/ Özek tavassut etme eyleminin esasen tedarik etme olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmektedirler. Bkz. Erman, Sahtekârlık, s. 133; Erman/ Özek, s. 126.

121 Schönke/Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 21; Fischer, § 146 kn. 18; Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 38; Lackner/ Kühl/ Heger, § 146 kn. 7; Wessels/ Hettinger, kn. 931; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 17; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 13.1.

Çünkü bu eylem paranın tedavüle konulması anlamına gelmeyip onun adeta hazırlık aşamasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla sahte paranın bu özelliğini bilen ve tedavüle sürmek amacıyla adeta bu sahte parayı satın alan ya da kabul eden failin bu parayı daha sonra piyasaya sürmesi “tedavüle koymak” olarak nitelenebilir. Ancak ona sahte parayı veren failin eylemi şu an için TCK m. 197/ 1’de düzenlenen hareketlere uymamaktadır. Sadece sahte parayı vermeden önceki üretme, ülkeye sokma, nakletme, muhafaza etme gibi davranışları cezalandırılabilir. Bu nedenle TCK m. 197’ye tıpkı 765 sayılı TCK’da olduğu gibi “aracılık etme” ya da “tedarik etme” eylemi eklenmelidir. Diğer taraftan şu husus da vurgulanmalıdır ki, kanunkoyucunun böyle bir unsura yer vermemesinin sebebi 765 sayılı TCK’da yer almayan “muhafaza etmek” eylemine 5237 sayılı TCK’da yer vererek, failin her halükarda zaten cezalandırılmasını öngörmesi olabilir.

Tasarruf alanına sahte para giren kişi bunların gerçek olduğuna inanarak bunu kabul etmelidir ki tedavüle koymak eyleminin gerçekleştiği söylenebilir. Çünkü sadece bu yolla sahte para üzerindeki mülkiyet hakkında değişim meydana gelebilir ve bu para piyasada dolaşmaya başlayabilir¹²². Dolayısıyla bu paranın sahte olduğunu bilerek kabul eden kişiye bu paraların verildiği an bu paralar piyasada tedavül etmiş sayılmaz.

Şu anki düzenleme karşısında, paranın sahte olduğunu bilen bir kişiye paranın verilmesi durumunda bu hareket sadece kabul eden bakımından TCK m. 197/ 2’deki suçu oluşturacak; fakat bu sahte parayı veren kişi bakımından ise eylemi sadece bunun öncesindeki olası üretme, ülkeye sokma, nakletme veya muhafaza etme eylemlerinden birini oluşturuyorsa cezalandırılabilir.

ggg. Sahte Parayı Bilerek Kabul Etmek (TCK m. 197/ 2)

Sahte parayı kabul etmek, failin sahte parayı **fiilen** kendi tasarruf yetkisi dahiline sokmasıdır¹²³. Yukarıda “muhafaza etmek” hareketi altında dile getirildiği üzere, sahte para ile fail arasındaki ilişkinin hukuki bir temelini bulunması gerekli olmayıp pekâla sahte para ile arasında sadece fiilî bir ilişki bulunan fail de bu suçu işlemiş sayılır¹²⁴. Bunun anlamı şöyle açıklanabilir: Örneğin, kabul etme eylemi, sahte paranın yerde bulunması ile gerçekleşebileceği gibi; sahte paranın çalınması ya da güveni kötüye kullanma suretiyle bilerek (örneğin paranın bu özelliği bilinerek çalınmışsa) edinilmiş olunması hallerinde de sahte parayı kabul etme eyleminin gerçekleştiği kabul edilir¹²⁵. Dolayısıyla kabul etmenin oluşmasını sağlayan tasarruf yetkisi, medeni hukuk kriterlerinden hareketle belirlenemez. Çünkü sahte para üzerindeki tasarruf yetkisi hukuki bir işlemle kazanılmış olsa dahi hukuken bir sahte paranın hukuki dolaşıma sokulması yasak olduğundan hukuki bir işleme dayalı olarak sahte para üzerinde tasarruf yetkisinin kazanılmış olması “kabul etme” eyleminin

122 Erman, Sahtekârlık, s. 133; Erman/ Özek, s. 126.

123 Fischer, § 146 kn. 10; Otto, § 75 kn. 9; Kindhäuser, BT, § 61 kn. 10; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 8; Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann, § 146 kn. 20.

124 Kindhäuser, BT, § 61 kn. 10; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 8; Erman, Sahtekârlık, s. 129; Erman/ Özek, s. 122.

125 Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 9; Fischer, § 146 kn. 10; Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 20; Kindhäuser, BT, § 61 kn. 10; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 8; Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 28; Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann, § 146 kn. 20; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 18.

oluşmasını engellemez¹²⁶. Öte yandan sahte paranın kabul edilmesi yeterli olup bunun ötesindeki davranışlar suçun oluşması için ayrıca aranmaz. Bu bakımdan örneğin sahte paranın hediye olarak kabul edilmesi de kabul etmek eylemini oluşturur¹²⁷.

Yukarıda da belirtildiği üzere her kabul etme, akabinde muhafaza etmeyi de içerir. Dolayısıyla TCK m. 197/ 2'de sahte paranın bu özelliğinin bilinerek kabul edilmesinin ayrıca suç olarak düzenlenmesi çok yerinde gözükmemektedir. Kanunkoyucunun bu tür bir fark gözetiyor olmasından çıkan sonuç şu olmalıdır: Birincisi muhafaza etmek eyleminin ve dolayısıyla TCK m. 197/ 1'deki suçun oluşabilmesi için eylemin bir süreklilik teşkil etmesi gerekir. Çünkü muhafaza etme eylemi kesintisiz bir suçtur. İkincisi bu kesintisizliğin ve diğer bir deyişle sürekliliğin dış dünyaya yansıtılmış olunması da gerekir. Bu da manevi unsur kapsamında mutlaka özenli bir şekilde incelenmelidir. Bu iki unsur gerçekleşmez ise artık failin sadece sahte parayı bu özelliğini bilerek kabul etme eylemini gerçekleştirmesi söz konusu olacaktır.

Daha önce ödeme aracı olarak kullandığı paranın sahte olduğunu bu parayı verdiği kişiden öğrenen ve parayı geri kabul eden failin eylemi de sahte parayı bilerek kabul etmek eylemini oluşturur¹²⁸.

hhh. Sahteliğini Bilmeden Kabul Ettiği Parayı Bu Niteliğini Bilerek Tedavüle Koymak (TCK m. 197/ 3)

Sahteliğini bilmeden kabul ettiği parayı bu niteliğini bilerek tedavüle koymak eylemi birleşik hareketli bir suçtur. Gerçekten failin bu suçu işleyebilmesi için iki farklı eylemi gerçekleştirmesi gerekir. Fail ilk aşamada sahteliğini bilmeden parayı kabul etmiş olmalı; bunun ardından da adeta bu paradan zarar etmeksizin kurtulmak adına ya da başka bir saikle bu sahte parayı tedavüle koymalıdır¹²⁹. Kabul etme ve tedavüle koyma unsurları bakımından yukarıda yapılan açıklamalar bu fıkra açısından da geçerliğini korumaktadır.

Kabul etme eyleminin iki taraflı bir ilişkiyi gerektirdiği; kanunkoyucunun bilinçli olarak “almak” eylemine değil “kabul etmek” eylemine yer verdiğini öne süren görüşler bulunmaktadır¹³⁰. 765 sayılı TCK dönemindeki bu görüşlere göre, örneğin yolda tesadüfen bir sahte paranın bulunmasından sonra bu paranın sahte olduğunu öğrenen ya da fark eden kişinin bu sahte parayı tedavüle koyması durumunda suçun oluşmayacağını savunmaktadırlar¹³¹. Bu hususta amaçsal yorum yapılarak bir

126 *Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann*, § 146 kn. 20. Ayrıca bkz. ve krşl. *Münchener Kommentar-Erb*, § 146 kn. 28.

127 *Leipziger Kommentar – Ruß*, § 146 kn. 20; *Münchener Kommentar-Erb*, § 146 kn. 28; *Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig*, § 146 kn. 18.

128 *Fischer*, § 146 kn. 10; *Leipziger Kommentar – Ruß*, § 146 kn. 20; *Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben*, § 146 kn. 15; ayrıca bkz. *Systematischer Kommentar – Stein*, § 146 kn. 9.

129 “*Oluşu, sanığın aşamalarındaki tutarlı savunmasına ve tüm dosya kapsamına göre, seyyar ayakkabı satışı yapan sanığın sahteliğini bilmeden aldığı 1 adet 50 TL'yi sahteliğini bilerek borcuna mahsuben vermesinden ibaret eyleminin, T.C.K.nun 197/3. maddesinde tanımlanan suçu oluşturacağı gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması...*” Yarg. 8. CD, T. 3.6.2013, E. 2012/15884, K. 2013/16877 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

130 Bkz. *Erman*, Sahtekârlık, s. 151; *Erman/ Özek*, s. 147 – 148.

131 Bkz. *Erman*, Sahtekârlık, s. 151; *Erman/ Özek*, s. 147 – 148.

sonuca ulaşılması makul gözükmektedir. Bu doğrultuda hükmün getiriliş amacı, her ne vesileyle olursa olsun bu özelliğini bilmeksizin failin bir sahte parayı kabul ettikten sonra bu sahte parayı tedavüle koyma iradesinin oluşmasının ve bunun dış dünyaya yansıtılmasının engellenebilmesidir. Suçla korunan hukuki değer niteliğindeki kamu güveninin etkin şekilde korunabilmesi için de ilk aşamada failin bu sahte parayı karşılıklı bir irade uyuşması ile bir başkasından almış olması; bir başkasının zilyetliğinden zorla kendi tasarruf alanına bu malı dahil etmiş olması ya da bu parayı yolda rastgele bulmuş olması arasında fark yoktur. Kanunkoyucunun suçla koruduğu hukuki yararı koruyabilmesi için önem arz eden husus bu sahte paranın tedavüle sokulmasının engellenebilmesidir. Paranın sahte olduğunu bilmeyen failin bu parayı ne suretle edindiği önemli değildir. Bu noktada Alman Ceza Kanunu § 146 ve 147’de kullanılan “edinme/ elde etme” (=Sichverschaffen) kavramına yer verilmesi daha yerinde olurdu¹³². Ancak yine de amaçsal yorum yapılarak aynı sonuca ulaşılmasının önünde engel bulunmamaktadır.

Kendisine sahte para verilen ve daha sonradan bunu fark eden kişinin bu sahte parayı iade edip orijinal para istemesi de TCK m. 197/ 3’te düzenlenen tedavüle koyma eylemini oluşturur¹³³. Çünkü bu iade eylemi ile o sahte paranın dolaşıma girmesi mümkün olmaktadır. İade ettiği kişinin bu parayı imha edip etmemesi ya da bir başkasına verip vermemesi önemsizdir. Bu nedenle kendisine sahte para verildiğini fark eden kişinin “tedavüle koyma” eylemini işlemekten kaçınmak için bu sahte parayı örneğin delgeçle delerek kullanılamaz hale getirdikten sonra iade etmesi gerekir. Aksi takdirde iade eylemi de tedavüle koyma niteliği taşıyacaktır. Ancak kanunkoyucu bu tedavüle koyma eyleminin TCK m. 197/ 1’deki tedavüle koyma eyleminden ayrı bir haksızlık içeriğine sahip olduğu düşüncesini benimseyerek bu eylemi TCK m. 197/ 3’te düzenlemiştir.

bb. Netice

Neticeye göre suçların sınıflandırılması hususu bakımından, parada sahtecilik suçunun zarar suçu mu yoksa tehlike suçu mu olduğu tartışmaya değer bir konudur. Çünkü bu tespitin sonuçları kendini özellikle teşebbüs alanında gösterecektir. Sahte olarak üretmek ani suçtur. Bunun yanı sıra bir tehlike suçudur. Çünkü bir sahte paranın, üretildiği an paranın değerini etkileyebilmesi mümkün değildir. Aynı şekilde sahte para, üretildiği an, kamunun güvenini sarsmaya da elverişli değildir. Gerçekten, fail sahte para üretmiş olabilir; fakat bu sahte parayı bir başkasına vermediği sürece ya da tedavüle koymadığı sürece kamu güveni bakımından ortaya bir zararın çıktığı söylenemez. Bu bakımdan tehlike suçudur. Ülkeye sokmak da ani suçtur. Çünkü ülkenin kara sınırına, uluslararası hukuk uyarınca belirlenen deniz yetki alanlarına veya hava sahasına girildiği an sahte para ülkeye sokulmuş olur. Bu eylem de bir tehlike suçu teşkil eder. Gerçekten, sahte para sadece ülkeye sokulmuş ve hiçbir suretle tedavüle konulmamış olabilir. Dolayısıyla kamu güveninin zarara uğratılması neticesi oluşmasa dahi sahte paranın ülkeye sokulması nedeniyle bu hukuki değer in soyut bir tehlikeye

132 Benzer bir eleştiriyi İtalyan Ceza Kanunu’nda yer alan “*detenzione*” kavramından hareket ederek dile getiren görüş için bkz. **Hafizoğulları/ Özen**, s. 147.

133 **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 11; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 21; **Wessels/ Hettinger**, kn. 930; **Kindhäuser**, BT, § 61 kn. 18; **LPK – Kindhäuser**, § 146 kn. 17; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 23; **Erman**, Sahtekârlık, s. 132; **Erman/ Özek**, s. 126.

düşmüş olması dahi suçun oluşması bakımından yeterli görülmüştür. Nakletmek ise kesintisiz bir nitelik taşır. Nakletmek eylemi de bir tehlike suçudur. Nakil neticesinde kamu güveninin zarar görmüş olması gerekmez. Muhafaza etmek de kesintisiz bir neticedir. Çünkü failin sahte parayı muhafaza ettiğinden söz edebilmek için sahte paranın makul bir süre failin tasarruf alanında bulunması gerekir. Bu yönüyle muhafaza etmek, kabul etmek eyleminden ayrılmaktadır. Muhafaza etmek de bir tehlike suçu niteliğindedir. Son olarak tedavüle koymak ise ani bir suçtur. Sahte para bir başkasının tasarruf alanına girdiği an suç tamamlanmış sayılır¹³⁴. Ancak Yargıtay'ın tedavüle koyma eyleminin kesintisiz bir suç teşkil ettiği görüşünde olmasına rağmen¹³⁵ Yargıtay'ın bu görüşüne katılmak mümkün gözükmemektedir¹³⁶. Yargıtay bu içtihadı ile zincirleme suç hükümleri ile kesintisiz suçlar arasındaki ayrımı göz ardı etmektedir. Gerçekten aynı suç işleme kararı ile değişik zamanlarda sahte paraları tedavüle koyan failin eylemi kesintisiz suç değil TCK m. 43/ 1'deki zincirleme suçu oluşturur. Kaldı ki, fail bir gün sahte parayı tedavüle koyduktan sonra ertesi gün bir daha tedavüle sahte para koyarsa hiç kesintiye uğramadan devam eden bir hareketten söz edilmesi mümkün olmamaktadır. Tedavüle konulduğu an netice gerçekleşmektedir ve hareket de o an bitmiş olmaktadır. Ertesi gün fail yeniden tedavüle sahte para koyduğunda artık yeni bir hareket gerçekleştirmektedir. Bu bakımdan Yargıtay'ın tedavüle koyma eyleminin kesintisiz suç oluşturduğunu kabul eden kararları yerinde değildir. Öte yandan, Yargıtay bu konuda, kesintisiz suçun söz konusu olduğunu savunmak yerine hukuki anlamda tek hareket bulunduğunu gerekçe olarak gösterse ve bu nedenle tek bir suçun oluştuğunun kabul edilmesi gerektiğini belirtse¹³⁷ yine de kabul edilemeyecek bir görüş olsa da daha makul bir yaklaşım sergilemiş olurdu.

Ayrıca tedavüle koymak, maddî (neticeli) bir suçtur. Fail, sahte parayı kendi tasarruf alanından çıkartıp bir başkasının tasarruf alanına sokmuş olmalıdır¹³⁸. Bunun yanı sıra ise bir zarar suçu olduğu söylenmelidir. Burada mutlaka ilgili para biriminin ya da piyasanın geniş kapsamlı somut bir zarar görmesi aranmaz. Pekâla, sahte paranın tedavüle konulması ile toplumun piyasadaki paraların geçerliliğine duyduğu güven veya hiçbir tereddüt ya da korku duymaksızın para harcama ya da kabul etme özgürlüğü zedelenmektedir. Bu bakımdan tedavüle koyma eylemindeki zarar neticesinde ilgili

134 **Erman**, Sahtekârlık, s. 133; **Erman/ Özek**, s. 127.

135 Bkz. “Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü'nün 07.12.2010 tarihli yazılarında sanığın 7.12.2010 tarihinde Şeydiler İlçe Emniyet Amirliği görevlilerince yakalandığı ve 40 adet sahte 100 TL ele geçirildiğinin, sanığın ifadesinde Ankara ilinde çeşitli semtlerde 4000-5000 TL civarında sahte parayı piyasaya sürdüğünü ve ayrıca Afyonkarahisar ilinde de 900 TL civarında sahte parayı piyasaya sürdüğünü beyan ettiğinin bildirilmesi karşısında; parada sahtecilik suçunun kesintisiz suçlardan olması ve iddianamenin düzenlenmesiyle hukuki kesintinin oluşması karşısında, mükerrer cezalandırmanın önlenmesi bakımından bahsi geçen olaylarla ilgili olarak sanık hakkında parada sahtecilik suçundan dava açılıp açılmadığı araştırılarak mümkün olduğunda davaların birleştirilmesi, aksi halde incelenerek dosya içerisine alınıp bu davayı ilgilendiren delillerin onaylı örneklerinin dosyaya konulduktan sonra tüm delillerin birlikte değerlendirilerek sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, eksik incelemeyle yazılı biçimde hüküm kurulması,...” Yarg. 8. CD, T. 3.6.2013, E. 2012/34591, K. 2013/16763 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

136 Yargıtay'ın bu içtihadına katılmayan görüş için bkz. **Erman/ Özek**, s. 127. Yargıtay'ın bu görüşüne katılan görüş için bkz. **Tekin**, s. 86 – 87.

137 Seri halde sahte parayı piyasaya sürme durumunda hukuki anlamda hareketin teklifinden ötürü tek suçun oluştuğu görüşü için bkz. **Koca** Mahmut, “Fikri İçtima”, Ceza Hukuku Dergisi, Y. 2, S. 4, Ağustos 2017, s. 205 – 206; **Koca/ Üzülmöz**, Genel Hükümler, s. 512.

138 **Erman**, Sahtekârlık, s. 131; **Erman/ Özek**, s. 125.

para biriminin değerinde oynama olması ya da piyasanın genelinin veya sahte paranın verildiği kişinin maddi zararının ortaya çıkmış olması aranmaz.

Yargıtay da parada sahtecilik suçunun (tedavüle koyma eylemi hariç olmak üzere) bir zarar suçu olmadığını tehlike suçu olduğunu belirtmektedir¹³⁹. Öte yandan bir gerçek paranın değerini düşüren sahteciliklerin sahte para üretmek kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine ilişkin kanunda bir açıklık bulunmaktadır. 765 sayılı TCK'da bu hareketi daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak düzenleyen m. 317'ye benzer bir hüküm 5237 sayılı TCK'ya dahil edilmemiştir. Kanunda açık bir düzenleme olmadığı için bu şekilde gerçek bir paranın değerini düşüren hareketlerin de sahte para üretmek kapsamında değerlendirilmesi¹⁴⁰ ve cezalandırılması gerektiği; çünkü değeri düşürülmüş olan gerçek paranın da artık sahte para niteliğine bürüneceğini ve bu parayı bilmeden kabul eden kişileri mağdur edeceği söylenebilirse de burada cezalandırma ihtiyacı, değer artırılarak sahtecilik yapıldığı hallere göre bir ölçüde azalmaktadır. Bu bakımdan kanunkoyucunun bu durumu daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak düzenlemesi daha adil olacaktır.

Diğer taraftan tedavüle koymak hareketinin gerçekleşebilmesi için sahte paranın piyasaya girmiş olması ya da piyasaya girme bakımından yakın bir tehlikeyi barındırması gerekir. Bu amaca yönelik olarak örneğin sahte paranın reklamının yapılması ya da ilanına konulması veya satışa arz edilmesi tedavüle koymak unsurunun gerçekleştiği şeklinde değerlendirilmemelidir. Sahte paranın henüz dolaşıma katılmadığı; ancak bu yolda ilana konulduğu ya da satışa arz edildiği durumlarda eylemin henüz teşebbüs aşamasında olduğu söylenmelidir¹⁴¹.

cc. Nedensellik Bağı

Parada sahtecilik suç tipinde yer alan hareketlerin birçoğu neticesi harekete bitişik suçlardır. Bunlar arasında sadece tedavüle koymak, neticesi harekete bitişik olmayan bir suçtur ve fail, sahte parayı kendi tasarruf alanından çıkartıp bir başkasının tasarruf alanına sokmuş olmalıdır. Ancak bu süreçte de objektif isnadiyet bakımından özellik gösterebilecek bir sebep ortaya çıkabileceğinin söylenmesi pek mümkün gözükmemektedir.

139 “Sahte paranın üretilmesiyle birlikte kamu güveninin zedelendiği toplumun zarar görmesi tehlikesi yaratıldığı için bu suçta korunan hukuksal yararın kamu güveni olduğu ve eylemin suç teşkil etmesi için zarar doğması gerekmiyip parada sahteciliğin yapılmasının yeterli olduğu görüşü öğreti ve uygulamada benimsenmektedir. Tedavüle koyma sadece seçimlik hareketlerden biri olup, suçun sahte paranın üretilmesi, ülkeye sokulması, nakledilmesi, muhafaza edilmesi, bilerek kabul edilmesi şeklindeki seçimlik hareketlerle de işlenmesi olanaklıdır. Bununla birlikte parada sahtecilik eylemi, sahte paranın tedavüle konulması şeklinde gerçekleştirilmişse bireyler de maddi zarara uğramış olacaktır.” YCGK, T. 9.10.2012, E. 2012/8-525, K. 2012/1805 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020)

140 Sahte para üretmek hareketinin tek başına “sahte para üzerinde başkalarını aldatacak şekilde değişiklik yapmayı” içermediğine ilişkin yukarıda yapılan açıklamalarımızın geçerliliğini koruduğu vurgulanmalıdır. Dolayısıyla sahte paranın değerini artıran ya da azaltan her türlü değişiklik yapma hareketi mevcut TCK m. 197 karşısında cezalandırılabilir değildir. Ancak yine de gerçek bir paranın değerini azaltarak yapılan değişikliklerin (sahteciliklerin) TCK m. 197'ye “gerçek bir parayı başkalarını aldatacak şekilde değiştirme” hareketinin eklenmesinin yanı sıra bir cezayı azaltıcı sebep olarak eklenmesi gerektiği vurgulanmak istenmektedir.

141 Reklamını yapmak, ilan vermek gibi eylemleri tedavüle koymak olarak değerlendiren görüş için bkz. Tekin, s. 81.

d. Nitelikli Haller

TCK m. 197/ 3'teki suçun oluşabilmesi için, failin sahte parayı bu özelliğini bilmeden kabul etmesi ve buna ek olarak bu parayı tedavüle koyması gerekmektedir. Dolayısıyla TCK m. 197/ 3'ün TCK m. 197/ 1'in daha az cezayı gerektiren nitelikli hali olduğu söylenmelidir. Çünkü bir suçun nitelikli hali, temel suç tipindeki unsurların yanı sıra ek başka unsurları da içerir ve böylece temel suç tipine oranla suçun haksızlık içeriğini artırır ya da azaltır¹⁴². TCK m. 197/ 3, TCK m. 197/ 1'deki unsurlara ek unsurlar içermekte ve buna bağlı olarak eylemin haksızlık içeriği azalmaktadır.

Ayrıca muhafaza etmek eylemi ile bilerek kabul etmek eylemi arasında oldukça önemli bir ceza miktarı farkı bulunmaktadır. Bu bakımdan iki fıkra arasında suçun temel hali – nitelikli hali ayrımı ilişkisinin bulunup bulunmadığı tartışılabilir. Bu hususla ilgili olarak yukarıdaki formülden ayrılmamak gerekir. TCK m. 197/ 1 ile m. 197/ 2'nin unsurları karşılaştırılmalıdır. Bu karşılaştırma sonucunda m. 197/ 1 ile m. 197/ 2'deki unsurlar arasında “temel suç tipindeki unsurların yanı sıra ek başka unsurları da içermek” ilişkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla her iki fıkradaki eylem arasında bir ilişki bulunmadığından her bir fıkradaki suçun farklı suçlar olduğu kabul edilmelidir. Her ne kadar TCK m. 197/ 2'nin cezası TCK m. 197/ 1'in cezasından daha hafif olsa dahi bu ikinci fıkranın ilk fıkranın nitelikli hali olduğunu tek başına göstermez. Ayrıca her iki fıkradaki suçun davranış normlarının kısmen de olsa örtüşmesi gerekir. Bu iki fıkra arasında bu tür bir ilişki bulunmamaktadır. İkinci fıkradaki hareket, ilk fıkradaki hareketin ön aşamasıdır. Bu bakımdan ikinci fıkra ile ilk fıkradaki davranış normlarının kısmen de olsa denklik taşıması mümkün olmamaktadır.

Öte yandan Alman Ceza Kanunu § 146/ 2'de “*Fail suçu profesyonel olarak ya da parada sahteciliğin işlenmesi için kurulan bir örgütün üyesi olarak gerçekleştirmişse verilecek ceza iki yılın altında olamaz.*” şeklinde bir nitelikli hale yer verilmiştir. Bu nitelikli hal TCK m. 197'de yer almamaktadır. Fakat bu tür bir nitelikli hale TCK m. 197'de de yer verilmesinin gerektiği söylenebilir. Parada sahtecilik suçu bir suç örgütü bünyesinde işlenmeye elverişli bir suç tipidir. Çünkü sahte para üretmek belirli bir altyapı, hazırlık ve organizasyonu gerektirmektedir. Özellikle aldatma kabiliyetini haiz bir sahte para üretilebilmesi bakımından çoğu zaman böyle bir organizasyon gerekir. Bu bakımdan failin bir suç örgütünün sağladığı altyapı, hazırlık ya da organizasyon gibi bir kolaylaştırıcı faktörden faydalanarak suçu daha kolay işlemesi söz konusu olabilir. Bu noktada kanunkoyucunun bunu bir nitelikli hal olarak düzenlememesinin sebebi suç politikası gereği bu tür bir durum söz konusu olduğunda failin zaten TCK m. 220'ye dayalı olarak ayrıca cezalandırılacağı düşüncesi olabilir. Bu, kabul edilebilir bir yaklaşımdır. Fakat TCK'da pek çok suç tipinde suçun bir suç örgütü faaliyeti kapsamında işlenmesi nitelikli hal olarak düzenlendiğinden kanunkoyucunun TCK m. 197 bakımından bu tür bir nitelikli hale yer vermemesi kendi suç politikası ile örtüşmemektedir.

Alman Ceza Kanunu § 146/ 3'te, hafif haksızlık içeren parada sahtecilik eylemlerinde daha az ceza verilmesi düzenlenmiştir. Bu tür bir düzenleme parada sahtecilik suçu bakımından yerinde olabilir.

142 **Kindhäuser** Urs, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 6. Auflage, Baden Baden 2013, § 8 kn. 7; **Heinrich** Bernd, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 3. Auflage, Stuttgart 2012, kn. 524; **Önder**, s. 181, 182; **Meraklı** Serkan, “*TCK M. 89 Işığında Taksirli Suçlarda Nitelikli Hallere Yer Verilmesinin Hareketin ve Neticenin Haksızlık İçeriği Bakımından Değerlendirilmesi*”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019/2, s. 333.

Somut olayda çok düşük değerinde parada sahtecilik yapılmış ise bu eylemi TCK m. 197/ 1'de oldukça ağır bir şekilde öngörülen yaptırıma tâbi tutmak çok adil olmayabilir. Çünkü 20 TL tutarındaki bir banknotun tedavüle konulmuş ya da muhafaza edilmiş olması ile on milyonlarca TL tutarındaki banknotlar bakımından aynı eylemin gerçekleştirilmesi arasında neticenin haksızlık içeriği bakımından önemli bir yoğunluk farkı bulunmaktadır. Ancak daha az cezayı gerektiren daha hafif haksızlık içeren olaylar bununla sınırlı olmayabilir. Örneğin, sahte olarak üretilen paranın bu özelliği kolay bir şekilde fark ediliyor olabilir. Sahte para üzerindeki sahtecilik eylemi amatörce yapılmış olabilir. Gençler arasında eğlence amaçlı renkli fotokopi şeklinde çoğaltılmış banknotlar şeklinde bu suç işlenmiş olabilir. Ya da kendisine sahte para verildiğini öğrenen kişinin bu sahte parayı veren kişiye iade ederek bu suçu işlediği durumlarda bu nitelikli hal uygulanabilir¹⁴³. Bu konuda başka bir örnek olarak bir kasiyerin müşteri ile tartışmadan kaçınmak amacıyla sahte olduğunu öngördüğü bir parayı kabul edip bir başkasına para üstü olarak vermesi sayılabilir¹⁴⁴.

Kanunkoyucu sahte paranın değerinin azlığını faile daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak düzenleyebilirdi. Bu tür bir hükme TCK'da yer verilmemesinin sebebi olarak parada sahtecilik suçunun malvarlığına karşı işlenen bir suç olmayıp kamu güvenine karşı işlenen suçlardan olması gösterilebilir. Ancak kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı işlenen suçlardan biri olan zimmet suçu bakımından TCK m. 249'da malın değerinin azlığına yer verilmiştir. Dolayısıyla parada sahtecilik suçu bakımından da malın değerinin azlığının faile daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak kabul edilebilmesi söz konusu olabilirdi.

Diğer taraftan 765 sayılı TCK'da gerçek bir paranın değerini azaltan sahtecilik eylemini daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak düzenleyen m. 317'ye benzer bir hüküm 5237 sayılı TCK'ya dahil edilmemiştir. Bu tür bir hükme yer verilmemiş olmasının da bir eksiklik olduğu söylenebilir.

2. Manevi Unsur

TCK m. 197'de yer alan parada sahtecilik suçunun her seçimlik hareketinin genel kastla işlenebileceği görülmektedir. Çünkü suç tipini tanımlayan madde metninde özel kasttan bahsedilmemiştir. Buradan yola çıkarak sahte olarak üretmek, ülkeye sokmak, nakletmek, muhafaza etmek ve tedavüle koymak hareketlerinin her birinin genel kastla işlenmesi yeterli görünmektedir. Ancak mehz Alman Ceza Kanunu § 146'daki düzenlemeye ve 765 sayılı TCK döneminde öğretilerdeki tartışmalara bakıldığında parada sahtecilik suçunun özel kastla işlenebilecek şekilde düzenlenmesinin daha yerinde olacağı söylenebilir. Gerçekten, failin suç tipinde sayılan hareketleri "sahte parayı tedavüle koyma amacıyla" ya da "sahte paranın tedavüle konulmasına imkan sağlama amacıyla" gerçekleştirilmesinin aranması gerekirdi¹⁴⁵. Bu suç tipi her ne kadar bir tehlike suçu olarak düzenlenmişse de, burada failin er ya da geç bu parayı tedavüle koyma ya da paranın tedavüle konmasına imkan sağlama amacıyla hareket etmiş olması ayrıca aranarak, cezalandırma çemberinin daraltılması yerinde olurdu. 765 sayılı TCK

143 Fischer, § 146 kn. 32.

144 Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 28.

145 Nitekim 765 sayılı TCK döneminde özel kast aranmakta ve bunun yerinde olduğu kabul edilmekteydi. Bkz. Erem, s. 593.

döneminde de m. 316 ve devamında özel kast unsuruna yer verilmemişse de tedavüle koymak hareketi dışında kalan hareketler bakımından özel kastın bulunması gerektiği ifade edilmekteydi¹⁴⁶. Kanımızca, kanundaki suç tipinde özel kasta açıkça yer verilmediği sürece suçun oluşması özel kastın varlığına bağlanamaz. Bu nedenle bu suçun her ne kadar özel kast koşuluna bağlanması gerekiyor olsa da, TCK m. 197'de yer verilen suç tipi karşısında artık genel kastın da manevi unsurun oluşması için yeterli olduğunun kabulü gerekmektedir.

Parada sahtecilik suçunun özel kastla işlenmesinin suç tipinde yer alması hem suçun işlenebilme imkanını sınırlandıracaktır, hem de sadece cezalandırmaya layık bir haksızlığın olduğu durumlarda bu suçun devreye girebilmesini sağlayacaktır. Mevcut düzenleme karşısında failin tedavüle koyma amacı bulunmadığı hallerde dahi bu suçun işlenmesi söz konusu olmaktadır. Örneğin fail şaka amaçlı olarak arkadaşına sahte bir para verse ve çok kısa bir süre içinde arkadaşı bu parayı piyasaya sürme imkanı dahi bulmadan ona durumu açıklayıp sahte parayı ondan alsa dahi TCK m. 197 karşısında parada sahtecilik suçu oluşmaktadır. Halbuki, burada failin sahte parayı piyasaya sürme kastı bulunmamakta; sadece muhafaza ettiği sahte parayı arkadaşına eğlence amacıyla vermektedir. Burada failin eyleminin cezalandırmaya layık bir haksızlık içerdiğini söylemek zor gözükmektedir¹⁴⁷. Benzer bir şekilde kendi imkanlarıyla sahte para üretip üretmeyeceğini; üretirse bunun ne kadar aldatıcı olabileceğini ve resmî olarak üretilen paranın güvenlik önlemlerinin ne ölçüde yeterli olduğunu anlayabilmek için sahte para üreten ve daha sonra bu parayı imha eden failin eylemi, fail bunu her ne kadar piyasaya sürme kastı ile gerçekleştirmemesine rağmen TCK m. 197 karşısında parada sahtecilik suçunu oluşturmaktadır. Başka bir örnek olarak failin bilmeden kabul ettiği bir sahte paranın bu özelliğini fark ettikten sonra bunu koleksiyon olarak ya da özgün bir eşya olduğu için saklaması durumunda üzerinde ya da evinde yapılan bir aramada ele geçirildiği takdirde sahte parayı muhafaza etme suçunu işlemiş olmaktadır¹⁴⁸. Çünkü TCK m. 197/ 1 karşısında sahte parayı tedavüle koyma amacı olmasa dahi muhafaza ediyor olması suçun oluşması bakımından yeterli olmaktadır. Bu durumun cezalandırılabilirliğin sınırlarını oldukça genişlettiği söylenmelidir.

Failin kastının bulunduğunu söyleyebilmek için iradesini dış dünyaya yansıttığını gösteren hareketlerinin bulunması gerekmektedir. Dış dünyaya yansıyan bu hareketler failin iradesinin göstergesi olarak kastının varlığının tespit edilebilmesini sağlayacaktır. Örneğin, sahte para ürettiğini gösteren bir hareketi bulunmadığı sürece failin bu sahte parayı ürettiği söylenemez. Üzerinde sahte para ile yakalanan bir failin sahte para üretme eylemini işlediği salt bu tespite dayalı olarak kabul edilemez. Bu durumda failin paranın sahte olduğunu bilmesi söz konusuysa sadece sahte parayı muhafaza etmek eyleminden ötürü ceza verilebilir.

146 Bkz. **Erman**, Sahtekârlık, s. 136 – 137; **Erman/ Özek**, s. 130 – 132. Her hareketin sadece özel kastla gerçekleştirilebileceğini savunan görüş için bkz. **Gözübüyük**, 225, 226, 228, 229, 230.

147 Bkz. ve krşl. **Erem**, s. 593; **Erman**, Sahtekârlık, s. 136 – 137; **Erman/ Özek**, s. 130 – 131.

148 Örneğin bkz. “*Uyuşturucu madde kaçakçılığı nedeniyle üstü aranan sanığın, üzerinde sahteliği Merkez Bankası raporuyla saptanan 100 Amerikan Doları ele geçirildiği paranın sahteliğini bildiğini ve koleksiyon nedeniyle yanında bulundurduğunu savunması karşısında, eyleminin, 5237 sayılı TCK.nun 197/1.maddesinde tanımlanan suçtu oluşturabileceği...*” Yarg. 4. CD, T. 6.12.2010, E. 2010/19908, K. 2010/20142(www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 10.05.2020).

Ülkeye sokmak eyleminin oluşabilmesi için failin ülkeye soktuğu sahte paranın bu özelliğini biliyor olması gerekmektedir. Eğer manevi unsur aranmaksızın salt maddi unsur üzerinden cezalandırma yapılırsa objektif sorumluluğuna gidilmiş olunacaktır; ki bu durum kusur ilkesine aykırılık teşkil eder. Bu bakımdan örneğin bir tır şoförü, taşıdığı malların sahte para içerdiğinden haberdar değilse bu durumda taksirle hareket ettiği söylenebilir. Onun olası kastının varlığı ise kendisinde bu yönde bir şüphe oluşturacak olgulara tanık olmuşsa gündeme gelebilir.

Muhafaza etmek eylemi bu suçun sınırlarını oldukça genişletmektedir. Nitekim 765 sayılı TCK m. 316'nın ilk halinde muhafaza etmek eylemi yer almamaktaydı. Bu hareket, kanuna sonradan eklenmişti. 5237 sayılı TCK m. 197'de ise muhafaza etmek eylemi başından beri yer almaktadır. Muhafaza etmek eylemi çok geniş bir çerçeveye sahip olduğundan örneğin üzerinden sahte para çıkan her failin bu suçu işlediği sonucunu ortaya koyabilir. Burada özellikle manevi unsur araştırılmaksızın yapılacak bir değerlendirme objektif sorumluluk tehlikesini beraberinde getirecektir. Çünkü bir paranın sahte olup olmadığını çoğu insan anlayamayabilir ya da parayı incelemeyi için fark etmeyebilir. Ya da çantasına ondan habersiz olarak bir başkası tarafından konulmuş olabilir. Bu bakımdan muhafaza etmek eyleminin oluştuğundan söz edebilmek için mutlaka failin üzerinde taşıdığı paranın ya da bir yerde muhafaza ettiği paranın sahte nitelik taşıdığını biliyor olduğunu dış dünyaya yansıtması gerekmektedir. Bunun ispatlanamaması durumunda artık şüpheden sanık yararlanır ilkesi devreye sokulmalıdır. Nitekim Yargıtay da failin paranın bu niteliğini biliyor olması gerektiğini vurgulayan kararları bulunmaktadır¹⁴⁹.

TCK m. 197/ 2'de failin sahte parayı bilerek kabul etmesi unsuruna yer verildiğinden artık failin olası kastla hareket ettiği; yani paranın çok büyük ihtimalle sahte olduğunu düşünmesine rağmen parayı yine de kabul ettiği durumlarda bu fıkradaki suçun oluşması mümkün olmaz. Çünkü bu tür durumlarda bilmek değil, öngörmek söz konusu olmaktadır. Bilmek bir kesinlik içerirken öngörmek ise bir ihtimal içermektedir. Bu bakımdan kanunkoyucunun sadece failin paranın bu özelliğini bildiğinin tespit edilebildiği durumlarda bu hükmün uygulanmasını istediği söylenebilir.

TCK m. 197/ 3'teki nitelikli halin uygulanabilmesi için ise failin sahte parayı basit veya bilinçli taksirle ya da olası kastla kabul etmiş olması mümkündür. Failin parayı bilerek yani doğrudan kastla kabul ettiği durumlarda bu fıkradaki suç oluşmayacaktır.

Yargıtay, sahte parayı tedavüle koyan failin, paranın sahte olduğunu bilip bilmediğini araştırırken failin, paranın bu özelliğini bilmemesinin inandırıcı olup olmadığı üzerinden bir değerlendirme yapmaktadır¹⁵⁰. Bu husus her ne kadar ceza muhakemesi hukuku ile de bağlantılı olsa da burada

149 “Üstü aranan sanığın, üzerinde sahteliği Merkez Bankası raporuyla saptanan 100 Amerikan Doları ele geçirildiği paranın sahteliğini bildiğini ve koleksiyon nedeniyle yanında bulundurduğunu savunması karşısında, eyleminin, 5237 SK. Md. 197/1'de tanımlanan suçu oluşturabileceği, 5235 SK. Md. 12 gereğince davaya bakma görevinin Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekir.” Yarg. 4. CD, T. 6.12.2010, E. 2010/19908, K. 2010/20142 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 10.05.2020).

150 “Sanık Belçim İlinov Balev'in üç gün önce sanık Balev'e ait araç ile Bulgaristan'dan Türkiye'ye geldikleri, sanık Cahit'in Menderes İlçesindeki evinde kaldıkları, olay günü Balev'e ait araç ile Seferihisar İlçesinde Petrol Ofislerinden benzin aldıkları, benzin istasyonunda görevli tanık anlatımları ve teşhis tutanaklarına göre benzin parasını sanık Cahit'in, sanık Balev'den aldığı sahte 50'lik Euroolar ile ödediğinin belirlendiği, bu oluş içerisinde sanık Cahit'in paraların sahte olduğunu bilmediği

hakimin vicdanî kanaatini somut olgular üzerinden oluşturması gerekir. Her ne kadar dipnotta yer verilen Yargıtay kararında failin benzinliğe gelmeden önce diğer faildeki paraların sahte olduğunu bilip bilmediğine ilişkin bir veri bulunmuyor olsa da somut olayda mahkeme, failin diğer failden benzin ücretini ödemek için para isteyip parayı doğrudan benzinciye uzatmasından ötürü failin parayı kontrol etme imkanının olmadığını; bu nedenle de sadece taksirle hareket etmiş sayılacağına ikna olmamıştır. Her ne kadar Yargıtay, gerekçesinde kastın bulunmadığına ikna olmamasını gerektiren sebepleri belirtmemiş olsa da failin dış dünyaya yansıyan davranışı öncelikle TL değil Euro kullanmasından ötürü Yargıtay'a şüpheli gözükmüş olabilir. Ayrıca, diğer failin yurtdışından arabası ile Türkiye'ye gelmiş olması da yüksek mahkemede şüphe yaratan diğer bir husus olabilir. Ancak bunlar her ne kadar failin paranın sahte olduğunu bildiği hususunda şüphe yaratıyor olsa da bunu kesin olarak ispatlamamaktadır. Failin aslında özen yükümlülüğüne aykırı olarak arkadaşının verdiği parayı kontrol etmeden benzinciye vermiş olması da pekâla söz konusu olabilir. Burada failin tedavüle koyduğu paranın sahte olduğunu bilerek hareket ettiğini hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde gösteren bir olgu bulunmadığı için şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği taksirle hareket ettiğinin kabulü gerekir. Failin, örneğin yurtdışından gelen arkadaşının daha önce sahte para kullandığını bilmesi durumunda artık somut olayda ondan aldığı parayı kontrol etmeden tedavüle koyması bakımından en azından olası kastla hareket ettiği söylenebilir. Ancak Yargıtay'ın anılan kararında böyle bir veri bulunmamaktadır. Bu nedenlerden ötürü Yargıtay'ın adeta niyet okuyarak hüküm kurması eleştirilmelidir.

Yargıtay'ın bir başka kararında ise failin bankaya müracaat edip elindeki paralarını kontrol ettirmesini ve yetkili mercilerle iletişime geçmiş olmasını, paraların sahte olduğunu bilmediğinin; diğer bir deyişle kastının bulunmadığının bir göstergesi olarak değerlendirdiği görülmektedir¹⁵¹.

B. Hukuka Aykırılık

Bu bölüm altında işlenen suçlarla korunmak istenen hukuki yararın “kamu güveni” olduğu öğretide hemen hemen tüm görüşler tarafından kabul edilmekte olduğundan, bu suçla, sahte para aracılığıyla aldatılan ilgilinin şahsi malvarlığı menfaati korunmamaktadır¹⁵². Çünkü ilgilinin menfaatinden çok piyasaya büyük miktarlarda sahte para salınımı olması halinde, toplumda paranın geçerliliğine duyulan güvenin ağır bir şekilde zedelenmesi sonucu ekonomik hayatın zarar görmesinin

ve benzin parasını sanık Balev'in kendisinin ödediği yönündeki savunmalarının olaya uygun ve inandırıcı bulunmadığı ve atılı suçun oluştuğu gözetilmeden, sanığın mahkumiyeti yerine yazılı gerekçelerle beraatine karar verilmesi doğru değildir.” Yarg. 8. CD, T. 28.2.2008, E. 2006/10207, K. 2008/1176 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

151 “*Oluşu ve tüm dosya kapsamına göre, suçla konu paraların tesliminden önce sahte olup olmadığına ilişkin sanığın huzurunda kontrol yapılmadığı, sanık tarafından paraların büyük bir kısmının aynı gün sahiplerine dağıtılmasından sonra, parasını bankaya yatırmak isteyen müvekkillerinden birinin paraların arasında sahte para bulunduğunu bildirmesi üzerine, sanığın elinde kalan tüm paraları kontrol ettirmek amacıyla bankaya götürdüğü ve idari mercilere haber verdiği anlaşılma; sanığın üzerine atılı suçla işlediğine ilişkin, savunmasının aksine kuşkudan öte kesin ve inandırıcı kanıt bulunmadığı gözetilerek beraatine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkumiyetine hükümlenmesi,...*” Yarg. 8. CD, T. 13.4.2011, E. 2011/720, K. 2011/3098 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

152 **Systematischer Kommentar – Stein**, Vor § 146 kn. 3; **Fischer** Thomas, Strafgesetzbuch, 61. Auflage, München 2014, Vor § 146 kn. 2; **Münchener Kommentar-Erb**, Vor § 146 kn. 2; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 1.

engellenmesi amaçlanmaktadır. Bu suçla korunan hukuki değer, para dolaşımının ve TCK m. 198'de yer verilen paraya eşit sayılan değerlerin dolaşımının toplum nazarındaki güvenliği ve güvenilirliği olduğu için¹⁵³ bu suçta suçtan zarar gören statüsündeki “muhatabın” göstereceği rıza bir hukuka uygunluk sebebi teşkil etmez¹⁵⁴. İlgilinin rızasının, eylemi hukuka uygun hale sokabilmesi için muhatabın suçla korunan hukuki değer konusunda irade açıklama hakkının bulunması gerekir.

Bu durum şu şekilde izah edilebilir: Hukuki değerlerin sahipleri ile taşıyıcıları her zaman bireyler olmayabilir. Hukuki değerlerin sahipleri daima bireylerdir¹⁵⁵; çünkü işlenen her suç ile toplumdaki her bireyin menfaati doğrudan ya da dolaylı olarak zedelenmektedir. Ancak buna rağmen kimi zaman bu hukuki değerın taşıyıcısı bireylerden ziyade devlet ya da toplumun geneli olabilmektedir¹⁵⁶. Bu suçlardan biri de parada sahtecilik suçudur. Bu suçta, hukuki değerın sahibi her ne kadar muhatap olsa da hukuki değerın taşıyıcısı somut olaydaki muhatap değildir. Bu nedenle de failin eylemine rıza gösterme hakkı muhatapta bulunmamaktadır.

Ayrıca, bir ceza soruşturması kapsamında CMK m. 139/ 7 – a (2) kapsamında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kapsamında sahte para ürettiği iddia edilen bir örgüt ile ilgili olarak görevlendirilen bir gizli soruşturmacının, sahte paraları failden bu özelliğini bilerek kabul etmesi durumunda, sahte parayı veren fail, TCK m. 197/ 1 kapsamında (teşebbüs aşamasında kalan) sahte parayı tedavüle koyma suçunu işlemiş olur. Sahte parayı tedavüle koyan fail, muhatabının gizli soruşturmacı olduğunu bilmediği için eylemi teşebbüs aşamasında kalmış kabul edilir. Bunun yanı sıra, bu noktada gizli soruşturmacının ya da ajan provokatörün TCK m. 197/ 2'deki suç tipine uyan “sahte parayı bilerek kabul etme” suçu bakımından cezasız kalmasının sebebine de değinmekte fayda vardır. Çünkü mesele TCK m. 40/ 1'de yer alan bağlılık kuralı bakımından da önem arz etmektedir. Kural olarak şerik de suçün tamamlanmasına yönelik bir kasta sahip olmalıdır. Şerikin, sadece doğrudan failin suçu tamamlanmaya yönelik kastını biliyor olması yetmez; ayrıca kendisinin de bu yönde kastının bulunması gerekir¹⁵⁷. Ancak gizli soruşturmacı ya da ajan provokatörün konumunda olan bir şerikin kastı, eylemin teşebbüs aşamasına kadar gelmesini ve bu noktada failin suçüstü şekilde yakalanmasını sağlamaktır. İşte gizli soruşturmacı ya da ajan provokatörün, azmettirilenin sadece teşebbüs aşamasına kadar ulaşmasını istemesi karşısında kastı, sıradan bir azmettirenin kastına oranla daha dar kapsamlı kalmakta ve bu durum onun cezasız kalmasına yol açmaktadır¹⁵⁸. Diğer bir

153 Schönke/ Schröder – Sternberg – Lieben, § 146 kn. 1; Lackner/ Kühn/ Heger, § 146 kn. 1; Systematischer Kommentar – Stein, Vor § 146 kn. 2; Fischer, § 146 kn. 2; Ruß Wolfgang, StGB Leipzig Kommentar, Band VI, 12. Auflage, Berlin 2010, Vor § 146 kn. 6; Kindhäuser Urs, Strafgesetzbuch Lehr – und Praxiskommentar, 5. Auflage, Baden Baden 2013, Vor §§ 146 – 150 kn. 1; Wessels/ Hettinger, kn. 920; Rengier, § 39 kn. 1; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 2; Leipold Klaus/ Tsambikakis Michael/ Zöllner Mark A. – Brehmeier-Metz Doris, Strafgesetzbuch AnwaltKommentar, 1. Auflage, Bonn 2011, Vor § 146 kn. 2.

154 Tezcan/ Erdem/ Önok, s. 1036; Hafızoğulları/ Özen, s. 146; Yıldız, s. 25.

155 Ünver, s. 488.

156 Ünver, s. 488.

157 Jakobs Günther, Strafrecht Allgemeiner Teil, 2. Auflage, Berlin New York 1991, s. 683 – 684.

158 Stratenwerth Günter/ Kuhlen Lothar, Strafrecht Allgemeiner Teil – Die Straftat, 6. Auflage, München 2011, § 12 kn. 150; Kühn Kristian, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, München 2008, § 20 kn. 201; Heinrich, kn. 1362 – 1363. Ayrıca bkz. Roxin Claus, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band II, München 2003, § 26 kn. 8, 151 vd.; Jescheck Hans – Heinrich/ Weigend Thomas, Lehrbuch des Strafrechts Allgemeiner Teil, 5. Auflage, Berlin 1996, s. 687 – 688.

deyişle gizli soruşturmacı veya ajan provokatör, kastı, suçun tamamlanmasına ilişkin olmamasından ötürü¹⁵⁹ ve buna bağlı olarak hukuki değeri ihlal etmeye yönelik bir iradesinin bulunmamasından ötürü¹⁶⁰ teşebbüsten dahi cezalandırılmamaktadır. Dolayısıyla gizli soruşturmacı ya da ajan provokatör bakımından istisnai bir yorum yapılmalı ve yalnızca teşebbüs aşamasına getirmek istediği eylemin söz konusu olduğu hallerde onun istisnai olarak cezasız kalması gerektiği söylenmelidir¹⁶¹.

V. KUSURLULUK

Parada sahtecilik suçunda kusurluluk¹⁶² bakımından özellik gösterebilecek hallerden bir tanesi haksızlık hatasıdır. Sahte olduğunu fark ettiği parayı sahibine iade eden fail, eyleminin TCK m. 197/ 3'teki eyleme uyduğunu bilmeyebilir. Başka bir deyişle bu eylemin bir haksızlık (suç) oluşturduğunu; eyleminin hukuk düzeni ile çatıştığını bilmiyor olabilir. Aynı durum TCK m. 197/ 2 bakımından da geçerlidir. Bu durumda failin düştüğü bu haksızlık hatasının somut olayın özellikleri çerçevesinde kaçınılabilir bir nitelik taşıyıp taşımadığı araştırılmalıdır. Örneğin, fail bir döviz bürosu, kuyumcu ya da bankada çalışan biriye sahte parayı iade etmenin haksızlık oluşturduğunu bilmemesinin kaçınılmaz bir hata teşkil edeceği söylenemez. Zira, para alım satımına dayalı bir mesleği icra eden failin bu konuda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Eğer bu konuda bilgi sahibi değilse icra ettiği meslekle ilgili esaslı bilgileri öğrenmediği için kaçınılabileceği bir hataya düştüğü söylenmelidir. Benzer bir değerlendirme esnaf ya da tacir olarak faaliyet gösteren kişiler için de geçerli olacaktır. Bu bakımdan ticari hayatta parada sahtecilik suçu ile ilgili kaçınılmaz nitelik taşıyan bir haksızlık hatasına düşülmesi pek mümkün gözükmemektedir.

Öte yandan fail, bilerek neden olmadığı ve başka türlü korunmasının mümkün olmadığı ağır ve muhakkak bir tehlikeye karşı koyma zorunluluğu altında parada sahtecilik suçunu işlemiş olabilir. Bu durumda TCK m. 25/ 2'deki zorunluluk hali gündeme gelebilir. Bu konuda örnek olarak, failin çocuğunun yakalandığı bir hastalığa karşı Sosyal Güvenlik Kurumu'nun karşılamadığı çok pahalı bir ilaca ihtiyacı olabilir. Bu ilacın giderlerini karşılamak için elinde başka hiçbir çare kalmamışsa ve çocuğunun yaşamının sona erme ihtimalinin çok büyük bir olasılık taşıdığı bir durumda failin sahte para üretme, nakletme, tedavüle koyma gibi eylemleri gerçekleştirmesi durumunda fail TCK m. 25/ 2'deki bütün koşulları sağlıyor ise zorunluluk halinden faydalanabilmelidir. Bunun için ölüm tehlikesinin mutlaka oldukça yakın bir ihtimal olarak kabul edilebiliyor olması gerekmektedir. Bu sayede TCK m. 25/ 2'deki "ağır ve muhakkak bir tehlike" koşulu gerçekleşmiş olacaktır. Bu örnekte failin korumak istediği hukuki değer yaşam hakkı iken, müdahale ettiği hukuki değer kamu

159 Sözüer Adem, Suça Teşebbüs, İstanbul 1994, s. 167 – 168; Öztürk/ Erdem, s. 357.

160 Jakobs, s. 683 – 684. Ayrıca bkz. Hakeri, 583.

161 Roxin, § 20 kn. 151 vd.; Jescheck/ Weigend, s. 687 – 688; Heinrich, kn. 1363; Demirel Muhammed, Suça İştirakte Bağlılık Kuralı, İstanbul 2017, s. 338. Bu hususta gönüllü vazgeçmeden hareket eden görüş için bkz. Zafer, s. 488 – 499; Özbek/ Doğan/ Bacaksız, s. 534. İşlenemez suç söz konusu olduğu için gizli görevlinin ya da ajan provokatörün cezasız kalacağı görüşü için bkz. Özbek/ Doğan/ Bacaksız, s. 535.

162 Kusurluluğu suçun değil cezalandırılabilirliğin bir unsuru olarak gördüğümüz için kusurluluk başlığına suçun unsurları dışında yer vermekteyiz. Bu hususla ilgili olarak detaylı bilgi için bkz. Meraklı Serkan, Ceza Hukukunda Kusur, 2. Baskı, Ankara 2020, s. 47 vd.

güvenidir. Bu iki hukuki değer arasında yaşam hakkı lehine bir ağırlık farkı söz konusudur. Buradan hareketle, her ne kadar TCK m. 25/ 2 ve CMK m. 223 gereği zorunluluk halinin mazeret sebebi olduğu kabul edilmekte ise de değerler arasında ağırlık farkının bulunduğu bu tür bir örnekte hukuka uygunluk sebebi olan zorunluluk halinin oluştuğu kabul edilmelidir. Nitekim Alman Hukuku'nda da zorunluluk halinin mazeret sebebi olan türü ile hukuka uygunluk sebebi olan türü arasında bir ayırım yapılmaktadır. Hukukumuz bakımından da hukuka uygunluk sebeplerinin mutlaka kanunda düzenlenmesi gerekmediği için, çatışan değerler arasında ağırlık farkının bulunduğu hallerde hukuka uygunluk sebebi olan zorunluluk halinin gerçekleştiği kabul edilebilir¹⁶³.

VI. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

I. Teşebbüs

Teşebbüs hükümleri incelenirken TCK m. 197'nin her fıkrasındaki suç bakımından ayrı değerlendirme yapılmalıdır. TCK m. 197/ 1'deki hareketlerden sahte olarak üretme bakımından teşebbüsten söz edebilmek için failin sahtecilik hareketine başlamış olması gerekmektedir¹⁶⁴. Sahtecilik hareketinde kullanılacak aletlerin tedarik edilmesi TCK m. 197/ 1'deki sahtecilik eyleminin hazırlık hareketi niteliğinde olup teşebbüs olarak nitelendirilemez¹⁶⁵. Kaldı ki bu aletlerin tedarik edilmesi TCK m. 200'deki para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlarla ilgili suçu oluşturmaktadır¹⁶⁶. Failin sahtecilik hareketine doğrudan doğruya elverişli hareketlerle başladığının kabulü bakımından, suçun oluşması için gerekli olan gerçek paraya benzerliğin sağlanmış olması ya da diğer bir deyişle aldatma kabiliyetine ulaşılmış olunması gerekmez. Pekâla sahtecilik hareketini gerçekleştirirken henüz sahte para olarak kabul edilebilecek bir para üretilmiş olmasa da failin teşebbüs alanına girdiği kabul edilir¹⁶⁷. Örneğin baskı sayfası içerisinde kesilmeden yer alan paralar¹⁶⁸ henüz sahte para niteliğinde kabul edilmediğinden failin bu paralar ile yakalanmış olması durumunda eylem

163 Bu hususla ilgili görüşler ve tartışmalar hakkında bkz. ve karşı. **İçel**, s. 330 vd.; **Öztürk/ Erdem**, s. 282 vd.; **Demirbaş**, s. 296 vd.; **Özgenç**, s. 435 vd.; **Özbek Veli Özer/ Doğan Koray**, "Zorunluluk Halinin (TCK m. 25/ 2) Hukuki Niteliği", DEÜHFD, C. 9, S. 2, İzmir 2007, s. 200 vd.; **Özbek/ Doğan/ Bacaksız**, Genel Hükümler, s. 378 vd.; **Zafer**, s. 332 vd.; **Erman** Ragıp Barış, Yanılmanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2006, s. 296 dpn. 56; **Koca/ Üzümler**, Genel Hükümler, s. 344 vd.; **Kangal Zeynel T.**, Ceza Hukukunda Zorunluluk Durumu, Ankara 2010, s. 165 vd.; **Dülger** Murat Volkan, "Hukuka Uygunluk Nedenleri ile Mazeret Nedenleri Arasındaki Ayrımın Tarihçesi, Niteliği ve Gerekliliği Üzerine Karşılaştırmalı Bir Deneme", CHD, Nisan 2014, Y. 9, S. 24, s. 176; **Önok R. Murat/ Önay Işık**, "Hukuk Düzeninin Birliği İlkesi Çerçevesinde Zorunluluk Halinin Hukuki Niteliği", İÜHFM, 77 (2), 2019, s. 872 vd.; **Bekar** Elif, Türk ve Amerikan Ceza Hukukunda Zorunluluk Hali, Ankara 2013, s. 54; **Meraklı**, Kusura, s. 389 – 392.

164 **Fischer**, § 146 kn. 26; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 11; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 21.

165 **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 11; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 21. Bunun hazırlık hareketi niteliğinde olduğu hakkında ayrıca bkz. **Toroslu**, s. 209.

166 **Tekin**, s. 114 – 115. Aynı şekilde Alman Ceza Kanunu § 149'daki suçu oluşturduğu hakkında bkz. **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 11; **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 21.

167 **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 11.

168 Bkz. **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 5c; **Rengier**, § 39 kn. 5; **Kindhäuser**, BT, § 61 kn. 6; **LPK – Kindhäuser**, § 146 kn. 2; **Puppe** Ingeborg, "Die neue Rechtsprechung zu den Fälschungsdelikten", JZ, 1997, 52. Jahrgang, C. 10, s. 497.

teşebbüs aşamasında kalmış sayılmalıdır. Çünkü para, baskı sayfasından kesilmediği sürece sahte para niteliğine sahip olmaz.

Burada elverişli olmayan bir hareketin bulunduğu; failin gerçekleştirdiği hareketle aldatma kabiliyeti bulunan bir para üretmesinin asla mümkün olmadığı tespit edilebiliyorsa artık ortada elverişli nitelikte bir hareket bulunmadığından failin teşebbüs hükümlerinden cezalandırılması mümkün olmayacaktır.

TCK m. 197/ 1'deki seçimlik hareketlerden bir diğeri olan "ülkeye sokma" hareketini gerçekleştirmek isterken örneğin gümrük kapısında ya da sınır boyunda yakalanan failin eylemi teşebbüs aşamasında kalmış kabul edilecektir; çünkü fail icra hareketlerine elverişli hareketlerle doğrudan doğruya başlamış olup elinde olmayan sebeplerle netice (sahte paranın ülkeye sokulması) gerçekleşmemiştir.¹⁶⁹. Ancak burada eylem her ne kadar ülkeye sokma bakımından teşebbüs aşamasında kalmış olsa da teşebbüs aşamasındaki bu eylem TCK m. 197/ 1'deki muhafaza etmek ya da nakletmek gibi eylemleri oluşturmaktadır. Bu nedenle failin ülkeye sokma eylemi teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi sahte parayı muhafaza etmesinden ya da nakletmesinden ötürü suçun tamamlanan halinden cezalandırılması mümkün olacaktır.

Teşebbüs bakımından özellik gösteren hareketlerden bir tanesi de TCK m. 197/ 1'de yer verilen "muhafaza etme"dir. Muhafaza etme kesintisiz suç niteliği taşımaktadır. Bu özelliği nedeniyle de teşebbüse müsait değildir. Failin sahte parayı muhafaza etmeye başlaması ile birlikte artık suç tamamlanmış olur. Yukarıda muhafaza etme hareketi açıklanırken ifade edildiği üzere, muhafaza etme kesintisiz suç niteliği taşıdığından icra hareketlerinin, failin sahte parayı muhafaza etme eylemini dış dünyaya yansıttığının kabul edilebileceği kadar sürmesi gerekir. Örneğin, sahte parayı bilerek kabul eden fail derhal yakalandığı takdirde artık TCK m. 197/ 1'deki muhafaza etmek eyleminden değil TCK m. 197/ 2'deki sahte parayı bilerek kabul etmek eyleminden sorumlu olacaktır.¹⁷⁰. Dolayısıyla sahte parayı kabul ettiği an yakalanan failin muhafaza etmeye teşebbüs ettiği değil; sadece TCK m. 197/ 2'deki sahte parayı bu özelliğini bilerek kabul etme suçundan cezalandırılması gerekir.

Bu suç bakımından teşebbüse elverişli hareketlerden biri, sahte olarak üretilen paranın tedavüle konulmasıdır. Sahte parayı tedavüle koymayı amaçlayan fail bu parayı örneğin bankada, döviz bürosunda ya da bir harcama esnasında tedavüle koymaya çalışırken karşı tarafın paranın sahte olduğunu fark etmesi ve bu parayı kabul etmemesi durumunda tedavüle koyma eylemi teşebbüs aşamasında kalmış sayılır¹⁷¹. Ancak bu ana dek failin gerçekleştirdiği sahte para üretme, nakletme

169 Erman, Sahtekârlık, s. 128; Erman/ Özek, s. 121; Tekin, s. 78.

170 765 sayılı TCK döneminde bu tür ani şekilde gerçekleşen hallerinin de muhafaza etmek kapsamında değerlendirileceğini savunan görüş için bkz. Erman, Sahtekârlık, s. 130; Erman/ Özek, s. 122-123. Ancak kanımızca suçun ani şekilde gerçekleşip failin derhal yakalandığı hallerde muhafaza etmek eyleminin gerçekleştiği söylenemez. Zira, muhafaza etmek eyleminden söz edebilmek için sahte para üzerindeki tasarruf yetkisinin makul bir süre devam etmesi gerekir. Bu yönüyle ani hareketli "kabul etmek"ten ayrılmaktadır.

171 Failin kastı sahte parayı kabul ettikten sonra TCK m. 197/ 1'deki seçimlik hareketlerden birini gerçekleştirmek; örneğin bu parayı tedavüle koymak olsa dahi failin sahte parayı kabul ettiği an yakalanması durumunda eyleminin dış dünyaya yansıyan kısmı sadece kabul etme olduğu için TCK m. 197/ 1'e teşebbüsten değil; TCK m. 197/ 2'nin tamamlanmış halinden cezalandırılması gerekir. Bkz. Yıldız, s. 24.

ya da muhafaza etme hareketleri tamamlanmış ise TCK m. 197/ 1'deki parada sahtecilik suçunun tamamlandığı kabul edilecektir¹⁷². Failin gizli polise ya da gizli soruşturmacıya sahte para vermek suretiyle tedavüle koyma hareketini gerçekleştirmesi durumunda her ne kadar parayı bir başkasına verdiği için tedavüle koyma hareketinin gerçekleştiği söylenebilirse de burada muhatabı gizli polis ya da gizli soruşturmacı olduğu için failin eylemi tedavüle koyma bakımından teşebbüs aşamasında kalmış sayılır¹⁷³. Ancak bu örnekte de failin muhafaza etme ya da nakletme gibi diğer eylemleri oluşturduğu için TCK m. 197/ 1'in tamamlanmış halinden cezalandırılması mümkün olacaktır.

Öte yandan TCK m. 197/ 1'deki tedavüle koyma eyleminin gerçekleşebilmesi için failin muhatabının paranın sahte olduğunu bilmiyor olması gerekmektedir. Eğer muhatap paranın sahte olduğunu bilerek kabul ediyor ise bu işlem tedavüle koyma eylemini oluşturmaz. Örneğin, failin kendisine vereceği banknotların sahte olduğunu bilen ya da çok büyük ihtimalle öyle olduğunu düşünen bir muhatap, fail kendisine paraları verir vermez polisi çağırır ve kamera kayıtları ile hangi banknotların kendisine verildiğini ispatlasa ve bu banknotların sahte olduğu tespit edilse burada failin eylemi tedavüle koyma olarak değil; tedavüle koymaya teşebbüs olarak nitelendirilir¹⁷⁴.

TCK m. 197/ 2'deki hareket olan bilerek kabul etme bakımından ise fail kabul etme iradesinin bulunduğunu dış dünyaya yansıtmasına rağmen elinde olmayan sebeplerle sahte parayı kabul edememesi halinde teşebbüs söz konusu olabilir. Örneğin, failin sahte parayı inceleyip parayı tedavüle koyan diğer faile yanında daha ne kadar sahte para bulunduğunu sorması esnasında yakalanması teşebbüs hükümlerinin uygulanmasını gerektirir. Buna karşın, karşısındaki kişi gizli soruşturmacı, gizli polis ya da herhangi bir başka kişi olsa dahi failin basit bir şekilde, elindeki sahte parayı karşısındakine verme teklifi tek başına teşebbüs hükümlerinin uygulanmasını gerektirmez¹⁷⁵. Ayrıca, sahte parayı bilerek kabul ederken parayı eline alıp sahte olup olmadığını inceleyen failin eylemi TCK m. 197/ 2'deki bilerek kabul etmenin tamamlandığı anlamını taşır¹⁷⁶.

2. İştirak

Bir sahte parayı bu özelliğini bilerek kabul etme eylemi aslında 197/1'de düzenlenen “tedavüle koyma” eylemine yardım etme olarak kabul edilebilir. Çünkü bir sahte parayı bilerek kabul eden biri varsa bu durumda bunu tedavüle koyan bir failin de söz konusu olması gerekir. Ancak 197/ 2 sahte parayı bilerek kabul etme eylemini özel olarak düzenlediği için failin artık genel norm olan ilk fıkradaki “tedavüle koyma” eylemine yardım etmeden dolayı değil sadece TCK m. 197/ 2'deki suçtan dolayı cezalandırılması gerekir.

172 Yıldız, s. 24.

173 Fischer, § 146 kn. 28; Wessels/ Hettinger, kn. 930; Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 11; Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 17; Kindhäuser, BT, § 61 kn. 19; LPK – Kindhäuser, § 146 kn. 23; Nomos Kommentar – Puppe/ Schumann, § 146 kn. 38; Rengier, § 39 kn. 11; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 24.

174 Puppe Ingeborg, “Die neue Rechtsprechung zu den Fälschungsdelikten — Teil 3”, JZ 1991, s. 611.

175 Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 11; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 21.

176 BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 22.

Failin iştirakten sorumlu tutulabilmesi için öncelikle failer arasında iştirak iradesinin varlığı tespit edilmelidir. Eğer iştirak iradesinin varlığı hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya konulamıyorsa iştirak hükümleri uygulanamaz. Nitekim Yargıtay da sahte paraları taşıyan failin aracında bulunan diğer kişilerin de bu suçun işlenmesinden haberlerinin olduğunun götürü bir şekilde kabul edilmesinin hukuka aykırı olacağını; failer arasında iştirak iradesinin bulunduğunu gösteren istihbarî bilgilerin dışında başka hiçbir delilin bulunmadığı durumlarda iştirak hükümlerinin uygulanamayacağını kabul etmektedir¹⁷⁷.

TCK m. 197/ 1'deki seçimlik hareketlerin her birinin iştirak iradesi çerçevesinde farklı failer tarafından gerçekleştirilmesi durumunda her bir fail sadece kendi gerçekleştirdiği seçimlik hareket bakımından doğrudan fail olarak cezalandırılacaktır¹⁷⁸. Bunun yanı sıra her bir failin diğer seçimlik hareketleri gerçekleştiren faillerin eylemine yardım eden olarak iştirak ettiğinden bahisle ayrıca cezalandırılması mümkün değildir.

765 sayılı TCK m. 316/ 1 – (3)'e göre “*Taklit veya tağyirde iştiraki olmaksızın taklit veya tağyir eden kimse veya mütevasst ile anlaşarak taklit veya tağyir edilmiş olan paraları memlekete sokan veya muhafaza eden yahut herhangi bir suretle tedavüle koyan veya asıl fail ile tedavüle koyanlar arasında tavassutta bulunan*” fail de cezalandırılmaktaydı. Ancak 5237 sayılı TCK'da tavassutta bulunma yani aracılık etme eylemi ayrıca düzenlenmediği için artık sahte parayı tedavüle koymak isteyen fail ile bunu kabul edecek kişiyi buluşturan, bir araya getiren aracının sadece yardım eden olarak¹⁷⁹ cezalandırılması söz konusu olacaktır. Kanımızca 765 sayılı TCK dönemindeki düzenlemenin daha yerinde olduğu söylenebilir. Çünkü tıpkı rüşvet suçunda olduğu gibi bu suçta da tedavüle koyma eylemini gerçekleştiren fail ile bunu kabul eden faili bir araya getirme eyleminin haksızlık içeriği parada sahtecilik oluşturan eylemlerin haksızlık içeriğine denk olacak derecede yoğunur. Bu bakımdan TCK m. 197/ 1'in metnine aracılık etme hareketinin de eklenmesi yerinde olurdu.

Öte yandan sahte para üreten faile ihtiyaç duyduğu ekipmanı tedarik eden failin eylemi hem TCK m. 200'deki para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlarla ilgili suçu oluşturmaktadır hem de TCK m. 197/ 1'de yer alan sahte para üretme eylemine yardım etme niteliği taşımaktadır. Ancak bu durumda failin, failiğin şerikliğe önceliği kuralı gereğince sadece TCK m. 200'deki suçtan cezalandırılması gerekir¹⁸⁰.

177 “*Sanık İbrahim'in kullandığı aracın bagajından elde edilen ve İbrahim'e ait olan sahte paralardan sanık Ali'nin haberi olduğu ve birlikte hareket ettiklerine dair hakkında elde edilen delillerin sanık Ali Can'ın mahkumiyetine yeter nitelik ve derecede bulunmadığı, suç tutanağındaki istihbarî bilgilerin ve sanık İbrahim'in kullandığı araçta bulunmasının delil kabul edilemeyeceği gözetilmeden, sanık Ali Can'ın beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi yanlıştır.*” Yarg. 8. CD, T. 20.9.2007, E. 2007/6636, K. 2007/6027 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020). Ayrıca bkz. “*Jandarmanın haber elamanının arkadaşı olup, iradesi dışında gerçekleşen gelişmelere tesadüfen tanık olan sanığın, mahkum olan diğer sanıkla irade birliği içinde piyasaya sahte para sürdüğüne ve suça katıldığına ilişkin, kuşkuadan uzak, kesin ve inandırıcı kanıt bulunmadığı gözetilmelidir.*” Yarg. 8. CD, T. 11.12.2006, E. 2006/3429, K. 2006/9089 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

178 Yıldız, s. 29; Tekin, s. 118.

179 5237 sayılı TCK m. 197/ 1'de bu tür bir harekete yer verilmemesini yerinde bulan görüş için bkz. Tekin, s. 118.

180 Demirel Muhammed, “*Alman Hukukuyla Karşılaştırmalı Yardım Etme Hareketleri*”, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, İstanbul 2017; 5(2), s. 126; Tekin, s. 118.

Parada sahtecilik suçu dolaylı failliğe de konu olabilir. Örneğin sahte parayı üreten ya da muhafaza etmekte olan kişi sahte paraların bu özelliğini gizleyerek kuryeye sadece çantanın içinde en üste onu kandırmak için koyduğu gerçek paraları gösterip bu paraları teslim ederse bu durumda sahte paraların bu özelliğini bilmeden onu taşıyan ve bir yere teslim eden kurye TCK m. 37/ 2 anlamında suçun işlenmesinde araç olarak kullanılmış sayılır. Zira, burada fail paraların sahteliğini gizlemek suretiyle kuryenin denetim olanağını ortadan kaldıracak şekilde ona bir güven vermiştir. Bu bakımdan sahte paraları kuryeye veren fail dolaylı fail olarak sorumlu olur.

3. İçtima

Parada sahtecilik suçu ile belgede sahtecilik suçu arasında özel-genel norm ilişkisi bulunmaktadır. Bu nedenle parada sahtecilik suçunun olduğu hallerde belgede sahtecilik suçundan dolayı ceza verilmez¹⁸¹.

TCK m. 197/ 1'de yer verilen hareketler seçimlik olarak sayıldığı için bu hareketlerden birden fazlasını gerçekleştiren fail tek bir parada sahtecilik suçunu işlemiş sayılır¹⁸². Bu durum TCK m. 61 anlamında cezanın belirlenmesi aşamasında göz önünde tutularak cezanın alt sınırdan uzaklaşarak verilmesinde etki doğurabilir. Fakat seçimlik hareketler arasında uzun bir zaman dilimi söz konusu olursa zincirleme suç hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilir¹⁸³. Örneğin, sahte olarak üretilip birkaç sene boyunca muhafaza ettiği paraları tedavüle koyan failin eylemi bakımından zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

Yargıtay parada sahtecilik suçunun kesintisiz suç niteliğinde olduğunu kabul etmekte ve fiilî ya da hukukî bir kesinti oluşmadığı sürece failin değişik zamanlarda bu suçu işlemesi durumunda tek suçun oluşacağına hükmetmektedir¹⁸⁴, ¹⁸⁵. Yargıtay'ın hem ulaştığı sonuç hem de parada sahtecilik suçunun kesintisiz suç niteliğinde olduğunu benimsemesi hatalı bir yaklaşım sergilemektedir. Yargıtay'ın kararına konu olan olayda parada sahtecilik suçu, "tedavüle koyma" seçimlik hareketi

181 **Lackner/ Kühnl/ Heger**, § 146 kn. 15; **Leipziger Kommentar – Ruß**, § 146 kn. 35; **Systematischer Kommentar – Stein**, § 146 kn. 19; **Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben**, § 146 kn. 29; **Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig**, § 146 kn. 34.

182 **BeckOK – Weidemann**, § 146 kn. 27; **Hafizoğulları/ Özen**, s. 145; **Yıldız**, s. 28. Taklit etmenin ve tedavüle koymanın iki farklı eylem olduğunu ve bu nedenle de ayrı ayrı ceza verileceği görüşü için bkz. **Gözübüyük**, s. 225.

183 **Yıldız**, s. 28. Ayrıca bkz. ve karşı. **Hafizoğulları/ Özen**, s. 145.

184 *"Piyasaya sahte para sürme suçunun süreklilik arz eden bir suç olup teselsülü bünyesinde barındırdığı, değişik kişilere sahte para verilerek piyasaya sürülmesinin suçun süreklilik unsurunu oluşturduğu cihetle, birden fazla kişiye sahte para verildiğinden bahisle mağdur sayısınca suç oluştuğunun kabulü ile yazılı şekilde fazla ceza tayin olunmasında isabet görülmemiştir... Hükümlünün, mağdur Ç. B'ya bir adet sahte 100 TL vererek alışveriş yaptığı, ardından aynı gün aynı caddede bulunan mağdur İ. B'in iş yerinden sahte para vererek alışveriş yapmaya çalıştığı ve aynı gün kolluk görevlileri tarafından üzerinde bulunan 4 adet sahte 50 TL ve 2 adet sahte 100 TL ile yakalandığının iddia ve kabul edilmiş olması karşısında, hükümlünün eylemleri arasında herhangi bir hukuki veya fiili kesintinin meydana gelmediği gözetildiğinde, eylemlerinin bütün halinde bir kez parada sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden, yazılı şekilde sanığın parada sahtecilik ve parada sahtecilik suçuna teşebbüs ettiğinden bahisle 2 kez cezalandırılmasına karar verilmesi, yasaya aykırı..."* Yarg. 8. CD, T. 9.11.2015, E. 2015/14171, K. 2015/24189 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

185 Öğretide Yargıtay ile aynı düşüncüyü paylaşan görüş için bkz. **Yıldız**, s. 28.

ile işlenmiştir. Tedavüle koyma hareketi ani hareketli bir suçtur. Yargıtay aslında burada kesintisiz bir suçun bulunduğu değil, failin eylemleri arasında hukukî anlamda birliktelik bulunduğunu ve bu nedenle de her ne kadar farklı zamanlarda işlenmiş olsalar da bu eylemlerin hukukî anlamda tek hareket olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etseydi hatalı bir sonuca ulaşmış olsa da daha makul bir yaklaşımı benimsemiş olurdu¹⁸⁶. Ancak kanımızca tedavüle koyma eylemini değişik zamanlarda işleyen failin eylemi TCK m. 43/ 1 anlamında zincirleme suç teşkil eder. Çünkü bu şekilde işlenen bir eylem TCK m. 43/ 1'deki unsurları karşılar niteliktedir¹⁸⁷. Fail, aynı suç işleme kararı ile değişik zamanlarda mağduru belli olmayan kişiye karşı aynı suçu işlemektedir. Dolayısıyla, fiilî ya da hukukî kesinti girene dek sahte paraların tedavüle konulmasının tek bir suç oluşturduğunu ve zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağını belirten görüşe katılmak mümkün değildir. Bu suç, kamu güvenine karşı işlenen bir suç olarak mağduru belirli bir kişi olmayan suç niteliği taşıdığı için farklı kişilere farklı zamanlarda sahte para verilmesi TCK m. 43/ 1'in son cümlesi gereği zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına engel değildir. Yargıtay'ın benimsediği görüş kabul edildiği takdirde örneğin yakalanmadan yıllarca piyasaya sahte para süren bir failin eyleminin tek bir suç oluşturduğu kabul edilecek ve bu da eylemin sergilediği haksızlık ile örtüşmeyecektir. Kanımızca, bu tür bir durumda hukukî anlamda tek hareket bulunduğu için tek bir suçun olduğu ve bu nedenle de zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması gerektiği düşüncesi sadece failin aynı anda ya da oldukça kısa aralıklarla gerçekleştirdiği tedavüle koyma eylemleri bakımından geçerli olabilir. Bu bakımdan araya haftalar, aylar ve hatta yıllar girmişse artık hukukî anlamda tek bir hareketin bulunduğu söylenmesi TCK m. 43/ 1 karşısında mümkün olmaz.

Ülkeye sokma eylemini gerçekleştiren fail değişik zamanlarda ve ülkenin değişik yerlerinden ülkeye sahte para sokmuş ise bu eylemlerin her biri bir suç işleme kararı kapsamında değerlendirilebiliyorsa zincirleme suç hükümleri uygulanır¹⁸⁸. TCK m. 43/ 1'e göre mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı düzenlendiği için kamu güvenine karşı işlenen bu suçta da zincirleme suç hükümlerinin uygulanması mümkündür.

Bir depo rolü yerine getiren fail değişik zamanlarda sahte paraları kabul ederse zincirleme suç hükümleri uygulanır¹⁸⁹. Ancak bunun ispatlanamaması halinde bir depoda bulunan sahte paraların tamamının tek bir konu oluşturmasından ötürü zincirleme suç hükümleri uygulanamaz.

Bir sahte parayı tedavüle koyan failin, bu paranın sahte olduğunu öğrenen muhatap tarafından kendisine iade edilmesi üzerine bu parayı yeniden piyasaya sürmesi halinde "tedavüle koyma" hareketi bakımından zincirleme suç hükümleri uygulanır. Ayrıca burada hem sahte paranın bu özelliğini bilerek kabul etme hem de tedavüle koyma eylemleri gerçekleştiği için TCK m. 197/ 1 ve 2'den fail ayrı ayrı cezalandırılmaz¹⁹⁰. Çünkü kabul etme eylemi her ne kadar TCK m. 197/ 2'de ilk fıkranın

186 Farklı zamanlarda piyasaya sahte para sürülmesi eyleminin hukukî anlamda hareketin teklifi kapsamında ele alınması gerektiği ve failin tek bir suç işlemiş sayılacağını benimseyen görüş için bkz. **Koca**, Fikri İhtima, s. 205 – 206; **Koca/ Üzülmöz**, Genel Hükümler, s. 512.

187 765 sayılı TCK zamanında zincirleme suçun oluşabileceğini ifade eden görüş için bkz. **Erem**, s. 592.

188 **Erman**, Sahtekârlık, s. 128; **Erman/ Özek**, s. 121.

189 **Erman**, Sahtekârlık, s. 130; **Erman/ Özek**, s. 123.

190 **Yıldız**, s. 29.

nitelikli hali olarak değil, farklı bir suç olarak düzenlenmiş olsa dahi burada failin sahte parayı kabul etmesi daha sonraki tedavüle koyma eylemini gerçekleştirmek içindir. Bu bakımdan böyle bir olayda aynı hukuki değeri koruyan iki suçtan dolayı ayrı ayrı ceza verilmesi adil olmayacaktır. Kaldı ki, TCK m. 197/ 2, parada sahtecilik suçu kapsamında failin çeşitli ihtimaller dahilinde cezasız kalmasını engellemek amacıyla getirilmiştir. Ancak yukarıdaki örnekte kendisine iade edilen sahte parayı kabul edip yeniden piyasaya sürme eyleminde fail zaten TCK m. 197/ 1 kapsamında cezalandırılacağı için eyleminin içerdiği haksızlık yaptırımsız kalmayacaktır.

Öte yandan TCK m. 197/ 1'deki sahte para üretme eyleminin işlendiği çoğu zaman TCK m. 200'deki para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlarla ilgili suç da oluşmaktadır. Ancak her ne kadar TCK m. 197/ 1'deki sahte para üretme suçunun hazırlık hareketini oluşturan TCK m. 200'deki suç ayrı bir suç olarak düzenlenmiş olsa ve her iki suç tipinin hareketleri birbirinden farklı olsa da burada gerçek içtima yapılarak faile her iki suçtan dolayı ayrı ayrı ceza verilemez¹⁹¹. Çünkü TCK m. 200'deki suç bir tâli norm niteliği taşımaktadır. Halbuki, parada sahtecilik suçu işlenmişse artık aslî norm olan TCK m. 197 devreye girmeli ve TCK m. 200'ün uygulanmasını engellemelidir.

Parada sahtecilik tedavüle koyma şeklinde gerçekleştiğinde dolandırıcılık suçu da oluşabilmektedir. Örneğin, fail bir alışverişte sahte parayı kullanırsa bu durumda dolandırıcılık suçunu da işlemiş olur. Ancak bu durumda faile ayrıca dolandırıcılık suçundan ceza verilmez. Çünkü burada dolandırıcılık suçunun haksızlık içeriği parada sahtecilik suçunun haksızlık içeriğinde erimektedir. Dolayısıyla burada her ne kadar farklı hukuki değerleri koruyan iki suç söz konusu olsa da tüketen – tüketilen norm ilişkisi söz konusu olduğu için sadece parada sahtecilik suçundan ceza verilir¹⁹². Dolandırıcılık suçunda bir veya az sayıdaki kişi aldatılmakta iken parada sahtecilik suçunda toplumdaki sayısız kişinin aldatılmasına müsait bir eylem bulunmaktadır. Burada toplumun geneline yönelen bir sahtecilik eylemi, bireye yönelen sahteciliği tüketmektedir¹⁹³. Aynı düşünce parada sahtecilik suçu ile birlikte ortaya çıkan hırsızlık, güveni kötüye kullanma, şantaj gibi suçlar bakımından da geçerlidir¹⁹⁴. Yargıtay ise bu durumda faile ceza verilmemesinin sebebinin dolandırıcılık suçunun parada sahtecilik suçunun unsuru olduğunu ifade ederek aslında burada bir bileşik suç durumunun bulunduğunu kabul etmektedir¹⁹⁵.

191 TCK m. 200 ile benzer bir hükmü içeren Alman Ceza Kanunu § 149 bakımından aynı düşünceyi savunan görüşler için bkz. Fischer, § 149 kn. 12; Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 19; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 34; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 26.

192 Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 50; Systematischer Kommentar – Stein, § 146 kn. 19. Burada fikri içtmanın söz konusu olduğu görüşü için bkz. Schönke/ Schröder – Sternberg-Lieben, § 146 kn. 29; Leipziger Kommentar – Ruß, § 146 kn. 35; Lackner/ Köhl/ Heger, § 146 kn. 15; Satzger/ Schluckebier/ Widmaier – Wittig, § 146 kn. 34; BeckOK – Weidemann, § 146 kn. 25; Yıldız, s. 29.

193 Bu hususta bkz. ve krşl. Erem, s. 579 – 580; Toroslu, s. 207.

194 Münchener Kommentar-Erb, § 146 kn. 50.

195 “Sanığın şikayetçiye sahte para verip aldatarak koyunlarını satın aldığı, şikayetçinin zararına olarak kendisine yarar sağladığı, dolayısıyla dolandırıcılık suçunun, sahte parayı tedavüle koyma suçunun unsuru olduğu gözetilmeden, ayrıca dolandırıcılık suçundan da ceza tayini yasaya aykırıdır.” Yarg. 8. CD, T. 22.2.2007, E. 2006/10720, K. 2007/1458 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

VII. ETKİN PİŞMANLIK (m.201)

TCK m. 201'e göre "(1) Sahte olarak para veya kıymetli damga üreten, ülkeye sokan, nakleden, muhafaza eden veya kabul eden kişi, bu para veya kıymetli damgaları tedavüle koymadan ve resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve sahte olarak üretilen para veya kıymetli damgaların üretildiği veya saklandığı yerleri merciiine haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını ve sahte olarak üretilen para veya kıymetli damgaların ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Sahte para veya kıymetli damga üretiminde kullanılan alet ve malzemeyi izinsiz olarak üreten, ülkeye sokan, satan, devreden, satın alan, kabul eden veya muhafaza eden kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve bu malzemenin üretildiği veya saklandığı yerleri ilgili makama haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını ve bu malzemenin ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz."

Bu etkin pişmanlık düzenlemesinin uygulanabilmesi için her ne kadar tedavüle koyma eylemi gerçekleştirilmemiş olsa dahi onun öncesinde yer alan üretme, ülkeye sokma, muhafaza etme, kabul etme, nakletme eylemlerinin gerçekleştirilmiş olması ve bu sayede tamamlanmış bir parada sahtecilik suçunun oluşmuş olması gerekmektedir. Ancak burada dikkat çeken hususlardan bir tanesi, TCK m. 201'de sadece TCK m. 197/ 1'deki hareketler sayılmamış buna ek olarak TCK m. 197/ 2'deki "kabul etme" hareketinin işlenmesine de yer verilmiştir. Diğer bir deyişle TCK m. 197/ 2 uyarınca "sahte parayı bu özelliğini bilerek kabul eden" failin de etkin pişmanlıktan faydalanmasının önü açılmıştır. Ancak kabul etme eylemi bakımından etkin pişmanlık hükümlerinin yumuşatılarak düzenlenmesi daha yerinde olabilirdi. Çünkü TCK m. 197/ 1'deki eylemlerden farklı olarak TCK m. 197/ 2'deki kabul etme eylemi daha basit ve hafif bir eylemdir. Zaten bu nedenle de cezası ilk fıkraya göre daha hafiftir. TCK m. 197/ 2'deki suçu oluşturan sahte parayı bilerek kabul etme eylemini işleyen fail, çoğu zaman bu sahte paranın kim tarafından üretildiğini, hangi yolları geçerek kendisine ulaştığını, kimler tarafından muhafaza edildiğini ve ne şekilde ilk defa tedavüle konduğunu bilmeyebilir. Bu nedenle ikinci fıkradaki bu suçu işleyen failin etkin pişmanlıktan faydalanması için de sahte paranın nerede üretildiğini veya saklandığını yetkili mercilere bildirmesinin ve daha sonra da suç ortaklarının yakalanıp sahte paraların ele geçirilmesini sağlamasının aranması bu failin etkin pişmanlıktan çoğu olayda faydalanamamasına yol açacaktır. Çünkü ikinci fıkradaki kabul etme ile ilk fıkradaki muhafaza etme eylemleri birbirinden farklı eylemlerdir. TCK m. 201 metni TCK m. 197/ 2'deki kabul etme değil, TCK m. 197/ 1'deki muhafaza etme eylemi esas alınarak düzenlenmiştir. Elindeki sahte parayı kimin ürettiği, nerede üretildiği ve muhafaza edildiği gibi hususları sahte parayı kabul eden değil muhafaza eden fail bilebilir. Gerçekten, failin eylemi kabul etmeyi aşmış muhafaza etmeye dönüşmüşse fail bu konularda bilgi sahibi olan biri olabilir. Aksi takdirde eylemi muhafaza etme boyutuna varmayacak şekilde salt kabul etme niteliğinde ise zaten büyük bir olasılıkla kendisi zincirin sonunda yer almaktadır. Zincirin sonunda yer alan bir kişiden sahte paraların nerede üretildiğini söylemesini beklemek çok yerinde olmayacaktır. Kanımızca TCK m. 197/ 2'yi işleyen failin etkin pişmanlıktan faydalanması sadece sahte parayı kimden temin ettiğini bildirmesine ve

o kişinin yakalanmasına bağlanmalıydı. Bu tür bir etkin pişmanlık hükmü, TCK m. 197/ 1 ve 197/ 2'nin haksızlık içerikleri arasındaki farka da uygun düşerdi.

VIII. CEZANIN BELİRLENMESİ

Bu suçta kullanılan sahte paranın değeri önemsizdir. Örneğin sadece 50 TL değerindeki sahte bir banknotu bu özelliğini bilerek kullanan fail ile 200 TL değerindeki binlerce banknotu bu özelliğini bilerek kullanan fail bakımından kanunkoyucu ayırım yapmamış; bunun sadece cezanın belirlenmesi aşamasında sonuç doğurmasını kabul etmiştir¹⁹⁶. TCK m. 197/ 1'in öngördüğü hapis cezasının alt ve üst sınırları arasındaki makasın oldukça açık olması (2 yıldan 12 yıla kadar) uygulamada somut olay adaletini tesis edebilecek bir ceza tespitini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle de Yargıtay, öngörülen hapis cezasının alt ve üst sınırları birbirine uzak olan TCK m. 197/ 1 bakımından cezanın belirlenmesi aşamasında ilk derece mahkemesinin ölçülülük ilkesine özen göstermesini özellikle aramaktadır¹⁹⁷. Bu konuda ilk derece mahkemesi TCK m. 61'de yer verilen kriterlerden hareket ederek cezayı belirlemelidir. Failin ne zamandan beri bu suçu işlediği, suçta konu olan sahte paraların değeri, para üzerindeki sahteciliğin niteliği, diğer bir deyişle sahteciliğin kolay fark edilebilir nitelik taşıyıp taşımadığı¹⁹⁸, failin saiki, suçta konu olan sahte paranın cinsi (örneğin TL mi yabancı para birimi mi olduğu), suçun piyasaya olan etkisi gibi hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Cezanın belirlenmesi esnasında mahkemenin göz önünde tutması gereken noktalardan bir tanesi de, hapis cezasının alt sınırdan belirlenmesi durumunda hapis cezası ile birlikte öngörülen adli para cezasının alt sınırdan uzaklaşarak verilmesinin hukuka aykırı olacağıdır¹⁹⁹. Dolayısıyla mahkeme her iki ceza türü bakımından da alt sınırdan uzaklaşmasını gerektiren bir sebep bulunup bulunmadığını birlikte değerlendirmelidir.

196 “Oluşa, sanığın aşamalarındaki tutarlı savunmasına ve tüm dosya kapsamına göre, seyyar ayakkabı satışı yapan sanığın sahteliğini bilmeden aldığı 1 adet 50 TL'yi sahteliğini bilerek borcuna mahsuben vermesinden ibaret eyleminin, T.C.K.nun 197/3. maddesinde tanımlanan suçu oluşturacağı gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması...” Yarg. 8. CD, T. 3.6.2013, E. 2012/15884, K. 2013/16877 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

197 “Uyuşmazlık; suç tarihinde kendisinde toplam 25 adet sahte para ele geçen sanık hakkında, 2 ila 12 yıl hapis cezası öngörülen parada sahtecilik suçundan temel cezanın alt sınırdan uzaklaşarak 6 yıl olarak belirlenmesinin isabetli olup olmadığına ilişkindir. Toplam değeri 2.280 liradan ibaret 25 adet sahte para nedeniyle alt sınırı 2 yıl olan bir suç için temel cezanın 6 yıl olarak belirlenmiş olması, “orantılılık” ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Bu nedenle, somut olayda sanığa parada sahtecilik suçundan temel cezanın, işlediği fiil ile orantılı olacak şekilde alt sınırdan uzaklaşarak belirlenmesi gereklidir.” YCGK, T. 6.10.2009, E. 2009/8-124, K. 2009/224 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020). “Üç adet sahte “100” Türk Lirası'nı piyasaya süren ve sürmek üzere bulunduran sanık hakkında, 5237 sayılı TCK'nın 3/1. madde ve fıkrası hükmüne göre fillin ağırlığıyla orantılı bir cezaya hükmedilmesi gerekirken, hak ve orantılılık kuralları gözetilmeden yazılı biçimde fazla cezaya hükmedilmesi...” Yarg. 8. CD, T. 9.4.2009, E. 2008/19267, K. 2009/5599 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

198 Yukarıda da bahsedildiği üzere bu aslında faile daha az ceza verilmesini gerektiren bir nitelikli hal olarak düzenlenmeliydi. Fakat kanunkoyucu böyle bir hükme yer vermediği için bu husus cezanın belirlenmesinde alt sınırdan uzaklaşmaması sonucunu doğuracak şekilde yorumlanabilir.

199 “Sanıklar hakkında 5237 sayılı TCK.nun 197/1. maddesi uygulanırken hapis cezası, alt sınırdan tayin olunduğu halde, aynı gerekçe ile adli para cezasına esas alınan birim gün sayısının alt sınırdan uzaklaşarak tayini suretiyle çelişkiye neden olunması...” Yarg. 8. CD, T. 30.12.2011, E. 2009/9502, K. 2011/18452 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

IX. YAPTIRIM

TCK m. 197'nin ilk fıkrasında iki yıldan on iki yıla kadar ceza öngörülmesi alt sınırla üst sınır arasında çok fark olduğundan ötürü eleştirilebilir. Ayrıca TCK m. 197/ 1'e dayalı olarak hapis cezasının yanı sıra mutlaka on bin güne kadar adli para cezasına da hükmedilmesi zorunludur. Kanunkoyucu TCK m. 197/ 1'de seçimlik değil, hapis cezası ile birlikte adli para cezasına yer vermiştir.

TCK m. 197/ 2'de bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile birlikte adli para cezası da öngörülmüştür. Ancak madde metninde adli para cezasının kaç gün tutarında olacağı belirtilmemiştir. Bu durumda TCK m. 52/ 1 devreye girer²⁰⁰. Buna göre “*Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.*”

TCK m. 197/ 3'te ise üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına yer verilmiş olup adli para cezası öngörülmemiştir. İlk iki fıkradaki suçlar bakımından hapis cezası ile adli para cezasına birlikte yer verilmişken üçüncü fıkra bakımından adli para cezasına yer verilmemesi tutarsız görülebilir. Kanunkoyucuyu böyle bir tercihe iten sebeplerden bir tanesi, üçüncü fıkradaki suçun ilk iki fıkraya göre daha hafif bir haksızlık sergilediği düşüncesi olabilir. Öte yandan ilk iki fıkrada failin kendisine ekonomik bir çıkar sağlaması çoğu zaman söz konusu iken son fıkradaki suçta failin kendisine ekonomik çıkar sağlaması söz konusu olmamaktadır. Çünkü fail sahte paranın bu özelliğini bilmeden kabul ettiği için bu parayı tedavüle koymaması halinde ekonomik açıdan zarara girecektir. Bu tür bir zarardan kurtulmak için de bu parayı tedavüle koymaktadır. Eylemin bu yönünü göz önünde tutan kanunkoyucunun faile hapis cezasının yanı sıra adli para cezası öngörmemesi makul bir gerekçe teşkil etmektedir.

X. MUHALEMESİ

5235 sayılı Kanun m. 11 ve 12 uyarınca, TCK m. 197/ 1'de yer verilen suç bakımından görevli mahkeme ağır ceza mahkemesi; TCK m. 197/ 2 ve 3'te yer verilen suçlar bakımından görevli mahkeme ise asliye ceza mahkemesidir.

Öte yandan parada sahtecilik suçunun konusunu oluşturan sahte paralar müsadere edilerek sahte banknotların mahkeme tarafından T.C. Merkez Bankası'na gönderilmesi gerekir²⁰¹.

200 Hafızoğulları/ Özen, s. 146.

201 Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m. 16'ya göre “*Sahteliği mahkeme kararı ile kesinleşen sahte banknotlar, kararın kesinleşmesinden itibaren imha edilmek üzere en kısa sürede Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası merkez veya taşra birimlerine gönderilir.*” Ayrıca bkz. “*Sahte paraların müsaderesine karar verildikten sonra Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 16. maddesi gereğince işlem yapılmak üzere TC. Merkez Bankasına gönderilmesine karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi hukuka aykırıdır.*” Yarg. 8. CD, T. 30.12.2011, E. 2009/9502, K. 2011/18452 (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.06.2020).

SONUÇ

1. TCK m. 197'de sahte paranın düzenlenmesi (taklit) veya gerçek bir paranın değiştirilmesi (tağyir) hareketlerinin cezalandırılacağını belirten açık bir tanım yapılmamıştır. Bunun yerine sahte para üretmek unsuruna yer verilmiştir. Ancak parada sahtecilik suçunun belgede sahtecilik suçunun bir türevi olduğu da göz önüne alındığı takdirde sahte para üretmek unsurunun sadece sahte parayı taklit etmek unsuruna karşılık geldiği görülecektir. Bu durumda 765 sayılı TCK'daki ifadeyle tağyir yani gerçek para üzerinde değişiklik yapılması hareketi kanunda açıkça suç olarak sayılmamış olmaktadır. Bu nedenle gerçek para üzerinde yapılan değişiklik şeklindeki sahteciliklerin cezalandırılabilmesi kanunilik ilkesi karşısında mümkün değildir. Bu sorunun çözümü için TCK m. 197'de sahte para üretmek unsuruna ek olarak gerçek bir para üzerinde değişiklik yapmak hareketine de suç tipinde yer verilmelidir. Bu değişikliğe ek olarak, gerçek para üzerinde değişiklik yapılarak işlenen sahtecilik hareketinin gerçek paranın nominal değerini düşüren bir nitelik taşıması durumunun daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak ayrıca düzenlenmesi de gereklidir. Çünkü gerçek bir paranın değerini artıran sahteciliğin haksızlık içeriği, değeri azaltan bir sahteciliğe göre daha yoğundur.

2. Muhafaza etmek eylemi bu suçun sınırlarını oldukça genişletmektedir. Nitekim 765 sayılı TCK m. 316'nın ilk halinde muhafaza etmek eylemi yer almamaktaydı. Bu hareket, kanuna sonradan eklenmişti. 5237 sayılı TCK m. 197'de ise muhafaza etmek eylemi başından beri yer almaktadır. Muhafaza etmek eylemi çok geniş bir çerçeveye sahip olduğundan örneğin üzerinden sahte para çıkan her failin bu suçu işlediği sonucunu ortaya koyabilir. Burada özellikle manevi unsur araştırılmaksızın yapılacak bir değerlendirme objektif sorumluluk tehlikesini beraberinde getirecektir. Çünkü bir paranın sahte olup olmadığını çoğu insan anlayamayabilir ya da parayı incelemeyeceği için fark etmeyebilir. Ya da çantasına ondan habersiz olarak bir başkası tarafından konulmuş olabilir. Bu bakımdan muhafaza etmek eyleminin oluştuğundan söz edebilmek için mutlaka failin üzerinde taşıdığı paranın ya da bir yerde muhafaza ettiği paranın sahte nitelik taşıdığını biliyor olduğunu dış dünyaya yansıtması gerekmektedir. Bunun ispatlanamaması durumunda artık şüpheden sanık yararlanır ilkesi devreye sokulmalıdır.

3. Her kabul etme muhafaza etmeyi de içerir. Dolayısıyla TCK m. 197/ 2'de sahte paranın bu özelliğinin bilinerek kabul edilmesinin ayrıca suç olarak düzenlenmesi çok yerinde gözükmemektedir. Kanunkoyucunun bu tür bir fark gözetiyor olmasından çıkan sonuç şu olmalıdır: Birincisi muhafaza etmek eyleminin ve dolayısıyla TCK m. 197/ 1'deki suçun oluşabilmesi için eylemin bir süreklilik teşkil etmesi gerekir. Çünkü muhafaza etme eylemi kesintisiz bir suçtur. İkincisi bu kesintisizliğin ve diğer bir deyişle sürekliliğin dış dünyaya yansıtılmış olunması da gerekir. Bu da manevi unsur kapsamında mutlaka özenli bir şekilde incelenmelidir. Bu iki unsur gerçekleşmez ise artık failin sadece sahte parayı bu özelliğini bilerek kabul etme eylemini gerçekleştirmesi söz konusu olacaktır.

4. Öğretide sahte parayı kabul etme eyleminin iki taraflı bir ilişkiyi gerektirdiği; kanunkoyucunun bilinçli olarak "almak" eylemine değil "kabul etmek" eylemine yer verdiğini öne süren görüşler bulunmaktadır. Kanımızca suçla korunan hukuki değer niteliğindeki kamu güveninin etkin şekilde korunabilmesi için, ilk aşamada failin bu sahte parayı karşılıklı bir irade uyuşması ile bir başkasından almış olması; bir başkasının zilyetliğinden zorla kendi tasarruf alanına bu malı dahil etmiş olması ya da bu parayı yolda rastgele bulmuş olması arasında fark yoktur. Kanunkoyucunun

suçla koruduğu hukuki yararı koruyabilmesi için önem arz eden husus bu sahte paranın tedavüle sokulmasının engellenebilmesidir. Paranın sahte olduğunu bilmeyen failin bu parayı ne suretle edindiği önemli değildir. Bu noktada Alman Ceza Kanunu § 146 ve 147’de kullanılan “edinme/ elde etme” (=Sichverschaffen) kavramına yer verilmesi daha yerinde olurdu. Ancak yine de amaçsal yorum yapılarak aynı sonuca ulaşılmasının önünde engel bulunmamaktadır.

5. Sahte bir paranın sahte olduğunun açık olduğu hallerde tedavüle konulması mümkün değildir. Tedavüle koyma eyleminin oluşabilmesi için parada sahtecilik suçunun temel unsuru olan aldatma kabiliyetinin mutlaka göz önünde tutulması gerekmektedir. Şayet tedavüle konulan paranın sahte olduğunu bilen bir kişi bu paranın tasarruf alanına girmesine izin vermişse burada tedavüle koymaktan ziyade 765 sayılı TCK’nın yürürlükte bulunduğu dönemde m. 316/ 1-(3)’te yer alan “aracılık (tavassut) eylemi” yani tedarik etme eylemi oluşur. Ancak 5237 sayılı TCK’da aracılık (ya da diğer bir deyişle tedarik) eylemi düzenlenmediği için bu tür bir eylemin olduğu hallerde kanunda bir boşluk bulunmaktadır. Gerçekten yukarıda da belirtildiği üzere bu suçu işleyen şeriklerin kendi aralarında sahte para değişimi ya da alıp vermeleri hareketleri tek başına tedavüle koyma olarak değerlendirilmez. Çünkü bu eylem paranın tedavüle konulması anlamına gelmeyip onun adeta hazırlık aşamasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla sahte paranın bu özelliğini bilen ve tedavüle sürmek amacıyla adeta bu sahte parayı satın alan ya da kabul eden failin bu parayı daha sonra piyasaya sürmesi “tedavüle koymak” olarak nitelenebilir. Ancak ona sahte parayı veren failin eylemi şu an için TCK m. 197/ 1’de düzenlenen hareketlere uymamaktadır. Sadece sahte parayı vermeden önceki üretme, ülkeye sokma, nakletme, muhafaza etme gibi davranışları cezalandırılabilir. Bu nedenle TCK m. 197’ye tıpkı 765 sayılı TCK’da olduğu gibi “aracılık etme” ya da “tedarik etme” eylemi eklenmelidir. Diğer taraftan şu husus da vurgulanmalıdır ki, kanunkoyucunun böyle bir unsur yer vermemesinin sebebi 765 sayılı TCK’da yer almayan “muhafaza etmek” eylemine 5237 sayılı TCK’da yer vererek failin her halükarda zaten cezalandırılmasını öngörmesi olabilir. Bunun yerine bir zilyetlik suçu olan ve bu özelliği nedeniyle yukarıda eleştirdiğimiz “muhafaza etme” eyleminin madde metninden çıkartılması ve aracılık (ya da tedarik) etme gibi eylemlerin suç tipine dahil edilerek bu boşluğun giderilmesi daha yerinde olacaktır. Bu tür bir yaklaşım zilyetlik suçları karşısında daha özgürlükçü ve bir hukuk devletinin ceza hukuku düzeni ile daha bağdaşır olacaktır.

6. TCK m. 197’de yer alan parada sahtecilik suçunun her seçimlik hareketinin genel kastla işlenebileceği görülmektedir. Çünkü suç tipini tanımlayan madde metninde özel kasttan bahsedilmemiştir. Buradan yola çıkarak sahte olarak üretmek, ülkeye sokmak, nakletmek, muhafaza etmek ve tedavüle koymak hareketlerinin her birinin genel kastla işlenmesi yeterli görünmektedir. Ancak mehz Alman Ceza Kanunu § 146’daki düzenlemeye ve 765 sayılı TCK döneminde öğretilerdeki tartışmalara bakıldığında parada sahtecilik suçunun özel kastla işlenebilecek şekilde düzenlenmesinin daha yerinde olacağı söylenebilir. Gerçekten, failin suç tipinde sayılan hareketleri “sahte parayı tedavüle koyma amacıyla” ya da “sahte paranın tedavüle konulmasına imkan sağlama amacıyla” gerçekleştirmesinin aranması gerekirdi. Bu suç tipi her ne kadar bir tehlike suçu olarak düzenlenmişse de burada failin er ya da geç bu parayı tedavüle koyma ya da tedavüle konmasına imkan sağlama amacıyla hareket etmiş olması ayrıca aranarak cezalandırma çemberinin daraltılması gerekirdi.

7. Kanunkoyucu sahte paranın değerinin azlığını faile daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak düzenleyebilirdi. Bu tür bir hükme TCK'da yer verilmemesinin sebebi olarak parada sahtecilik suçunun malvarlığına karşı işlenen bir suç olmayıp kamu güvenine karşı işlenen suçlardan olması gösterilebilir. Ancak kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı işlenen suçlardan biri olan zimmet suçu bakımından TCK m. 249'da malın değerinin azlığına yer verilmiştir. Dolayısıyla parada sahtecilik suçu bakımından da malın değerinin azlığının faile daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak kabul edilebilmesi söz konusu olabilirdi.

8. 5237 sayılı TCK'da tavassutta bulunma yani aracılık etme eylemi ayrıca düzenlenmediği için artık sahte parayı tedavüle koymak isteyen fail ile bunu kabul edecek kişiyi buluşturan, bir araya getiren aracının sadece yardım eden olarak cezalandırılması söz konusu olacaktır.

9. TCK m. 197/ 2'yi işleyen failin etkin pişmanlıktan faydalanması sadece sahte parayı kimden temin ettiğini bildirmesine ve o kişinin yakalanmasına bağlanmalıydı. Bu tür bir etkin pişmanlık hükmü, TCK m. 197/ 1 ve 197/ 2'nin haksızlık içerikleri arasındaki farka da uygun düşerdi.

KAYNAKÇA

- Akbulut Berrin, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Ankara 2019.
- Artuk Mehmet Emin/ Gökçen Ahmet/ Alşahin M. Emin/ Çakır Kerim, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 18. Baskı, Ankara 2019.
- Aslan M. Yasin, "Türk Ceza Kanunu'ndaki Düzenlemeler Kapsamında Geniş Anlamda Sahtecilik Suçları", Ankara Barosu Dergisi, 2015/ 2, s. 147 – 172.
- Bayraktar Köksal, "Kamu Nizamı, Kamunun İtimadı ve Kamunun Selameti Aleyhine Cürümler", Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında TCK'nın 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu (22 – 26 Mart 1976), Sermet Matbaası, İstanbul 1977, s. 591 – 621.
- Bayraktar Köksal, Kamu Güvenine Karşı Suçların Genel Özellikleri, Özel Ceza Hukuku, C. VI, Kamu Güvenine, Kamu Barışına, Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Bekar Elif, Türk ve Amerikan Ceza Hukukunda Zorunluluk Hali, Ankara 2013.
- Centel Nur/ Zafer Hamide/ Çakmut Özlem, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, C: 1, 3. Bası, İstanbul 2016.
- Demirbaş Timur Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2019.
- Demirel Muhammed, "Alman Hukukuyla Karşılaştırmalı Yardım Etme Hareketleri", Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, İstanbul 2017; 5(2), s. 119 – 161.
- Demirel Muhammed, Suça İştirake Bağlılık Kuralı, İstanbul 2017.
- Dönmezer Sulhi/ Erman Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, C. I, 12. Bası, İstanbul 1997.
- Dülger Murat Volkan, "Hukuka Uygunluk Nedenleri ile Mazeret Nedenleri Arasındaki Ayrımın Tarihçesi, Niteliği ve Gerekliği Üzerine Karşılaştırmalı Bir Deneme", CHD, Nisan 2014, Y. 9, S. 24, s. 121 – 180.
- Dülger Murat Volkan/ Özkan Onur, "Kripto Para Suçları: Kripto Para Birimlerinin Hukuki Boyutu ve Türk Ceza Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi", in: Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk'a Armağan, (Editör: Prof. Dr. Mahmut Koca), Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 963 – 994.
- Erb** Volker, Müncher Kommentar zum StGB, 3. Auflage, München 2017.
- Erem Faruk, Türk Ceza Hukuku, C. II, Hususi Hükümler, 2. Baskı, Ankara 1965.

- Erman Ragıp Barış, Yanılmanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2006.
- Erman Sahir, Sahtekârlık Suçları, Ticari Ceza Hukuku C. III, 5. Baskı, İstanbul 1987. (Erman, Sahtekârlık)
- Erman Sahir, “*Para, İtibarı Amme Kâğıtları, Kıymetli Damgalar ve Amme Nakliyat İşletmeleri Biletlerinin Taklidi Suçu*”, AÜHFĐ, 1951, C. 8, S. 1, 256 – 303. (Erman, Para)
- Erman Sahir/ Özek Çetin, Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar (TCK m. 316 – 368), İstanbul 1996.
- Exner Thomas/ Remmers Elisabeth, “*Viktimodogmatik durch die Hintertür der Heimtücke i.S.d. § 211 StGB?*”, ZIS 2011, Band 1, s. 14 – 22.
- Fischer Thomas, Strafgesetzbuch, 61. Auflage, München 2014.
- Gökçen Ahmet, Belgede Sahtecilik Suçları (TCK m. 204 – 212), 5. Baskı, Ankara 2018.
- Gözübüyük Abdullah Pulat, “*Kalpazanlık Cürümleri*”, Adalet Dergisi, Y. 61, S. 4, Nisan 1970, s. 217 – 236.
- Hafizoğulları Zeki/ Özen Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar, 3. Baskı, Ankara 2017.
- Hakeri Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2019.
- Heinrich Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Stuttgart 2012.
- v. Heintschel-Heinegg Bernd – Weidemann Matthias, Beck’scher Online-Kommentar zum StGB, 46. Edition, München 2020. (BeckOK – Weidemann)
- İçel Kayıhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, İstanbul 2014.
- Jakobs Günther, Strafrecht Allgemeiner Teil, 2. Auflage, Berlin New York 1991.
- Jescheck Hans – Heinrich/ Weigend Thomas, Lehrbuch des Strafrechts Allgemeiner Teil, 5. Auflage, Berlin 1996.
- Kangal Zeynel T., Ceza Hukukunda Zorunluluk Durumu, Ankara 2010.
- Kindhäuser Urs, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, Baden Baden 2013.
- Kindhäuser Urs, Strafrecht Besonderer Teil I, 6. Auflage, Baden Baden 2014.
- Kindhäuser Urs, Strafgesetzbuch Lehr – und Praxiskommentar, 5. Auflage, Baden Baden 2013. (LPK – Kindhäuser)
- Koca Mahmut, “*Fikri İçtima*”, Ceza Hukuku Dergisi, Y. 2, S. 4, Ağustos 2017, s. 197 – 221.
- Koca Mahmut/ Üzülmöz İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, Ankara 2019. (Koca / Üzülmöz, Genel Hükümler)
- Koca Mahmut/ Üzülmöz İlhan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 6. Baskı, Ankara 2019. (Koca / Üzülmöz, Özel Hükümler)
- Kuhlen Lothar, “*Umweltstrafrecht — auf der Suche nach einer neuen Dogmatik*”, ZStW 105 (1993), s. 697 – 726.
- Kühl Kristian, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, München 2008.
- Lackner Karl/ Kühl Kristian/ Heger Martin, Strafgesetzbuch Kommentar, 29. Auflage, München 2018.
- Leipold Klaus/ Tsambikakis Michael/ Zöllner Mark A. – Brehmeier-Metz Doris , Strafgesetzbuch AnwaltKommentar, 1. Auflage, Bonn 2011.
- Meraklı Serkan, Ceza Hukukunda Kusur, 2. Baskı, Ankara 2020. (Meraklı, Kusur)
- Meraklı Serkan, “*TCK M. 89 Işığında Taksirli Suçlarda Nitelikli Hallere Yer Verilmesinin Hareketin ve Neticenin Haksızlık İçeriği Bakımından Değerlendirilmesi*”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019/2, s. 317 – 352. (Meraklı, Taksir)
- Otto Harro, Grundkurs Strafrecht Die einzelnen Delikte, 7. Auflage, Berlin 2005.
- Önder Ayhan, Ceza Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992.

- Önok R. Murat/ Önay Işık, “*Hukuk Düzeninin Birliği İlkesi Çerçevesinde Zorunluluk Halinin Hukukî Niteliği*”, İÜHFİM, 77 (2), 2019, s. 847 – 895.
- Özbek Veli Özer/ Doğan Koray, “*Zorunluluk Halinin (TCK m. 25/ 2) Hukukî Niteliği*”, DEÜHFİM, C. 9, S. 2, İzmir 2007, s. 195 – 222.
- Özbek Veli Özer/ Doğan Koray/ Bacaksız Pınar, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2020. (Özbek/ Doğan/ Bacaksız, Genel Hükümler)
- Özbek Veli Özer/ Doğan Koray/ Bacaksız Pınar, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2019. (Özbek/ Doğan/ Bacaksız, Özel Hükümler)
- Özen Mustafa, Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri, 4. Baskı, Ankara 2019. (Özen, Genel Hükümler)
- Özen Mustafa, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, 4. Baskı, Ankara 2019. (Özen, Özel Hükümler)
- Özgenç İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara 2019.
- Öztürk Bahri/ Erdem Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 20. Baskı, Ankara 2020.
- Prittwitz Cornelius, “*Grenzen der am Rechtsgüterschutz orientierten Konkretisierung der Geldfälschungsdelikte*”, NStZ 1989, s. 8 – 11.
- Puppe Ingeborg, “*Die neue Rechtsprechung zu den Fälschungsdelikten*”, JZ, 1997, 52. Jahrgang, C. 10, s. 490 – 500. (Puppe, Fälschungsdelikten)
- Puppe Ingeborg, “*Die neue Rechtsprechung zu den Fälschungsdelikten — Teil 3*”, JZ 1991, s. 609 – 614. (Puppe, Fälschungsdelikten 3)
- Puppe Ingeborg/ Schumann Kay, Strafgesetzbuch Nomos Kommentar, 5. Auflage, Baden Baden 2017.
- Rengier Rudolf, Strafrecht Besonderer Teil II, 21. Auflage, München 2020.
- Roxin Claus, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I, 4. Auflage, München 2006.
- Roxin Claus, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band II, München 2003.
- Rudolphi Hans – Joachim/ Stein Ulrich, Systematischer Kommentar zum StGB, Band III, 8. Auflage, Köln 2012.
- Ruß Wolfgang, StGB Leipziger Kommentar, Band VI, 12. Auflage, Berlin 2010.
- Satzger Helmut/ Schluckebier Wilhelm/ Widmaier Gunter – Wittig Petra, StGB Kommentar, 2. Auflage, Köln 2014.
- Schönke Adolf/ Schröder Horst – Sternberg – Lieben Detlev, Strafgesetzbuch Kommentar, 30. Auflage, München 2019.
- Schröder Friedrich-Christian, “*Besitz als Straftat*”, ZIS 2007, Band 11, s. 444 – 449.
- Sözüer Adem, Suça Teşebbüs, İstanbul 1994.
- Steinmetz Bernd, Der Echtheitsbegriff im Tatbestand der Urkundenfälschung (§ 267 StGB), Berlin 1991.
- Stratenwerth Günter/ Kuhlen Lothar, Strafrecht Allgemeiner Teil – Die Straftat, 6. Auflage, München 2011.
- Tekin Engin, Parada Sahtecilik Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.
- Tezcan Durmuş/ Erdem Mustafa Ruhan/ Önok R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 18. Baskı, Ankara 2020.
- Toroslu Nevzat, Ceza Hukuku Özel Kısım, 8. Baskı, Ankara 2015.
- Ünver Yener, Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Ankara 2003.
- Vogel Joachim, “*Strafrechtlicher Schutz des Euro vor Geldfälschung – Europäischer Rechtsrahmen und Anpassungsbedarf im deutschen Recht*”, ZRP 2002, s. 7 – 11.
- Wessels Johannes/ Hettinger Michael, Strafrecht Besonderer Teil 1, 40. Auflage, Heidelberg 2016.
- Wohlens Wolfgang, Deliktstypen des Präventionsstrafrechts – zur Dogmatik “moderner” Gefährdungsdelikte, Berlin 2000.

- Yıldız Ali Kemal, Parada Sahtecilik Suçu, Özel Ceza Hukuku, C. VI, Kamu Güvenine, Kamu Barışına, Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Yokuş Sevik Handan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 2. Baskı, Ankara 2019.
- Yurtcan Erdener, Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları, 4. Baskı, Ankara 2019.
- Yüksel Bozkurt Armağan Ebru, “Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları’na Hukuki Bir Bakış”, İÜHFİM, C. LXXIII, S. 2, 2015, s. 173 – 220.
- Zafer Hamide, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1 – 75, 6. Baskı, İstanbul 2016.
- Zieschang Frank, Die Gefährdungsdelikte, Berlin 1998.